

Lampan parhaiten säilynyt kellaritila III ennen rakennustöitä.

HELSINKI, LAMPA 2008-2013

**HISTORIALISELLA KAUPUNKIALUEELLA (1640-) SIJAITSEVAN
RAKENNUKSEN PERUSKUNNOSTUKSEN ARKEOLOGINEN VALVONTA**

Markku Heikkinen

2013

Helsingin kaupunginmuseo

**m
u
s
e
o**
HELSINGIN
KAUPUNGIN

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Nimi: Helsinki, Lampa. Historiallisella kaupunkialueella (1640-) sijaitsevan rakennuksen peruskunnostuksen arkeologinen valvonta 2008-2013.

Kunta: Helsinki

Kylä: Töölö

Kaupunginosa: Kruununhaka 01

Kortteli: 4

Tontti: 4

Kiinteistötunnus: 091-001-0004-004

Osoite: Helenankatu 2

Maan omistaja: Helsingin kaupunki. Vuokraaja vaihtunut työn aikana. Viimeisin Hartwall Capital.

Tutkimuksen laji: Arkeologinen valvonta

Kohteen ajoitus: 1640-

Peruskartta: 2043 04

Koordinaatit: Keskipisteen koordinaatit:
ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit: N = 6672205
E = 386723
Z = n. 3,5 m
Helsingin koordinaatisto: P = 18 238,00
I = 50 309,00
z = n. 3,5 m

Tutkimuslaitos: Helsingin kaupunginmuseo

Tutkija: Markku Heikkinen

Kenttätöajat: maaliskuu 2009 - huhtikuu 2013

Valvonta-alueiden laajuus: 1094 m²

Valvonnan kustantaja: viranomaistyö

Tutkimuskustannukset: -

Digitaalikuvat: HKM digi Helsinki, Lampa 2008-2013:1-279

Löydöt: KM 39459:1-28, diar. 30.5.2013

Aikaisemmat

tutkimukset kohteessa: Markku Heikkinen/Helsingin kaupunginmuseo: Helsinki, Kirkkokatu – Ritarikatu – Rauhankatu, Hallituskatu, Unioninkatu, Sofiankatu ja Pohjoisesplanadi – Katariinankatu 2009-2011. Historiallisella kaupunkialueella (1640-) tehtyjen katualueiden kunnallisteknisten töiden arkeologinen valvonta. **20.12.2012.**

Aikaisemmat löydöt kohteessa:

-

Kaivauskertomuksen liitteet:

1	Karttaluettelo
2	Kartat
3	Digitaalikuvaluettelo
4	Kuvataulut
5	Löytöluettelo

Alkuperäinen raportti: Helsingin kaupunginmuseo

Kopiot (1 kpl): Museoviraston arkisto

TIIVISTELMÄ:

Helsingin kaupunginmuseon tutkijat valvoivat vuosina 2009-2013 Helsingin historiallisessa keskustassa sijaitsevan vuonna 1817 valmistuneen ns. Lampan talon peruskorjausta hotelliksi Helenankadun eteläpäässä. Erittäin sekavan suunnittelun ja rakentamisen takia sekä rakennuttajayhtiön talousvaikeuksien takia työ oli välillä seisahduksissa. Rakennuksen kunnostustyö lähti ammattimaisesti etenemään Hartwall Capitalin ostettua rakennuksen vuoden 2012 keväällä.

Ennen maarakennustöiden aloittamista syvennettäviin kellareihin tehtiin koekuoppia vuoden 2009 alussa. Rakennustöiden aikana valvottiin pihan pintatason alentamista ja pihan pohjoispään alle aiotun hätätiepoistumistunnelin kaivamista vuoden 2009 syksyllä. Viimeisen rakennusvaiheen alkaessa kesällä 2012 valvottiin pihan eteläosaan tulevan hissimontun kaivamista ja piharakennuksen 1. kerroksen alentamista. Vuonna 2013 valvottiin vielä porttikongissa ja Helenankadulla tehtyjä töitä.

Päärakennuksen kellareista ei tullut merkkejä varhemmasta rakentamisesta tai kerroksista, paitsi koilliskulman kellarissa saattoi olla merkkejä aiemman rakennuksen kellarin täyttömaista. Piharakennuksen sisältä rakennuksen perustusten vahvistamisen takia poistettu kerros oli kokonaisuudessaan uudempaa täyttömaata. Lampaa edeltävä maakerroksen yläpinta 1800-luvun alusta löydettiin, mutta siihen rakennustyöt eivät ulottuneet. Pihan asfalttikerroksen ja sen soran alla oli useissa havaintopisteissä Lampaan liittyvä pihan mukulakiveys. Sen alla oli vanhempia kerroksia maksimissaan 100 cm. Pihan pohjoisosassa oli 1800-luvun alkuun ajoitettu kevyen rakennuksen muuraamaton kivijalka ja pihan lounaisnurkassa kaupunkiajan alun rakennuksen seinän aluskivet. Molemmista oli esillä vain pienet katkelmat.

Kulttuurikerrokset ja rakenteet olivat erittäin katkelmallisia, sillä piha, porttikonki ja Helenankatu olivat tuhoutuneet laajalti tai kokonaan viemärikaivojen, putki- ja kaapelilinjojen takia.

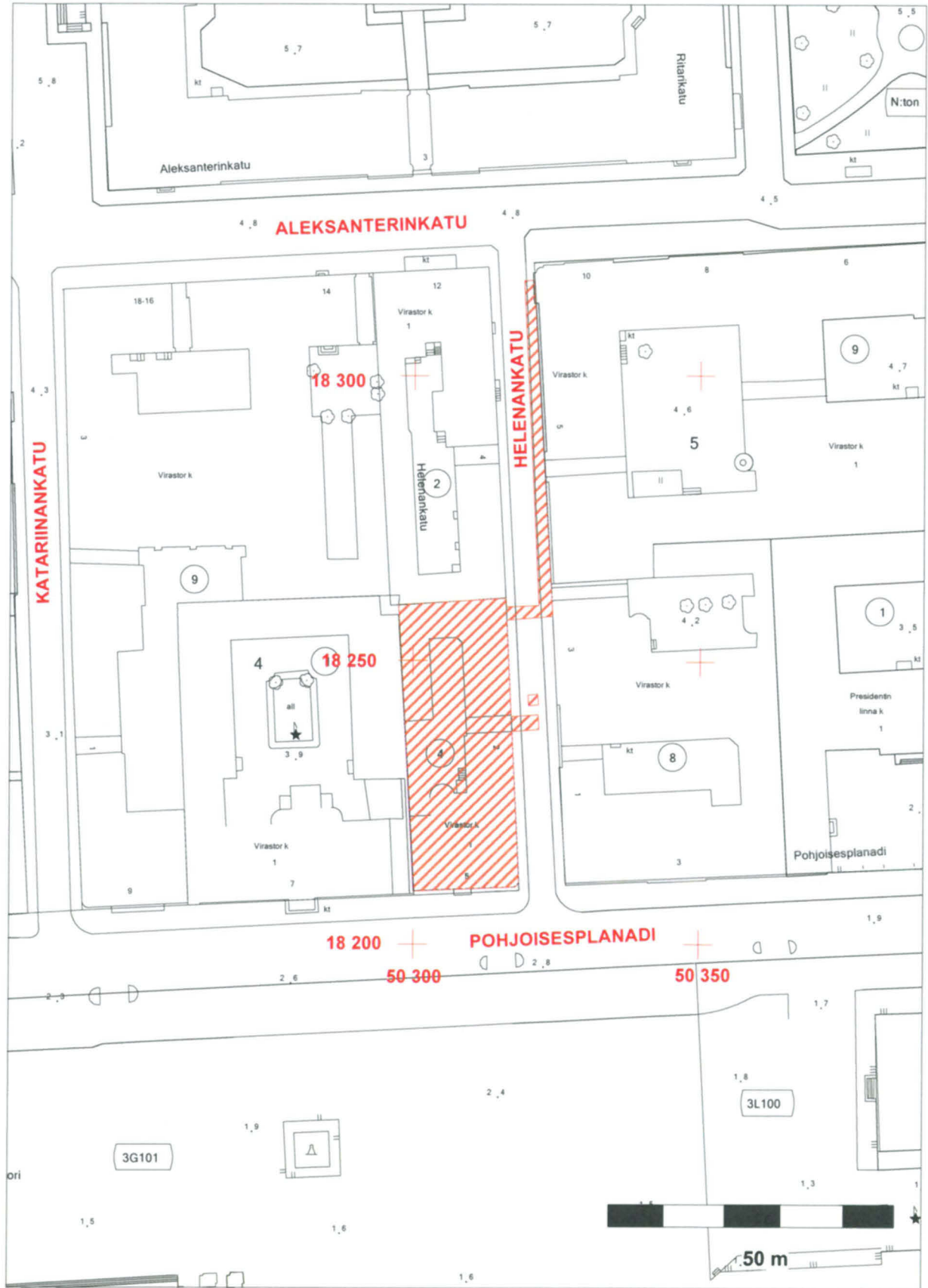
Peruskartta

Helsinki, Lampa 2009-2012

Valvonta-alue on ympyröity. Pohjakartta Maanmittauslaitos 2012.

Johdantokartta

Valvonta-alueen yleiskartta. Mk 1:1000. Karttapohja Helsingin kaupunkimittaus.

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	1
TIIVISTELMÄ.....	3
PERUSKARTTAOTE.....	4
JOHDANTOKARTTA.....	5
SISÄLLYSLUETTELO	6
1. JOHDANTO.....	7
2. TUTKIMUSALUEEN SIJANTI JA TOPOGRAFIA	8
3. TUTKIMUSALUEEN HISTORIA	9
4. AIEMMAT ARKEOLOGISET HAVAINNOT KOHTEESSA JA LÄHIYMPÄRISTÖISSÄ.....	43
5. ARKEOLOGISET HAVAINNOT.....	45
6. TUTKIMUKSEN TULOKSET	56
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	58

LIITE 1	Karttaluettelo
LIITE 2	Kartat
LIITE 3	Digitaalikuvaluettelo
LIITE 4	Kuvataulut
LIITE 5	Löytöluettelo

1. JOHDANTO

Helsingin kaupunki alkoi elävöittää keskustan virastokortteleita 2000-luvun lopussa. Sen yhteydessä kaupunki myi vuonna 2008 kaupungin vanhimpiin rakennuksiin kuuluvan ns. Lampan talon sen muuttamiseksi virastorakennuksesta keskieuropalaiseksi perhehotelliksi, Hotelli Helenaksi. Rakennusta suunniteltiin kuitenkin heti korkeatasoiseksi hotelliksi, putiikkihotelliksi.

Lampan talon ideointi hotelliksi oli alkanut jo vuonna 2006. Rakentamisprojekti alkoi vasta asemakaavan hyväksymisen ja kaupan jälkeen kesällä 2008 paikalla pidetyllä viranomaisaloituskokouksella, jossa paikalla oli Helsingin kaupungin museon rakennustutkijat. Hotelli Helenan suunnitelmien kirkastuessa syksyn mittaan museon arkeologi tuli rakennustutkijoiden tueksi arvioimaan alueen arkeologista potentiaalia ja tarvittavia tutkimuksia/valvontoja.

Keskusteluissa päädyttiin tekemään vuonna 2009 päärakennuksen alle syvennettäviin kellaritiloihin ennen varsinaisia rakennustöitä koekuoppia arkeologisen tilanteen selvittämiseksi. Pihan pohjoisosan poikki läntisestä kellarittomasta piharakennuksesta Helenankadun siipeen maanalle rakennettava poistumistiekäytävä, kadun jätenostimen paikka, pihan hissimontun ja sisäpihan lasikatteen tukipilareiden kohdat katsottiin tarpeelliseksi tutkia rakennustöiden aikana. Pihan alentamisen ja rakentamisen syvyys oli suunnitelmissa noin 50 cm, joka oli niillä rajoilla tarvittiinko tutkimuksia.

Arkeologisen valvonnan ja mahdollisten kaivausten suunnittelua ja valvontaa/kaivausta vaikeutti rakennuttajan tempoileva suunnitelmien ja työjärjestyksien muuttuminen ja töiden keskeytyminen useasti. Hotelli Helena Oy meni yrityssaneeraukseen syksyllä 2010 ja se haettiin vihdoin konkurssiin useiden vaiheiden jälkeen maaliskuussa 2011. Työt olivat pysähdyksissä koko tämän ajan. Rakennuksen kunnostaminen ja arkeologinen valvonta jatkuivat Hartwall Capital-sijoitusyhtiön ostettua keväällä 2012 rakennuksen, jonka käyttötarkoitus muuttui pääasiallisesti toimistotiloiksi. Vielä keväällä 2013 tehtiin arkeologisia havaintoja itse Lampassa ja Helenankadulla.

Valvonta tehtiin virkatyönä. Työmaalla ei ollut jatkuvaa valvontaa vaan siellä käytiin pyydettäessä tai tarkistuskäynneillä epäsäännöllisin väliajoin. Tämän vuoksi kaikkia maanrakennustöitä ei oltu valvomassa. Valvojina oli Markku Heikkinen ja Heini Hämäläinen. Molemmat dokumentoivat piirtämällä, valokuvaamalla ja tekemällä muistiinpanoja. Markku Heikkinen digitoi kartat, luetteloi esineet ja laati raportin. Digitoiduissa kartoissa käytettiin vanhaa Helsingin erilliskoordinaatistoa ja vanhaa korkeusjärjestelmää (NN). Koekuoppien ja havaintopisteiden taso- ja profiilikartat piirrettiin mittakaavaan 1:10 tai 1:20. Valvonnan kiintopisteen korkeustiedot tuotiin valtioneuvostonlinnan kaakkoiskulmassa olleesta kaupungin korkeuskiintopisteestä.

2. TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Tutkimusalue sijaitsi Helsingin kantakaupungissa Kruununhaassa historiallisella kaupunkialueella. Helsinki siirrettiin tänne 1640-luvulla Vantaanjoen suusta. Kaupungin asemakaava ja kallioinen topografia pysyi samanlaisena 1800-luvun alkuun saakka tulipaloista ja sotien tuhoista huolimatta. Sen sijaan kaupungin uusi vuoden 1812 asemakaava muutti tilannetta merkittävästi. Uudet kadut ja korttelit tuhosivat vanhan asemakaavan mukaiset kadut, korttelit ja topografian. Vain Senaatintorin ja valtioneuvostonlinnan kohdilla Aleksanterinkadun eteläpuoliset N-S – suuntaiset kadut säilyttivät paikkansa kivirakennusten ansioista. Jotkut entisille paikoilleen jääneitä katuja muutettiin voimakkaasti. Esim. Unioninkadun kohdalla ollutta katua levennettiin, kallioita poistettiin tieltä ja kosteikkokohtia täytettiin. Samoin merialueiden täyttäminen muutti kaupunkia, etenkin heti tutkimusalueen eteläpuolella.

Lampan talo ja tontti sijaitsee erään tällaisen vanhan kadun, nykyisen Helenankadun, länsipuolella kahden entisen korttelin kaakkois- ja koilliskulmassa ja niiden välistä menneen länsi-itä –suuntaisen kadun kohdalla. Uudessa asemakaavassa korttelit ja poikittainen katu yhdistettiin yhdeksi kortteliksi. Vanha eteläinen kortteli on jatkunut Pohjoisesplanadin eteläpuolelle saakka kun uuden korttelin eteläraja sijoitettiin nykyiselle paikalle pohjoisemmaksi.

N-S – suuntaisella tontilla (19x35,4 m) sijaitsee Pohjoisesplanadin varrella rakennuksen päärunko (19x13,2 m) ja Helenankadulla varrella kapeampi ja alun perin matalampi siipirakennus/talusrakennus (8x34 m), joka kääntyy vielä pohjoisrajalla hiukan länteen. Pohjoisreunalla ja pihan luoteisosassa on kaksikerroksinen piharakennus (5,3x20,4 m). Tontille muodostuu sen takia pohjoisosaan kapeampi 5,8 metriä leveä ja 14,2 metriä pitkä pihaosuus. Pihan eteläosa sen sijaan ulottuu lännessä Ruotsin suurlähetystön seinään saakka 11 metrin leveydellä ja 16,8 metrin pituudelta. Piha on kokonaisuudessaan 31 metriä pitkä.

Tontin topografia on nykyisin melko tasaista. Helenankatu on pohjoisessa Aleksanterinkadun kohdalla korkeudella 4,8 m mpy, rakennuksen porttikongin kohdalla korkeudella 3,3 m mpy ja etelässä Pohjoisesplanadin jalkakäytävän korkeudella 2,7 m mpy. Sisäpiha oli melko tasainen sijaiten noin korkeudella 3,4-3,6 m mpy.

Piha-alueen ylin kerros oli maaperätutkimusten mukaan täyttöä/hiekkaa 1,5-4 metriä, jonka alla oli noin 1,5-2 metriä savea. Alla oli hiekkaa/moreenia 6-6,5 metriä ennen kalliota. Piha-alueella kalliopinta nousi etelään päin mentäessä kolme-neljä metriä. Pihan pohjoisosassa kallio oli -9 m ja eteläosassa -6 m korkeudella. Kallio on edelleen noussut nopeasti ylöspäin, sillä vuosien 1752 ja 1820 kartoissa merenrannassa nykyisen Pohjoisesplanadin kohdalla, näkyy laaja avokallioalue. Lampan eteläsiivessä kallio tuli esiin arvion mukaan korkeimmillaan noin 1,75 m mpy. Samoin moreeni- ja savikerrokset nousivat melko tasapaksuina samaan suuntaan. Edellisistä syistä johtuen ylin täyttö/hiekka on pohjoisessa huomattavasti paksumpi kuin etelässä. Pohjoisessa kerros on neljä metriä paksu ja etelässä vain 1,5 metriä.

Kallio nousemisesta johtuen Lampan talon eri osien alla on erilainen perustusmaa. Pohjoisesplanadin rakennus on tukevalla kalliolla ja maalla, mutta Helenankadun siipi pehmeämmällä. Tästä johtuen siipi onkin painunut alemmaksi 1960-luvun mega-paalutuksesta huolimatta.

3. TUTKIMUSALUEEN HISTORIA

Uusi Helsinki 1600-luvulla ja 1700-luvun alussa

Alun perin Vantaanjoen suulle vuonna 1550 perustettu Helsinki siirrettiin 1640 nykyiselle paikalleen Vironniemelle. Uutta Helsinkiä kohtasi 5.8.1654 raivoisa tulipalo, joka tuhosi kolme neljännestä kaupungista. Julkiset rakennukset kivistä Kristiinan kirkkoa myöten tuhoutuivat, ja kaupungin rakentaminen piti aloittaa alusta. Tutkimusalueen tonttien rakennuksista kuin niiden omistajistakaan ei ole tietoja ennen vuotta 1696/1707.

Vanhin säilynyt tarkka kaupunkimittaus Helsingistä on Lars Forssellin kartta vuodelta 1696, jonka Niels Avander uudisti 1707.¹ Karttaan on piirretty kaupunginosien, tonttien, tonttinumeroiden, katujen ja torien lisäksi julkiset rakennukset. Yksityisten omistamia rakennuksia karttaan ei ole merkitty kuten ei muihinkaan Ruotsin ajan karttoihin. Karttaan liittyy vuoteen 1707 ajoittuva tonttiluettelo, josta selviävät tonttien omistajat ja koot.²

Helsinki oli jaettu tori keskipisteenä neljään kortteliin eli kaupunginosaan, joiden nimet olivat Suo, Kluuvi, Läntinen tulli ja Kalastajamäki. Kaupungissa oli 284 asuintonttia, joista kymmenkunta oli autiona ja muutama viljelyskäytössä. Asukkaita oli 1300–1700.³ Myöhemmin, 1700-luvulla, kaupunginosien rajat ja nimet muuttuivat. Helsinki jaettiin silloin Pohjoiseen, Itäiseen, Eteläiseen ja Läntiseen kortteliin, jotka yhtyivät päätorilla kuten aiemminkin.

Nykyisen Aleksanterinkadun kohdalla oli satamasta Suurtorille johtava pääkatu, Suurkatu. Myös Kuninkaankatuna tunnettu katu oli nykyisen Aleksanterinkadun keski- ja eteläosan kohdalla. Suurtori sijaitsi nykyisen Senaatintorin itäisimmässä osassa ja Valtioneuvostonlinnan länsisiiven kohdalla. Torin pohjoislaidassa kohosi kaksikerroksinen puinen raatihuone. Torin äärellä tai lähistöllä olivat koulu ja vauraimpien kauppiaiden talot ja korttelin päässä torin länsipuolella puinen Pyhän Hengen kirkko hautausmaineen ja puinen kellotapuli vielä 1600-luvun lopulla.

Suurkadun itäpäässä sijaitsi Laivasilta eli kaupungin päälaituri ja sen pohjoispuolella aukio, joka oli Laivasatama eli Kaupunginsatama nykyisessä Pohjoissatamassa Meritullintorin kohdalla. Aukion kohdalla on nykyisin Vanha tulli- ja pakkahuone. Aukion pohjoispuolella korkeammalla kalliolla kohosi vuoden 1654 palon jälkeen rakennettu maaherran residenssi useine rakennuksineen. Laivasatamassa ja Kaupunginlahdessa eli Eteläisessä kaupunginsatamassa nykyisen Eteläsataman kohdalla oli kalastajien ja kauppiaiden laitureita ja ranta-aittoja.

Kaupunki oli tiheään rakennettu, ja keskimääräinen tonttikoko oli 500–700 neliometriä. Tavallisten kaupunkilaisten talot olivat vain muutamia huoneita käsittäviä yksikerroksisia

¹ *Geometrisk Grundrijtning Öfver Stapel Staden Hellsingfors i Nyhland och alle des tillhörige åkrar afmätte ANNO 1696 af Sahl Lars Forssell renoverat och beskrifwen ANNO 1707. Signum: Lantmät. Lev. 1892. Nr 27 (Kartavd. m. format), RVA.*

² *Beskrifning till Helsingfors Stadz Tompter och åkrar, såssom dhe A:o 696 äre refwadhe och Characterade. Riksarkivet. Lantmäteristyrelsens leveranser 1892/61. Kartavd., kartbok stående. Alkuperäinen Riksarkivet, Stockholm; Kopio: Berndt Aminoffin kokoelma, Tonttihistoriallinen kortisto, D. toimitteet, Dc 1 Jäljennökset ja otteet tonttikirjoista. Forssell-Avanderska tomföteckningar 1696–1707 (samt) åkerförteckning, HKA..*

³ *Suolahti 1950: 348–349.*

hirsirakennuksia, joiden vuoraamattomat seinät olivat maalaamattomia ja katot turve- tai malkakattoja. Rakennuksissa oli savupiipulliset uunit ja muutamia pieniruutuisia, luukuilla suojattavia lasi-ikkunoita. Savupirtit olivat edelleen yleisiä, vaikka ne olivat palovaaran takia turmiollisia.

Varakkaimmat kauppiat asuivat isoissa taloissa, mutta nekin olivat vielä yksikerroksia puurakennuksia. Suuret taloudet tarvitsivat runsaasti tilaa elintarvikkeille, tarvekaluille ja kauppatavaroille. Rakennuksilla suljetut pihapiirit täyttyivät aitoista, talleista, navetoista, pienkarjan tiloista, oluenpano- ja leivintuvista, saunoista, vaunuliitereistä ja muista ulkorakennuksista. Siten heidän tonttiansa koko ja rakennusmäärä olivat huomattavasti suurempia kuin tavallisten kaupunkilaisten. Rakennusten väliin jääneet aukot suljettiin aidoin ja portein, ja sisäänkäynnit olivat pihan puolella.⁴

Helsinki 1696/1707. Lars Forsellin kaupunkimittauskartta vuodelta 1696, jonka Nils Avander on uudistanut vuonna 1707 (Ruotsin valtionarkisto).

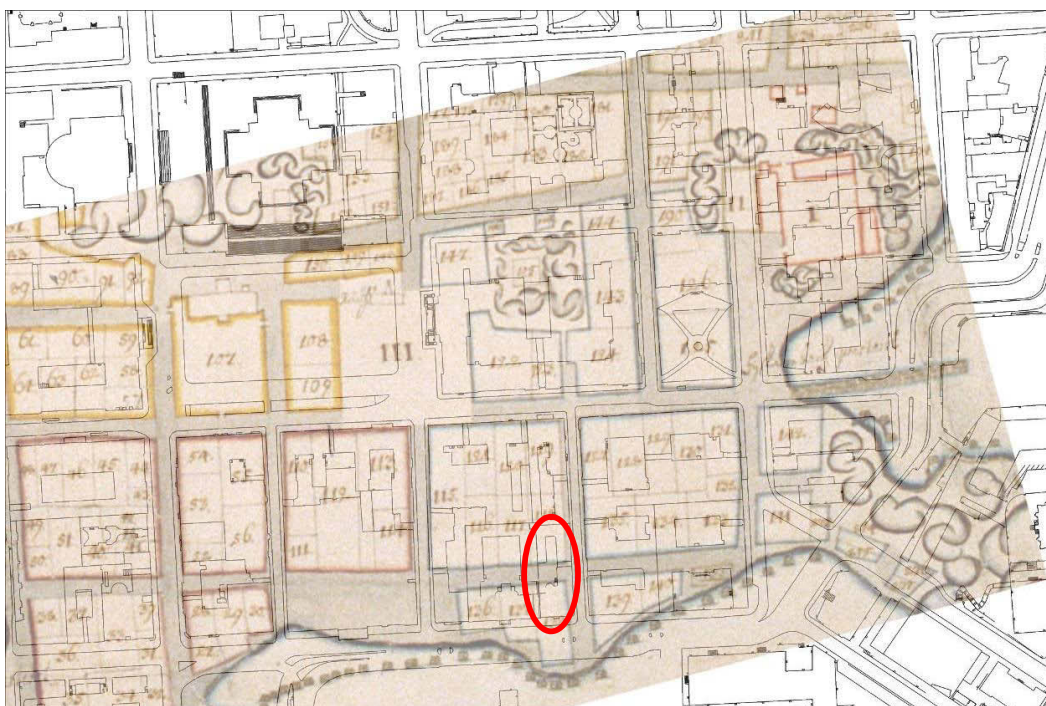
⁴ Suolahti 1950: 331; Kärki 1982: 49–62.

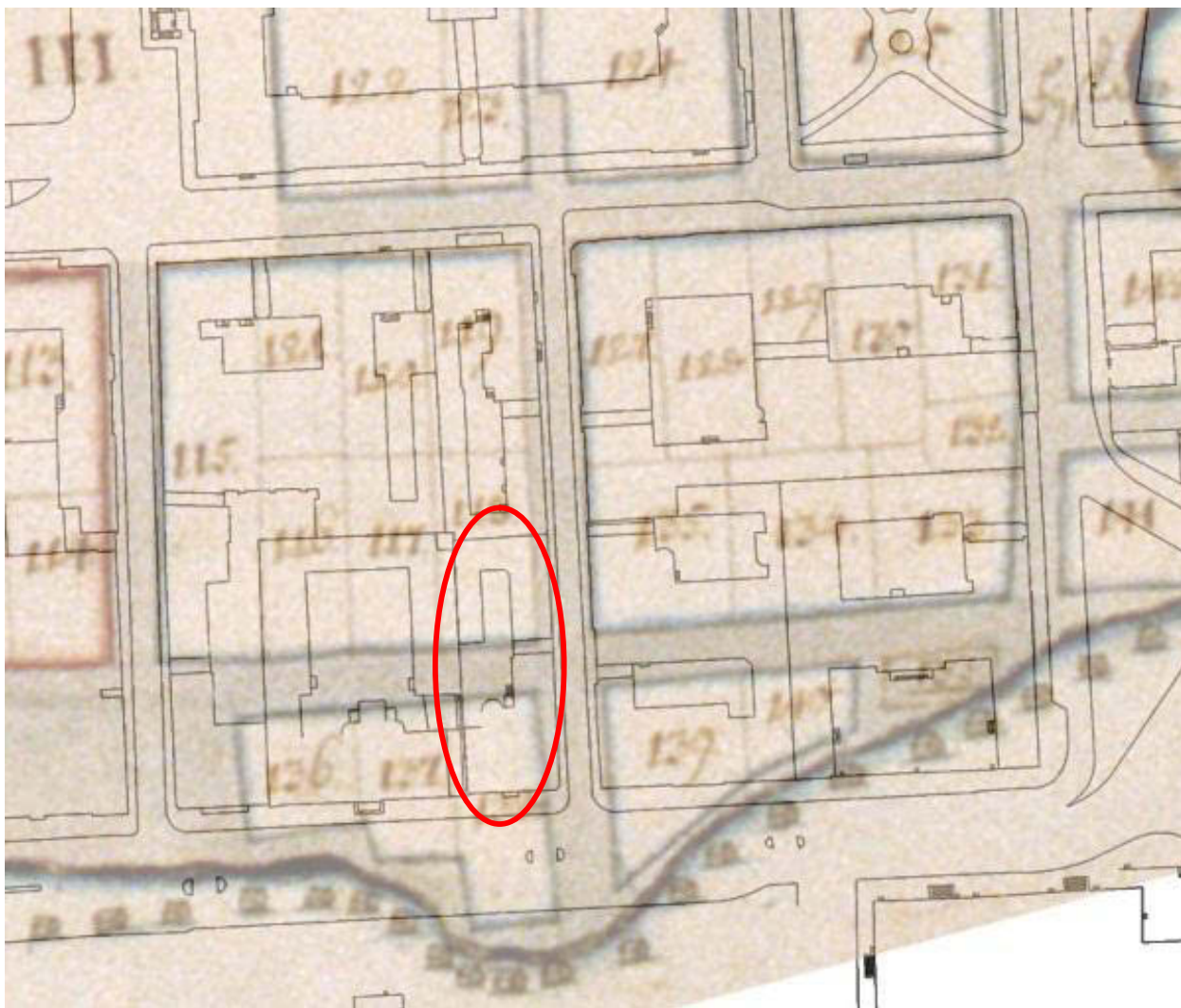
Helsingin keskusta Forssell -Avanderin kartassa vuosi lta 1696/1707. Kuvan oikeassa nurkassa sijaitsee 1600-luvun maaherran residenssi (I). Sen eteläpuolella on satama laivasiltoineen. Satamasta johti Suurkatu nykyisen Aleksanterinkadun eteläpuoliskon kohdalla Suurtorille (III). Torin pohjoisosassa näkyy tornilla varustettu raatihuone. Torin länsipuolella yhden korttelin päässä on suorakaiteenmuotoinen kirkerakennus ja sen eteläpuolella hautausmaa. Suurkadun suunnasta yhden korttelin verran etelämpänä on Merikatu, jonka pohjoispuolella ja siiloisen kadun, nykyisen Helenankadun, länsipuolella on valvontaluonnot sijaitseva tontti nro 118 ja eteläpuolella nro 138. Valvontaluonnot edessä rannassa on aittoja. Kaupungin korttelit eli kaupunginosat on merkitty karttaan eri värein; Suorakalle, Kluuvi keltaisella, Läntinen tulli punaisella ja Kalastajamäki sinisellä. Valvontaluonnot sijaitsee ympäröitynä Kalastajamäen kaupunginosassa. Riksarkivet, Ruotsi.

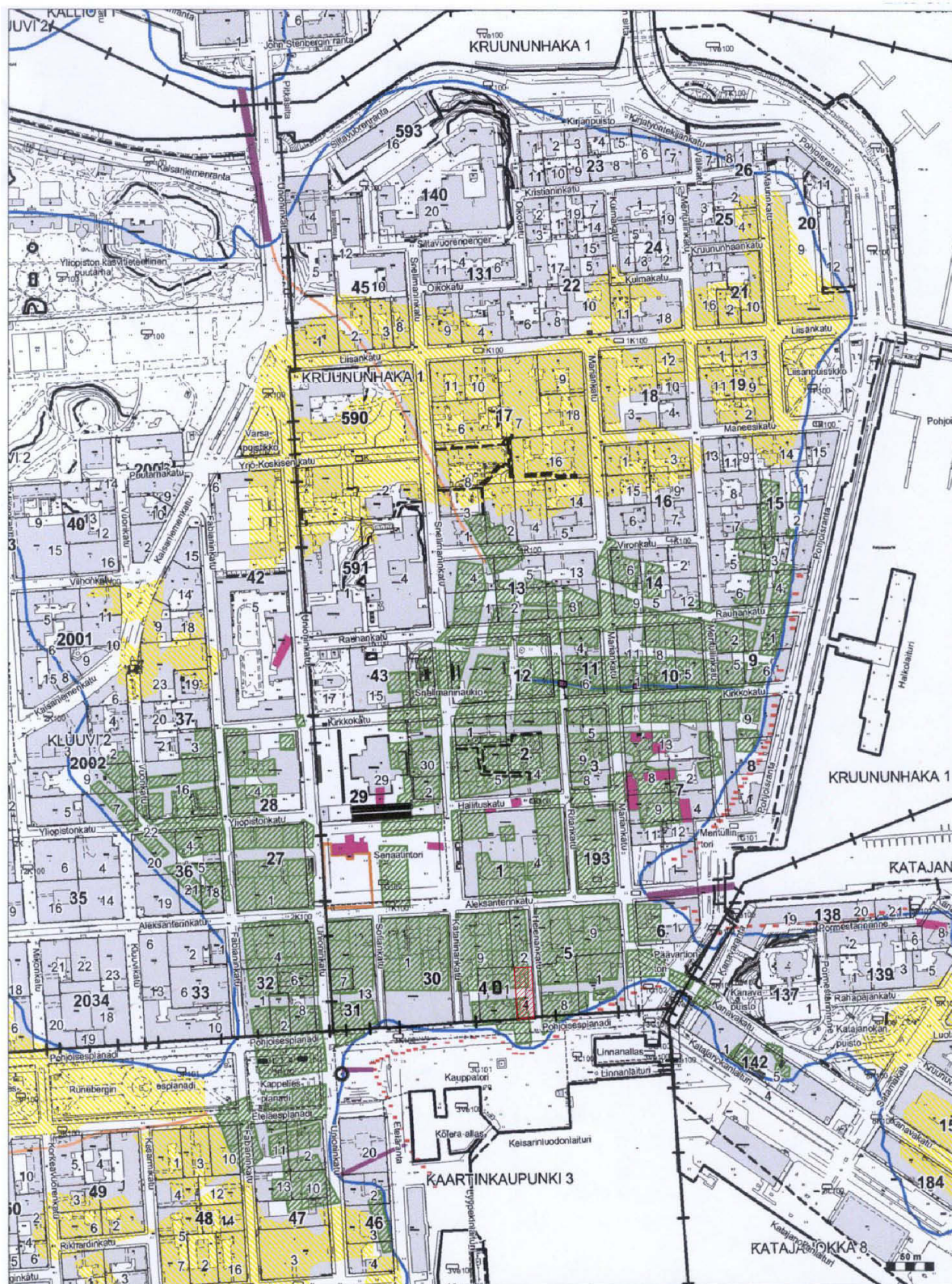
Osasuurennos valvonta-alueella sijainneista tonteista. Valvonta-alueeseen kuului tontin nro 118 eteläosa, tontin 138 pohjoisosa ja niiden välissä oleva Merikadun osuus.

Osa Forssell-Avanderin kartasta sijoitettuna nykykarttapohjan päälle. Valvonta-alue on ympyröity. Asemointi Markku Heikin/HKM. Riikarkivet, Ruotsi ja pohjakartta Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, Kaupunkimittaussasto.

Osasuurennus edellisestä kartasta. Tontti nro 118 sijaitsee poikittaisen Merikadun pohjoispuolella nykyisen Lampan talon pohjoisosassa. Poikittainen Merikatu on Lampan talon porttikongin kohdalla. Lampan talon eteläosassa on sijainnut tontti nro 138 pohjoisosassa. Kyseinen tontti on jatkunut etelään päin merenrantaan saakka nykyisen Pohjoisesplanadin eteläpuolelle.

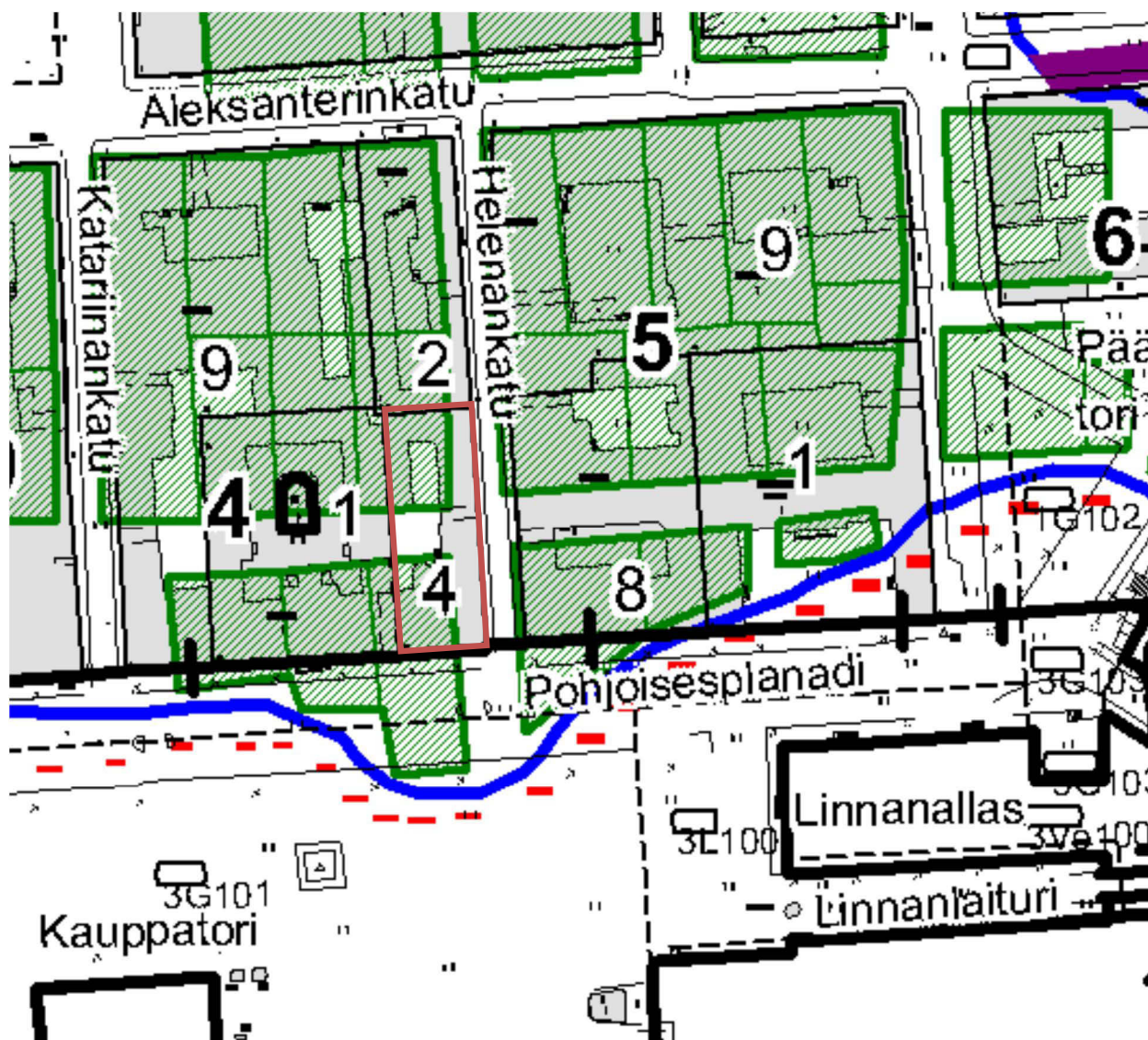
HELSINKI 1696

Forssell - Avanderin kartta vuodelta 1696/1707

	= tontti		= ranta-aita
	= pelto		= kirkkotarhan aita
	= rakennus		= rantaviiva / oja
	= laituri / silta		= tie

Museovirasto/RHO/T.Mökkönen 2002

Forssell-Avanderin kartta sijoitettuna kantakartan päälle. Valvonta-alue on merkitty punaisella rasterilla.
Lähde: Mökkönen, Teemu 2002: Helsinki - Helsingfors. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto, Rakennushistorian osasto.

Forssell-Avanderin kartta asemoituna nykykartan päälle ja valvonta-alue rajattuna. Osasuurennoe edellisestä kartasta. Lampan kohdalla korjaukset sijaitsevat vielä hiukan enemmän lännempänä verrattuna nykyiseen kortteliin kuin edellisessä rekonstruktiossa johtuen että tässä on asemoitu koko kartta eikä pientä osaa karttaa. Museovirasto.

Tontit ennen isovihaa

Valvonta-alue sijaitsi kaupungin Kalastajamäen korttelissa (Fiskskarback quarteret) meren, Kaupunginlahden (Stadswijken) eli nykyisen Eteläsataman äärellä.⁵ Se sijaitsi koko Ruotsin vallan ajan nykyisten Aleksanterinkadun (Konungsgatan, Stor Gatan) ja Pohjoisesplanadin välissä olleen samansuuntaisen Merikadun (Siöögatan) ja poikittaiskadun, nykyisen Helenankadun, risteyksen länsipuolella Merikadun molemmilla puolilla ja niiden välisellä Merikadun osuudella.

Merikadulla oli useita nimiä historiansa aikana: Sjögatan, Södra Sjögatan ja Stora Sjögatan (Merikatu, Eteläinen Merikatu ja Iso Merikatu); Södra Strandgatan, Stora

⁵ Aminoff & Pesonen 1991: 32.

Strandgatan ja Nedre Strandgatan (Eteläinen Rantakatu, Iso Rantakatu ja Alempi Rantakatu). Helenankatu on mahdollisesti ollut nimeltään *Postgatan*.⁶

Valvonta-alue oli kahden entisen tontinosan ja niiden välisen katuosuuden, Merikadun, kohdalla. Valvonta-alueen pohjoisosa on kuulunut vuoden 1696/1707 kartan mukaan tontin nro 118 eteläpuoliskoon. Valvonta-alueen eteläosa on kuulunut Merikadun eteläpuolisen tontin nro 138 pohjoispuoliskoon. Tontti on ulottunut lähes silloiseen merenrantaan saakka. Kohdalla on ollut mereen työntyvä leveä niemi. Myöhemmissä kartoissa kohdalle rantaan on merkitty avokallioalue. Rantaviivalla on runsaasti vuoden 1707 kartan mukaan kalastajien ja kauppiaiden ranta-aittoja. Suuria laitureita ei ole tontin kohdalla.

Valvonta-alueen ja sen ympäristön kortteli- ja tonttirakenne pysyi melkein samanlaisena kaupungin perustamisesta isovihaan saakka. Kaupungin asemakaavasta on ennen isovihaa tarkat kartat vain vuosilta 1696 ja 1696/1707. Sodan jälkeen korttelien muodot palautettiin, mutta tontteja yhdistettiin valvonta-alueella.

Tontin nro 118 omisti vuoden 1696/1707 karttaan liittyvän tonttiomistajaluettelon mukaan Anders Klinck (1956 qvad. thalen) ja tontin nro 138 Ford. Ränthm. Arfwedh Carlstedt (2280 qvad. thalen). Tontin nro 118 pohjoispuolisen tontin nro 119, joka muodosti 1720-luvun lopusta lähtien yhtenäisen tontin edellisen kanssa, omisti reg. fältzsiär Mest And. Rijchertz (1980 qvad. thalen).⁷

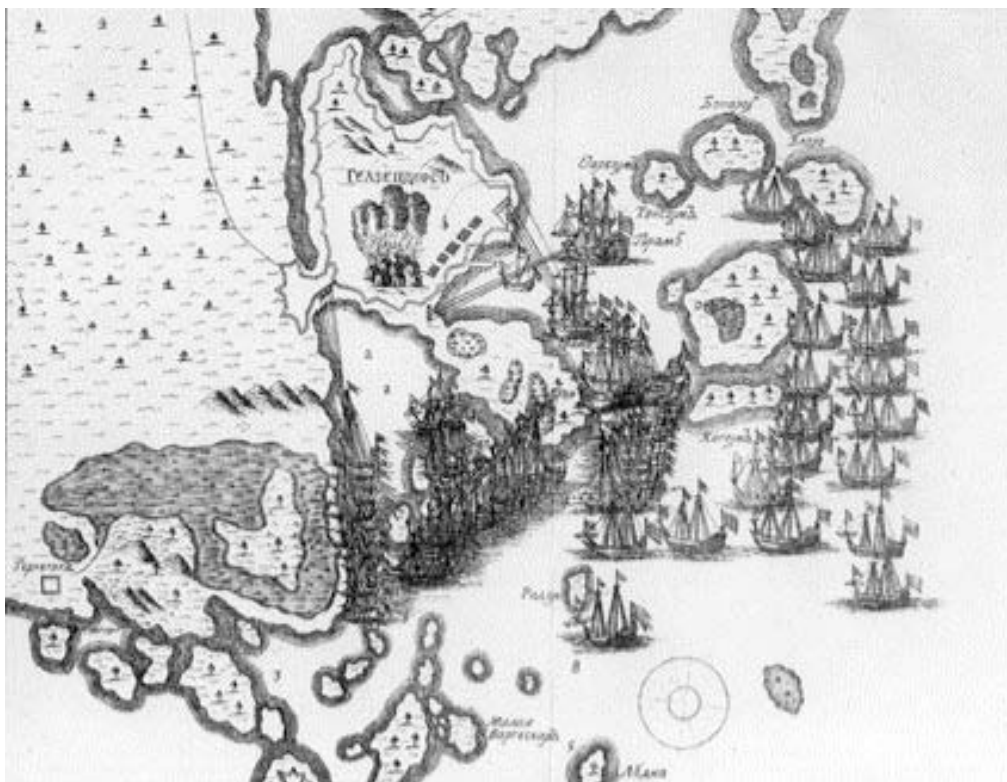
Venäläinen Helsinki

Vuonna 1713 suuri Pohjan sota saapui yllättäen Helsinkiin Venäjän kaleerilaivaston muodossa. Sota oli lähestynyt vähitellen. Viipuri oli menetetty 1710, rutto levinnyt kaupunkiin vielä samana vuonna ja Venäjän laivasto oli käynyt ensi kerran Helsingin edustalla vuonna 1712. Vuonna 1713 laivastoa johti yliamiraali Feodor Apraksin ja tsaari Pietari Suuri. Toukokuun 8. päivänä venäläiset aloittivat hyökkäyksen Helsinkiin 20 000 miehen voimalla. Parin päivän taisteluiden jälkeen vähäiset ruotsalaiset joukot perääntyivät Pitkängillan kautta pohjoiseen. Ruotsalaisten joukkojen komentajan kenraalimajuri Karl Gustaf Armfeltin, maaherra Johan Creutzin, pormestari Henrik Tammelinin ja sotakomissaari Johan Henrik Frisiuksen päätöksellä ruotsalaiset sytyttivät kaupungin tuleen toukokuun 10. ja 11. päivän välisenä yönä, jotta se ei jäisi koskemattomana venäläisten käsiin. Venäläisten ei onnistunut sammuttaa tulipaloa, ja tsaari Pietari antoi käskyn kaupungin täydellisestä hävittämisestä. Asukkaat pakenivat Ruotsiin tai jäivät vangeiksi.⁸

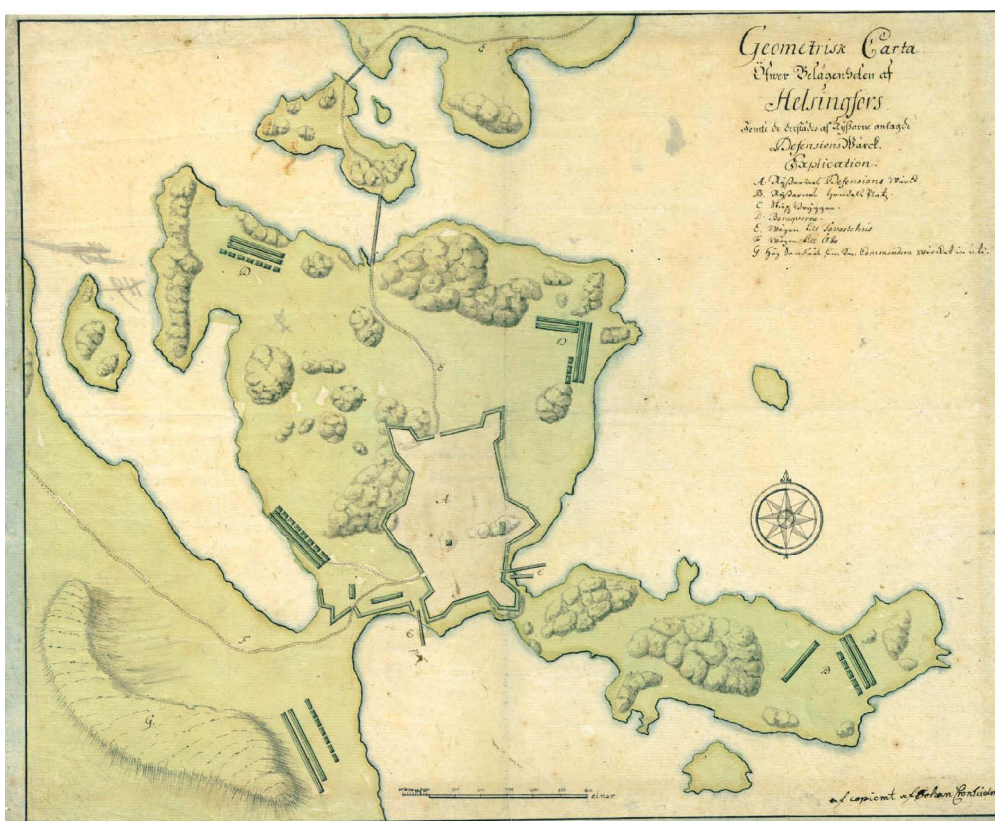
⁶ Aminoff & Pesonen 1992: 35 ja 98.

⁷ *Beskrifning till Helsingfors Stadz Tompter och åkrar, såssom dhe A:o 696 äre refwadhe och Characterade. Riksarkivet. Lantmäteristyrelsens leveranser 1892/61. Kartavd., kartbok stående. Alkuperäinen Riksarkivet, Stockholm; Kopio: Berndt Aminoffin kokoelma, Tonttihiljallinen kortisto, D. toimitteet, Dc:1 Jäljennökset ja otteet tonttikirjoista. Forssell-Avanderska tomförlteckningar 1696–1707 (samt) åkerförteckning, HKA.*

⁸ Suolahti 1950: 418–423.

Venäläisten kal eerilait p iirittävät pal avaa Hel sinkiä vuonna 1713. S undmanin litografisessa laitoksessa painettu jäljennös kuparipiirroksesta. Alkuperäinen Eremitaasi, Venäjä. HKM.

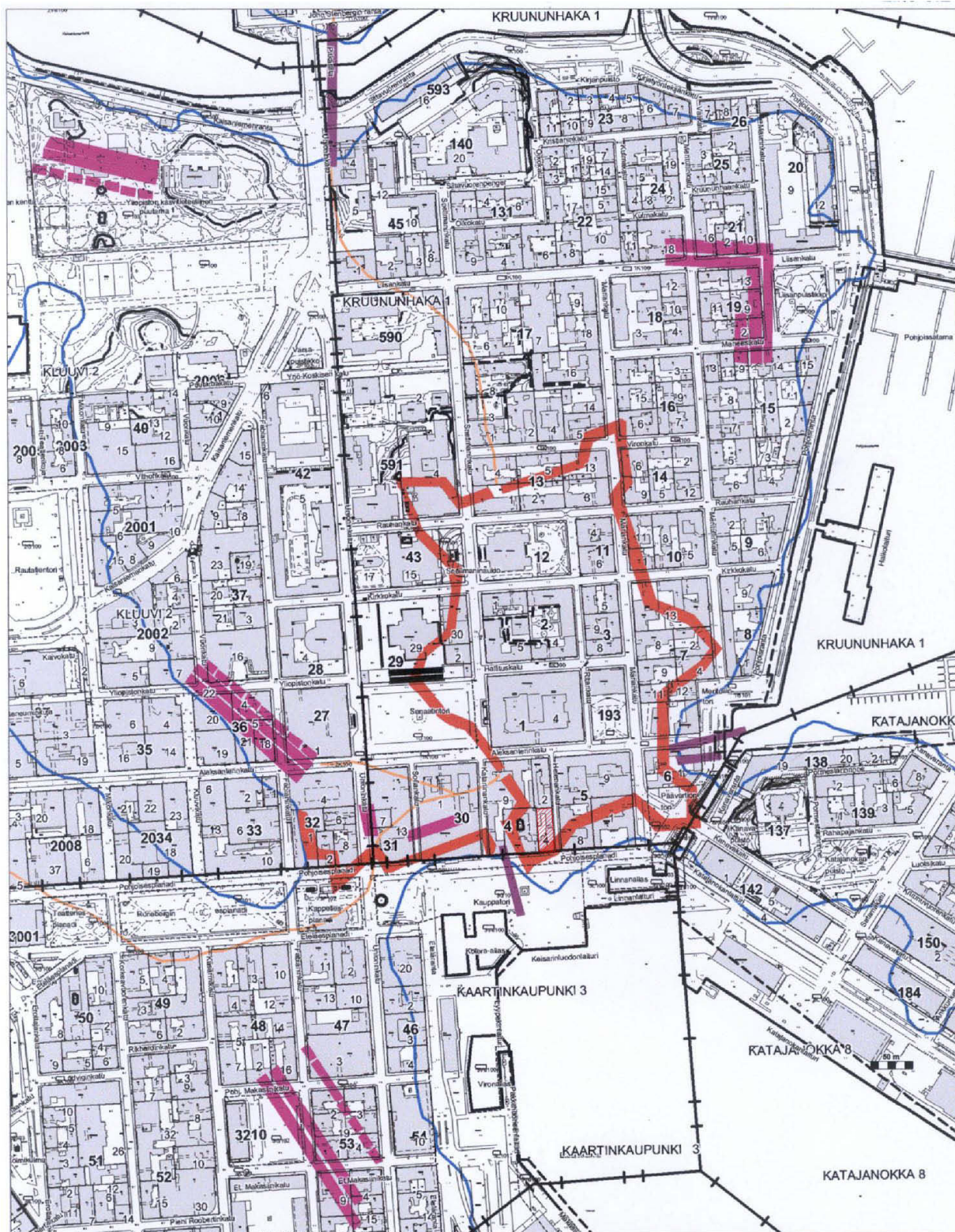
Helsinki vuonna 1721. Venäläisten linnoitus Helsingissä Uuden kaupungin rauhan jälkeen vuonna 1721. Kartassa näkyvät venäläisen linnoituksen ja parakkien lisäksi tiet, sillat, kellotapuli ja laivasillat. Muita rakennuksia ei ole merkitty. Krigsarkivet, Ruotsi.

Venäläiset perustivat myöhemmin Helsingin paikalle sotilastukikohdan, jonne varastoitujen tarvikkeiden suojaksi rakennettiin kenttälinnoitus.⁹ Epätasaiseen ja kallioiseen maastoon rakennettu, kuudella bastionilla varustettu linnoitus koostui turpeella peitetyistä maavalleista, kaivannoista ja risukimpuista. Se ympäröitiin paaluvarustuksin siellä, missä maasto salli sen. Espanjalaisiksi ratsuiksi kutsuttuja tukeista ja teroitetuista paaluista koottuja rynnäkköesteitä asetettiin muihin kohtiin. Linnoitus sijoittui kaupungin itäosaan ja ulottui nykyiseltä Pohjoisesplanadilta Vironkadulle ja Snellmaninkadun länsipuolelta Mariankadun itäpuolelle. Linnoituksen ulko- ja sisäpuolella oli makasiineja ja parakkeja sekä tulipalolta säilyneitä, maaseudulta tuotuja ja hätäisesti kyhättyjä rakennuksia.¹⁰

Linnoituksen lounainen bastioni sijaitsi juuri valvonta-alueen kohdalla. Sen muurit on kartoissa piirretty kuitenkin valvonta-alueen ulkopuolelle nykyisten Pohjoisesplanadin ja Ruotsin suurlähetystön kohdille. Bastionin länsipuolella oli yksi linnoituksen laitureista.

⁹ *Geometrisk Carta Öfwer Belägenheten af Helsingfors jemte de derstädes af Ryssarne anlagde Defensions Wärck 1720-t.* .0406:12:016:099, Krigsarkivet, Stockholm.

¹⁰ *Hornborg 1950: 12–15.*

Kantakartta © Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, Maanmittausosasto

HELSINKI 1721

Venäläisten kenttälainnointusta kuvaava kartta
vuodelta 1721

—	= linnoitus	—	= rantaviiva
—	= rakennus	—	= tie
—	= laituri		

Museovirasto/RHO/T.Mökkönen 2002

Vuoden 1721 kartta sijoitettu kantakartan päälle. Valvonta-alue on merkitty punaisella rasterilla. Lähde: Mökkönen 2002.

Isovihan jälkeinen uudisrakentaminen

Suuri Pohjan sota päättyi Uudessakaupungissa 30.8.1721 solmittuun rauhaan. Vuoden 1710 rutosta ja pakolaisajasta selvinneet kotiin palaavat helsinkiläiset kohtasivat täysin muuttuneen kaupungin. Uuden maaherran Peter Stierncrantzin kuvauksen mukaan venäläiset olivat isovihan aikana hävittäneet linnoituksen tieltä täydellisesti kaikki kiviset holvikellarit, kiviakatut ja kirkon muuratut haudat. Linnoituksen vallien kohdalla ja niiden ulkopuolella entisiä tontteja ja katuja ei pystytty enää tunnistamaan. Suurin osa rakennuksista oli tuhoutunut tai siirretty pois, ja rakennuskanta muodostui lähinnä parakeista ja purettavista hökkelistä. Kuvaus on liioiteltu ainakin kellarien osalta. Mm. kaupungin ainoa kivirakennus Burgmanin talo oli kestänyt vuoden 1713 tulipalon ja miehitysajan.¹¹

Axel von Löwenin ruutuasemakaavaehdotus vuodelta 1723. Kartassa näkyvät olemassa olleet t iet, si llat, kellotapul i, laiv asillat ja k aupungin ai noa ki vitalo, B urgmanin talo. Venäläisten linnoitus ja parakit on merkitty pisteiviivoin karttaan. Krigsarkivet, Ruotsi.

¹¹ Maaherra Stierncrantz K. M:lle 20.12.1721; KA; Suolahti 1950: 428; Hornborg 1950: 14.

Helsingin jälleenrakentamista vaikeuttivat epätietoisuus kaupungin asemasta ja venäläislinnoituksen purkukielto. Vuoden 1723 puolustus suunnitelmassa Helsinki oli saanut varikkolinnoituksen aseman Haminan toimiessa rajalinnoituksena. Axel von Löwen laati vuonna 1723 Helsingille säännönmukaisen ruutuasemakaavan tämän suunnitelman mukaisesti.¹² Kaava-alueen reunat oli jätetty avoimiksi arvattavasti mahdollisia linnoituslaitteita varten. Kaupungin umpikulmainen päätori oli sijoitettu nykyisen Säätytalon kaakkoispuolelle.

Osasuurennos edellisestä kartasta.

Von Löwenin asemakaavaa ei kuitenkaan toteutettu kaupunkilaisten toivomuksesta ja valtiovallan muuttuneiden suunnitelmien takia. Lokakuussa 1724 saatiin lupa purkaa linnoitus, kun oli luovuttu varikkolinnoituksen perustamisesta ja todettu venäläislinnoituksen hyötykäyttö mahdottomaksi. Sen purku alkoi 1725, jolloin kaupungin jälleenrakennus pääsi vasta kunnolla käyntiin.¹³ Linnoituksen ja korjauskelvottomien rakennusten purkamisen jälkeen kaupunki pyrittiin rakentamaan isovihaa edeltävän asemakaavan mukaan, mitä vaikeutti katuverkoston ja tonttirajojen katoaminen.

¹² *Project Öfwer Helsingfors Stads Anläggning, 0406:12:016:001, Krigsarkivet, Stockholm; Lilius 1988: 83.*

¹³ *Hornborg 1950: 20.*

Helsinki Ruotsin ajan lopulla

Helsingin asemakaava oli 1700-luvulla lähes samanlainen kuin 1600-luvulla. Suurtorin pohjoislaidalla sijaitsi kaupungin isonvihan jälkeen vuonna 1730 valmistunut puinen raatihuone, joka purettiin 1785. Uusi kivinen raatihuone kohosi hiukan pohjoisemmaksi vasta vuonna 1804. Torin länsilaidassa oli päävartio, joka oli siirretty sinne torin koillisosasta vuonna 1751. Siirron yhteydessä tori kapeni länsireunalta. Vanhassa päävartiosta ja myöhemmin sen korvanneessa rakennuksessa oli palovahdin päävartio. Torin muilla reunoilla oli merkittävimpien porvareiden talot. Pyhän Hengen kirkon paikalle oli vuonna 1727 valmistunut Ulrika Eleonoran kirkko. Hautausmaa sijaitsi edelleen kirkon eteläpuolella. Kaupunkikuvaa hallitsivat yksikerroksiset, hirsipintaiset puutalot. Julkisivujen lautavuoraus ja punamultaus olivat vasta vähitellen yleistymässä.

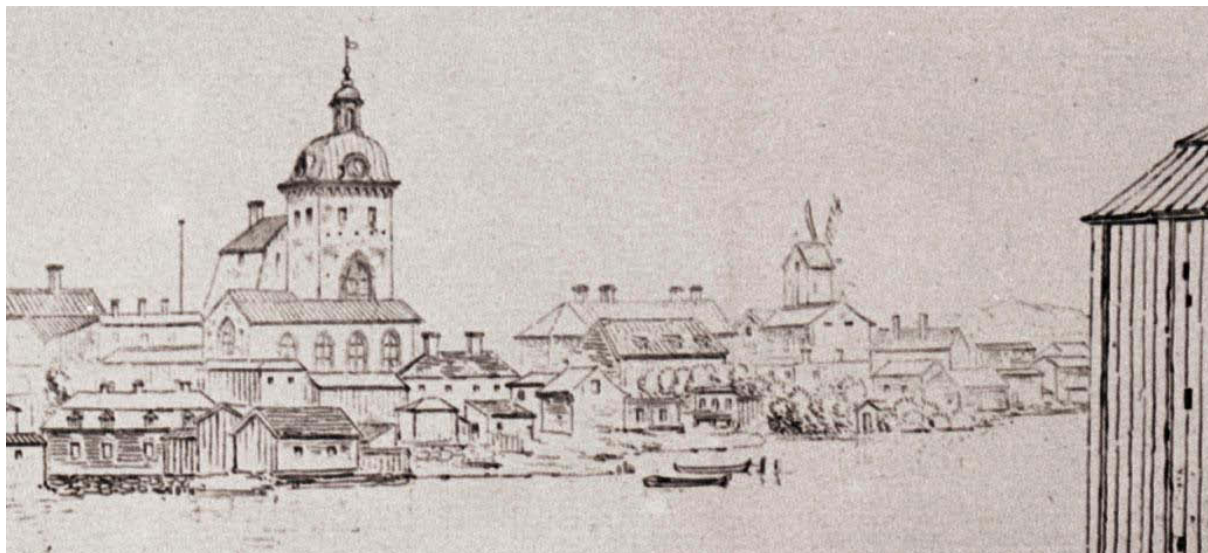
Vuosisadan puolivälissä Helsingistä tuli Ruotsin neljänneksi suurin merikaupunki. Viaporin linnoituksen rakentaminen vilkastutti kaupungin kehitystä. Linnoitus toi kaupunkiin kivirakentamisen taitajia, rakennusmateriaaleja ja uusia tyyli vaikutteita. Helsingin puolitoistatuhantinen asukasmäärä kaksinkertaistui 1700-luvun loppuun mennessä.

Raati ja vaurastuneet kauppiat rakennuttivat 1750-luvulta lähtien useita kivitaloja kaupungin ainoan 1600-luvun lopussa valtioneuvostonlinnan kaakkoisnurkan kohdalle valmistuneen kivirakennuksen, entisen Torsten Burgmanin talon, rinnalle. Suurtorin etelälaitaan valmistui 1757 Sederholmin talo, joka on nykyisin kantakaupungin vanhin talo.¹⁴ Sen länsipuolella olevat kivitalot nykyiseen Unioninkatuun saakka rakennettiin vuoden 1761 tulipalon jälkeen, jolloin kuningas käski rakentaa kivitaloja tuhoutuneiden tilalle. Sederholmin talosta itään, entistä Torsten Burgmanin taloa vastapäätä, oli 1700-luvun lopussa puisia yksi- ja kaksikerroksisia asuinrakennuksia, oli Anders Byströmin talossa vielä 1773 turvepeitteinen tuohikatto.

Eteläsatama vuonna 1798. Louis Belanger/HKM.

¹⁴ Merisalo 1996: 266–312.

Osasuurennus Loi us Belanger vii vaetsauksesta vuonna 1798. Kuvan vasemmassa reunassa on kaupungin kellotorni ja sen takana kivinen koulurakennus. Kellotornin oikealla puolella näkyy kaksikerroksinen Ylipäällikön talo eli entinen Burgmanin talo. Valvonta-alue on sijainnut ulkonevan rannan kohdalla. HKM.

Burgmanin talon luoteispuolella, nykyisen Valtioneuvostonlinnan sisäpihan kohdalla, sijainneella kalliolla, Kellovuorella, oli kivinen kellotapuli 1700-luvun alusta ja sen pohjoispuolella kivinen koulutalo vuodesta 1759. Valtioneuvostonlinnan itäpuolisen Vuorikadun, nykyisen Ritarikadun, toisella puolella oli kruunun omistama puurakennus, Hallitustalo, vuodesta 1750. Siihen pohjoisessa rajoittuvalla tontilla oli vuodesta 1745 puinen kirkkoherranpuustelli eli rovastinpappila, jonka päärakennuksen julkisivu oli itään päin. Hallitustalon itäpuolelle, sen ja meren väliin muodostui tori, Packhustorget tai Guvernementsplatsen, jonka keskellä Laivasillan luona oli vuodesta 1765 tiilestä rakennettu pakka-, vaaka- ja tullihuonerakennus. Sen asemakaavaan nähden vino asema johtui suunnitelmista tehdä siitä kaupungin ympärille rakennettavan linnoitusmuurin osa. Rakennus on nykyisen kantakaupungin toiseksi vanhin kivirakennus. Sen tieltä purettiin vuonna 1736 valmistunut puinen meritullirakennus.¹⁵

Valvonta-alueen tontit 1700-luvulla

Kaupunki rakennettiin isovihan jälkeen vanhan asemakaavan mukaisesti. Valvonta-alueen korttelit ja kadut pysyivät entisellään, mutta tonttijaossa tapahtui muutoksia. Merikadun pohjoispuolinen tontti nro 118 ja sen pohjoispuolella sijainnut nro 119 yhdistettiin jossain vaiheessa Itäisen korttelin (=kaupunginosan) tontiksi nro 4. Tontti ulottui tällöin kapeana Merikadulta Suurkadulle. Merikadun eteläpuolella merenrantatontti nro 138 ja sen länsipuolella sijainnut tontti nro 137 yhdistettiin Itäisen korttelin tontiksi nro 15.¹⁶

¹⁵ Hornborg 1950: 244, 259 ja 596.

¹⁶ Tonttien historian kirjoittamiseen käytetty: Aminoffin kokoelma, *Tonttihuonehistoriallinen kortisto, B. Luettelot, Ba:1 Tonttikortisto omistajia koskevine tietoineen 1696-1855; Bb:5 Henkilöhistoriallinen kortisto; Da:1-2 Tonttihuonehistorialliset muistiinpanot 1696-1799 ja 1800-1815; Dc:1 Jäljennökset ja otteet tonttikirjoista.* HKA.

Vuoden 1752 kartassa ei ole tontteja tai tonttinumeroita. Relationsritning. Plan af Ullricasborg och Broberget samt Helsingfors stad. Allekirjoitus A. Ehrensvärd ja F.W. Hoppe. Alkuperäinen kartta Krigsarkivet, Stockholm. Signum: IX nr 51.

Ruotsin vallan lopun kartoissa tontilla nro 4 ei tapahdu rajamuutoksia, mutta tontilla nro 15 tapahtuu suurempia muutoksia. Vielä 1800-luvun alun kartassa (s. 30-31) tilanne on sama kuin 1700-luvulla. Vuoden 1809 tulipalokartassa (s. 34-36) nähdään että tontti oli kaventunut niin länsipuolelta kuin eteläpuolelta. Tontti ulottui nykyiseltä Helenankadulta Ruotsin suurlähetystön puolelle. Tontti oli tällöin kuitenkin hiukan leveämpi kuin 1600-luvulla. Lännessä menetetyt alueet oli liitetty tonttiin nro 14. Kocken vuoden 1820 kartassa (s. 37-38) tontin länsirajan muutosta ei ole kuitenkaan merkitty. Etelässä tontti ei enää ulottunut rantaan saakka vaan kohdalle on merkitty aukio, jonka rannassa oli laituri. Tontin eteläraja oli nykyisen Pohjoisesplanadin puolivälissä. Myös Kocken kartassa eteläraja on merkitty samaan paikkaan.

Tontti nro 15

Tontti nro 15 oli joutunut sodan jälkeen takaisin Arvid Carlstedtille (1693-1743). Hän eli vielä vuonna 1743, sillä hän haki silloin Tukholmassa pikkuvihan aiheuttamista vahingoista korvausta. Korvausanomusluettelon mukaan Carlstedtillä oli kolme taloa kaupungissa, mutta mikä niistä oli valvonta-alueen tontti ei käy ilmi luettelosta. Carlstedt omisti useita tontteja kaupungissa eri puolilla eri aikoina. Vuonna 1726 hän omisti ilmeisesti tontin nro 117/Itäisen korttelin nro 6. Carlstedt omisti kuollessaan tontit 4 ja

15, mutta oliko kyseessä vielä silloin kaksi vai kolme tonttia on epäselvää (ks. jäljempänä). Vuonna 1749 rahastonhoitaja Carlstedtin perilliset myivät tontin everstiluutnantti Augustin Ehrensvärdille 1200 dl kmt:llä.

Vuonna 1764 Ehrensvärd myi "Carlstedske Tompten" eli tontin nro 15, joka käsitti 4158 neliökynnärää ilman rakennuksia 5530 silfmetriä Dahlilla Suomen linnoitustoimelle.

Vuonna 1766 tontti siirrettiin Finska Fästnin. direction:lta K. Fortif. staten:lle. Tontille rakennettiin kaksikerroksinen Fortificationshuset ja pienempi rakennus, joissa oli ensimmäisessä 15 huonetilaa (yksi sali, yhdeksän pienempää kamaria, neljä pientä kammaria ilman tulisijaa, keittiö) ja jälkimmäisessä neljä huonetilaa (kaksi suurta kamaria ja kaksi keittiötä) kuninkaalliselle tykistölle.¹⁷ Vuonna 1772-73 kaksikerroksisessa rakennuksessa asui tykistön tygmästaren Reinhold von Post ja pienemmässä rakennuksessa majuri Bengt von Spången.

Fortificationshusetin tarkkaa sijaintia tontilla nro 15 ei tiedetä. Geten vuoden 1763 kartassa tällä tontilla, Generalens tomt (Ehrensvärd), ja myös kruunun länsipuolella omistamalla tontilla nro 14 näkyy suunnitellun linnoitusmuurin suuntaisesti rakennus. Kyseinen rakennus, jota tuskin on rakennettu sijaitisi alkuperäisen tontin nro 138 ja siten myös valvonta-alueen länsipuolella. Talon tarkempia piirustuksia on päivätty vuosille 1757-1763 ja siinä se on sijoitettu kokonaan tontin nro 14 puolelle. Geten kartassa näkyy pieni rakennus tontin nro 15 luoteisnurkassa Merikadun varrella. Tontit ulottuvat rantaan saakka ja rannassa on pitkä laitur.

Valvonta-alueen ulkopuolella lännessä sijainneesta kruunun tontista nro 14 (Myhrinske gården, 3245 neliökynnärää) on tieto vuodelta 1773, että se oli ostettu kauppias Sederholmilta rakennuksineen 1500 taalerilla vuonna 1766. Rakennus oli siirretty sittemmin Suomenlinnaan ja osalle tonttia perustettu läänin lastenkoti. Hornborgin mukaan tätä etupäässä laiminlyödyille sotamiesten lapsille tarkoitettua kotia ei saatu aikaiseksi.¹⁸ Johan Sederholm oli ostanut tontin vuonna 1790, jolloin sen kooksi ilmoitetaan 4373 neliökynnärää. Tontin koko on kasvanut ja laajennus on tapahtunut tontin nro 15 kustannuksella. Vuonna 1815 mainitaan Lars Sederholmin omistavan vanhan tontin nro 14 ja osan tontista nro 15 eli niinkutsutun Barnhustomtenin (4374 neliökynnärää). V. 1820 Sederholmin myydessä tonttia hän kutsuu sitä nimellä Carlstedska eller Barnhustomten.

Vuonna 1807 kruunun ja Johan(?) Sederholmin (kuollut 1805!, perikunta?= Alexander Sederholm) välillä tehtiin vuokrasopimus tontista nro 15. Tulipalon jälkeen vuonna 1813 tontin siirryttyä Johan Lampalle tuli riitaa tontin luonteesta: oliko se vuokra- vai omistustontti. Väliin tullut sota oli vaikeuttamassa asian selvittämistä.

Tontin nro 15 omisti ennen kaupungin vuoden 1808 tulipaloa tunnetun helsinkiläisen kauppaneuvoksen Johan Sederholmin (k. 1805) poika, suurkauppias Alexander Magnus Sederholm (1775-1830). Hän osallistui tuontikauppaan ja suvun teollisiin toimintoihin omistaen osuuksia Vanhankaupungin myllyyn, Ullanlinnan laivaveistämöön

¹⁷ *Odmjukaste Berättelse om beskaffenheten af de Gårdar och Tomtar, hvilka af Fästnings Byggnads Medlar, blifvit för Kongl e Majts ts och Kronans Räckning, uti Helsingfors Stad efter annan Uphandlade. A. Thuring 1173. Aminoffin kok oelma, Tonttihistoriallinen kor tisto, D. Toim itteet, Da:1 Tont tihistorialliset muistiinpanot 1696-1799. Kruunun käytössä olevien tonttien luettelo 1773. HKA.*

¹⁸ *Hornborg 1950: 539.*

ja purjekangastehtaaseen. Hän oli myös Portugalin varakonsuli. Hän siirtyi vuonna 1812 Ruotsiin osaomistuksiinsa veljeltänsä saamiensa rautaruukkien, Näverkvärnin ja Ålbergan, johtoon. Häntä pidetään suvun Ruotsin kantaisänä.¹⁹

Vuoden 1807 palovakuutuksen mukaan 28 kyynärän päässä merestä sijaitsevaa tonttia (pohjoissivu 61 ½, eteläsivu 61½, länsisivu 34 ½ ja itäsivu 34 ½ kyynärää) ympäröi kolmelta suunnalta kadut ja lännessä puutarha.

Tontilla oli kaksikerroksinen mäntyhirsirakennus, joka oli kooltansa 27x15 kyynärää. Siinä oli kaksi sisäänkäyntiä ja kahdet portaat ylös läpi rakennuksen vinttiin. Rakennuksen alla oli kaksi holvattua kellaria etukäytävällä, yksi kyynärää korkea kivijalka, 11 kyynärää korkea seinä kivijalasta katonrajaan pontitettuihin lautoineen ja mansardilautakatto. Rakennus oli maalattu punavärillä kuten muutkin rakennukset. Rakennusta oli kunnostettu juuri ja se oli hyvässä kunnossa.

Rakennuksen alakerroksessa oli eteinen (skafferi, ulko-ovi ja kolme ovea asuinhuoneisiin, ei mainintaan ovesta tai rapuista yläkerrokseen), toinen eteinen rakennuksen päädyssä (ovet pihalle, kellariin, yläkerrokseen, kamariin ja keittiöön), sali, kolme kamaria ja keittiö. Yläkerroksessa oli kaksi eteistä (toisessa skafferi, ovi vintille ja kaksi ovea saliin; toisessa ovi vintille ja yhteen huoneeseen), sali ja neljä kamaria. Vintissä oli neljä isoa kamaria ilman tulisijoja. Rakennuksessa oli 9 lasitettua kaakelikaakeliuunia ja keittiö- ja leivinuuni.

13 kyynärän päässä samassa rivissä oli juuri kunnostettu paneloitu ja punamullattu leivintuparakennus, joka oli 15x15 kyynärän kokoinen ja 6 kyynärää korkea. Siinä oli leivintupa (suuri keittiö- ja leivinuuni) ja neljä kamaria (vain kahdessa kaakelikaakeliuunit). Sen edessä ulkona oli kaksi pientä eteistä.

Leivintuparakennuksen yhteydessä ja leveydeltä oli kulmittain punamullattu ristikkorakenteinen liiteri, jossa oli vaunutila ja kaksi puuliiteriä. Päärakennuksen ja leivintuparakennuksen välissä oli suuri öljymaalattu kaksoisportti ja pienempi portti.

Tontin eteläisivulla oli 20 kyynärän päässä uusi punamullattu ulkorakennus kooltansa 32x13 ½ ja korkeudeltaan 5 ½ kyynärää; aitta vintillä, vaunuvaja, talli neljälle hevoselle heinäylisellä, navetta heinäylisellä ja kaksi pienempää ajosiltaa. Lisäksi oli kaksihuoneinen latriini (5 ¼x4 ¼, 6 kyynärää korkea). Kaivo sijaitsi seitsemän kyynärän päässä päärakennuksesta. Punamullattua aitaa oli 40 kyynärää. Vakuutettu 1916:34 Rdlis arvosta.

Kuvauksen perusteella päärakennus (tontin koilliskulma, katujen risteys?) ja leivintuvan paikka on ollut Merikadun varrella ja vaunu- ja puuliiteri joko tontin länsi- tai itäisivulla ja uusi ulkorakennus eteläisivulla.

Rakennuksen rakennusajasta ole mainintaan. Onko kyseessä peräti vanha Fortificationshuset? Ikää rakennuksella olisi ollut tuolloin 30-40 vuotta. Huonemäärät ovat melko samanlaiset. Fortificationshuset; yksi Sali, yhdeksän kamaria, neljä kamaria

¹⁹ Kai Hoffman, Biografafakeskus, talousvaikuttajat, Kauppaneuvos Lars Johan Sederholm. Verkkojulkaisu. <http://www.kansallisbiografia.fi/talousvaikuttajat/?iid=16>. Luettu 12.3.2013; Yrjö Kotivuori, *Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852: Alexander Magnus Sederholm*. Verkkojulkaisu 2005 <<http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=U1307>>. Luettu 12.3.2013.

ilman tulisijaa ja keittiö. Sederholm: kaksi salia, seitsemän kamaria, neljä kamaria ilman lämmitystä ja keittiö. Huoneluvut eivät täsmää, mutta vuoden 1807 korjaustoissa huoneita on voitu yhdistellä.

Vastauksia voitaisiin saada tarkemmalla arkistotutkimuksella, mutta tämä aikaavievä tutkimus ei ole tarkoituksenmukaista tämän valvontaraportin tarpeisiin nähden.

Tontti nro 4

Tonttien nro 118 ja 119 rajat pysyivät samoina, mutta ne yhdistettiin. Tonttien omistajat vaihtuivat useasti.

Isonvihan jälkeen kapteeni Gustaf Armfeltin Helsingin tilanteesta antaman vuoden 1721 selonteon mukaan rykmentinvälskäri Rücker-vainajan tontilla oli tuparakennus, jossa oli kaksi kamaria ja keittiö. Siellä asusti Tomas Uhrväder ja Hans Sunn.²⁰

Kaupunginvanhin ja kauppias Thomas Uhrväder osti kuolleen kauppias Anders Klinckin tontin nro 118 vuonna 1728 Klinckin lapsen huoltajalta. Uhrväder (k. 1736) osti vuonna 1729 tarkastaja Eric Rijchertiltä ja Christina Brenneriltä myös edellisen tontin pohjoispuolelta tontin nro 19. Tonteista muodostettiin yhtenäinen Itäisen korttelin tontti nro 4 myöhemmin, sillä perunkirjoituksessa ne ilmeisesti vielä eriteltiin; Suurkadulla oli yksi tontti ja Merikadulla kaksi tonttia. Tonttien sijainteja on vaikea seurata, sillä suuremmilla kauppiaille oli kaupungissa useita tontteja samaan aikaan tai eri aikaan.

Tontit nro 118 ja 119 joutuivat Arwid Carlstedtille, sillä Uhrväderin kiinteä omaisuus oli kiinnitetty lainaa vastaan hänelle vuonna 1735. Carlstedtin (k. 1743) perikunnalta tontin osti huutokaupassa Bock. Tonteista puhutaan tämän jälkeen viimeistään yhtenäisenä tonttina nro 4, jollei asia ollut jo niin Uhrväderin aikana. Johan Myhr (k. 1774) osti sen 12 000/9000 dl kmt Bockilta vuonna 1754. Kauppasumman maksamattomuuden Bock sai kauppasummalle kiinnityksen 9000 dl kmt ja lainalle 3800 dl kmt sekä 6 % kiinnostuksen Myhrin tonttiin. Kauppias Isaac Haar/Hahr osti tontin rakennuksineen Myhrltä vuonna 1762 18000 dl kmts. Hän omisti tontin vuonna 1763 Geten kartan liitteen ja 1770-luvun tonttikirjan mukaan. Se joutui kuitenkin Hahrin talousvaikeuksien takia vuonna 1765 15 000 dl kmt:llä raatimies Gustaf Johan Bockille, joka myi sen langollensa raatimies Peter Schwartzille vuonna 1779 5000 dl kmt. Peter Schwartzin kuoleman (k. 1793) jälkeen tontin toisen puoliskon saanut poika (Henrik) Christian osti toisen puoliskon äitipuolelta leski Maria Wilhelmina Schwartzilta vuonna 1799.

Vuoden 1805 Henrik Christian Schwartzin (k. 1809) tulipalovakuutusasiakirjan mukaan tontilla oli vuonna 1758 valmistunut yksikerroksinen mäntyhirsirakennus, jonka alla oli kaksi pientä holvattua kellaritilaa. Rakennus oli kooltansa 33 3/8x16 5/17 kyynärää. Kivijalka oli yksi kyynärää korkea. Rakennuksen seinät olivat kuusi kyynärää tai 16 hirsikertaa korkeita kivijalasta katonrajaan. Rakennuksessa oli mansardilautakatto ja paneloidut ulkoseinät. Kaikki oli punamullattu. Rakennuksessa oli eteinen (+skafferi, ovet ja portaat vinttiin, kelliiniin ja pihalle, kolmet ovet huoneisiin), sali, kolme kammaria, konttori, kauppahuone (skaffereita ym, poikkeuksellisesti tiililattia ja ovi kadulle) ja vintti

²⁰ Hornborg 1950: 16.

(skaffereita). Huonetiloissa oli kaakeli- tai tiilikaakeliuunit kuten tontin muidenkin rakennusten huonetiloissa.

Edellisen kanssa kulmittain ja yhtyeenrakennettuna oli 1802 valmistunut (4 2/8x10 5/8 kyynärää, seinä 5 kyynärää ja kivijalka 3/4 kyynärää korkea) kuusipuusta tehty kammari.

Seuraavana oli edellisen kanssa yhtyeenrakennettuna 28x10 5/8 kyynärän kokoinen yksikerroksinen mäntyhirsirakennus vuodelta 1796. Paneloidun ja punamullatun rakennuksen seinäkorkeus oli 5 3/4 kyynärää tai 17 hirsikertaa. Rakennuksessa oli mansardikatto laudoista ja 3/4 kyynärää korkea kivijalka. Sisällä oli eteinen (ovet vinttiin, ulos ja kahteen huoneeseen), keittiö (skafferi, keittiö- ja leivinuuni, torkkukangas), kamari, leivintupa, aitta/makasiini ja rakennuksen katon tasalla oleva katettu portti. Vintillä oli kamari ja kaksi skafferia.

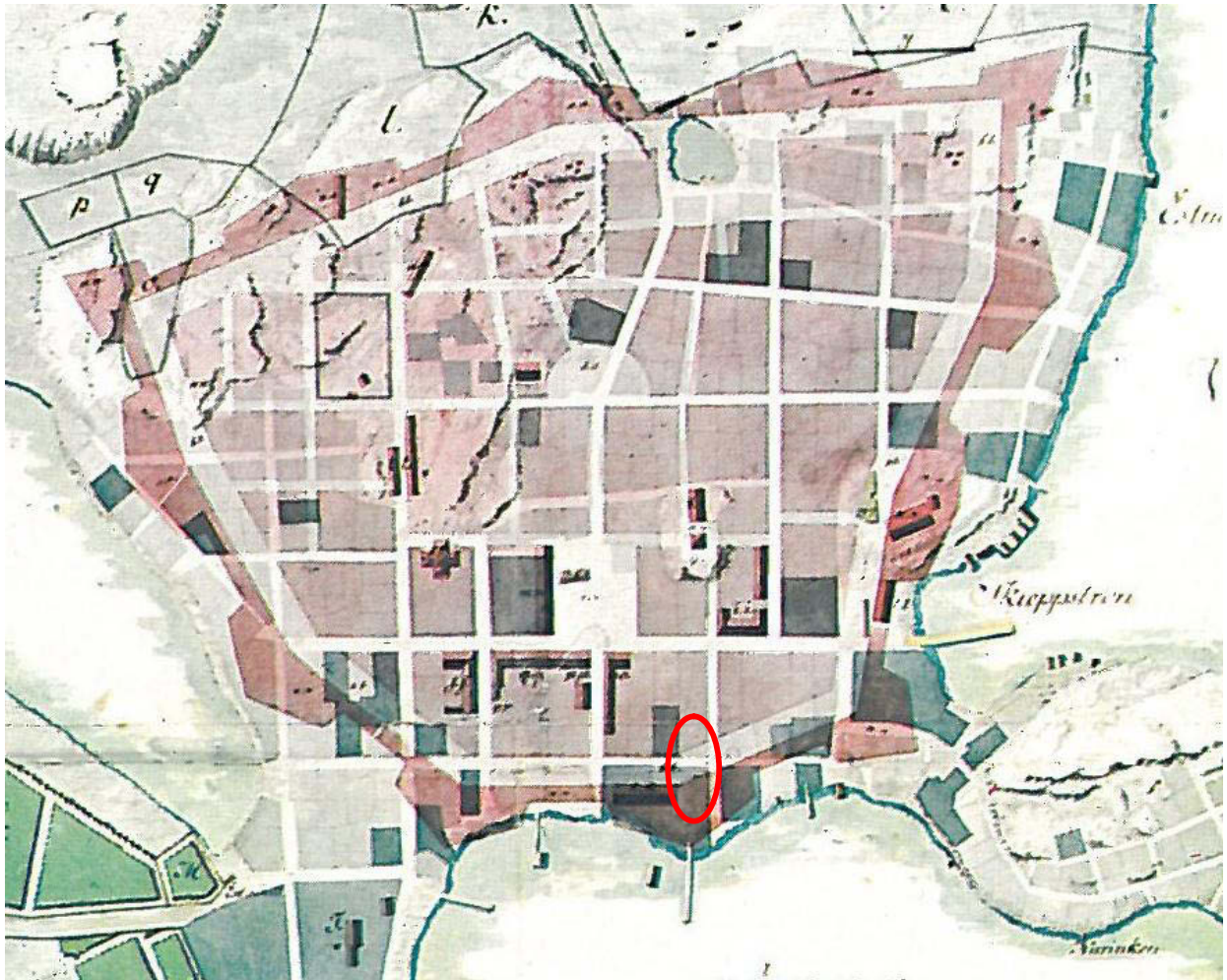
Vuonna 1803 oli valmistunut seuraava yksikerroksinen rakennus, joka oli kooltansa 29 1/4x11 1/4 kyynärää. Alla oli kaksi holvattua kellaria käytävällä. Kivijalka oli 2 1/2 kyynärää korkea ja seinät 4 3/4 kyynärää. Rakennuksessa oli mansardikatto. Sisällä oli eteinen (ovet vinttiin, kahteen huoneeseen ja ulos), makasiini (kaksi viljalaaria), tupa (tiilikaakeliuuni), badstuga (keittiö- ja leivinuuni) ja vintillä kolme huonetta; eteinen ja kaksi makasiinia. Rakennus oli punamullattu.

Kaksois- tai kaksikerrosaitta kooltansa 16x10 1/4 kyynärää. Punamullatussa rakennuksessa oli mansardikatto. Sisällä oli kaksi eteistä ja kaksi aittaa.

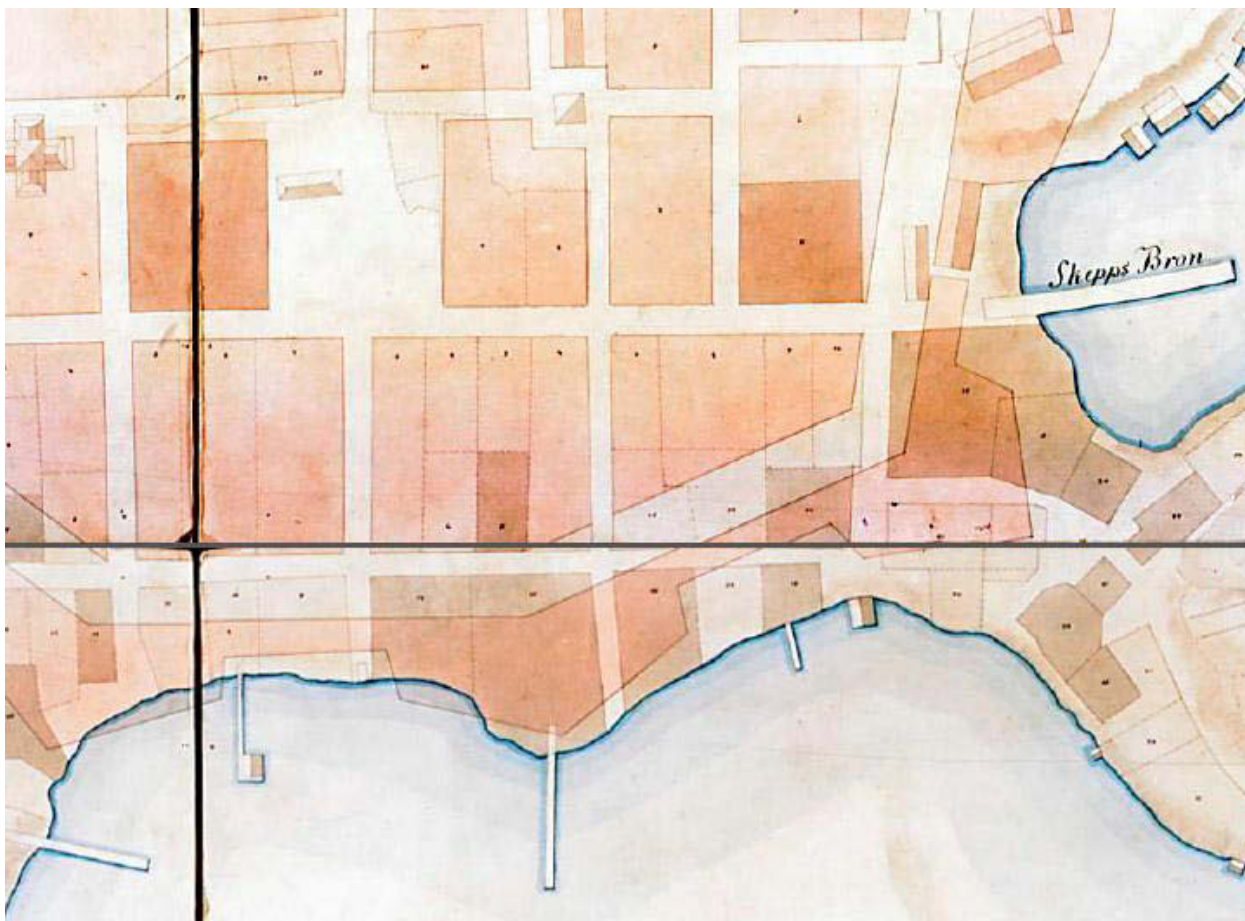
Ulkorakennus oli kooltansa 39 1/6x15 kyynärää ja siinä oli 1 kyynärää korkea kivijalka. Seinät olivat 5 kyynärää korkeat tai 16 hirsikertaa korkeat. Paneloidussa ja punamullatussa rakennuksessa oli vaunuliiteri, porttikonki, hevostalli viidelle hevoselle, navetta neljälle lehmälle ja kamari.

Vanha aittarakennus oli kooltansa 20x9 kyynärää, joka oli jaettu kolmeen osaan. Sen molemmissa päädyssä oli kaksi *hemliga hus* eli huussia.

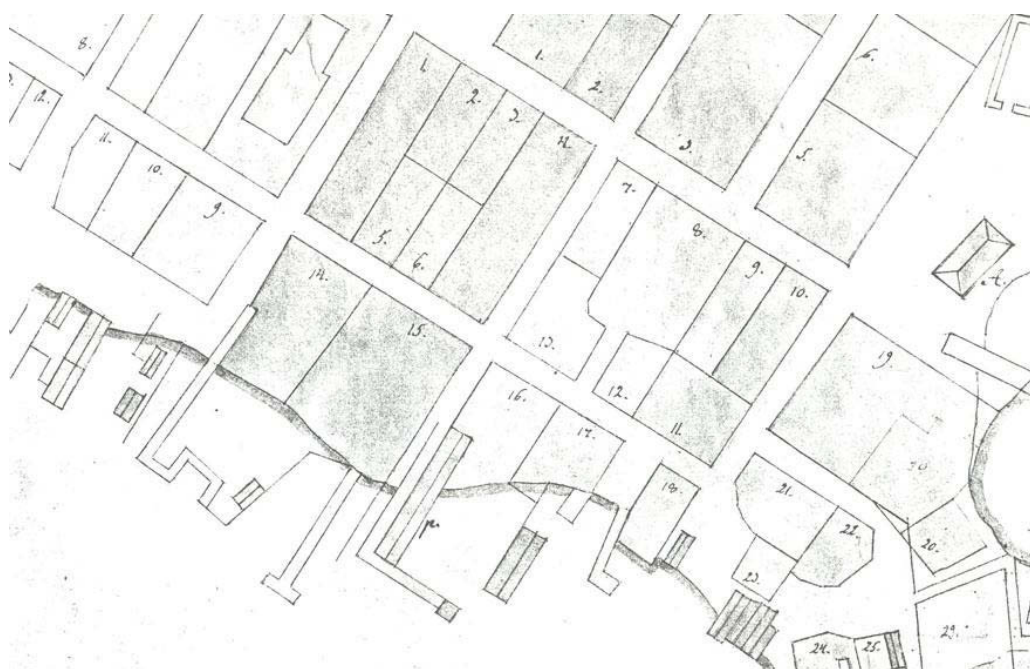
Tontin pohjoissivu oli 34 1/2, eteläsivu 39 1/2, länsisivu 129 1/2 ja itäsivu 129 kyynärää pitkiä. Vuonna 1790 tontin kooksi annetaan: 34, 38 3/4, 129 ja 130 kyynärää ja 4471 neliökyynärää. Vakuutuksen arvo oli 1929:12 rdl.

Tutkimusalue on ympäröity A .E. Geten vuoden 1763 kartassa, j oissa näkyvät kruun un kivi- ja puurakennukset ja yksi tyisten kivrakennukset. Ali mpana olevall a vaaleanharmaalla vä rillä on merki tty sill oiset kortteli t ja tonti t, tummanharmaalla linnoituksen omi stamat tonti t, punai sella vä ri llä s uunnitellut korttelijärjestyksen muutokset j a li nnoituksen muuri n s ijainti. Tutkimusalueella si jainnut Meri kadun pohjoispuolinen tontti on merkit ty yksi tyiseksi ja eteläpuolinen kruunulle kuuluvaks i. Eteläpuolisen tonti n ja länsi puolisen tonti n alueelle on me rkitty muuri n kohdall e rakennus. Tontin luotei snurkkaan k adun v arteen on merkitty pi eni rakennus. Tonti n rannassa on myös pi tkä lai turi. Charta Öfver Helsi ngfors Stad Med Dess När maste Belägenhet. Afmätt År 1763 af A.E. Gete. Alkuperäinen kartta: Krigsarkivet, Stockholm. Signum: IX nr 57. Kuva Stenius 1969: kartta nro 40.

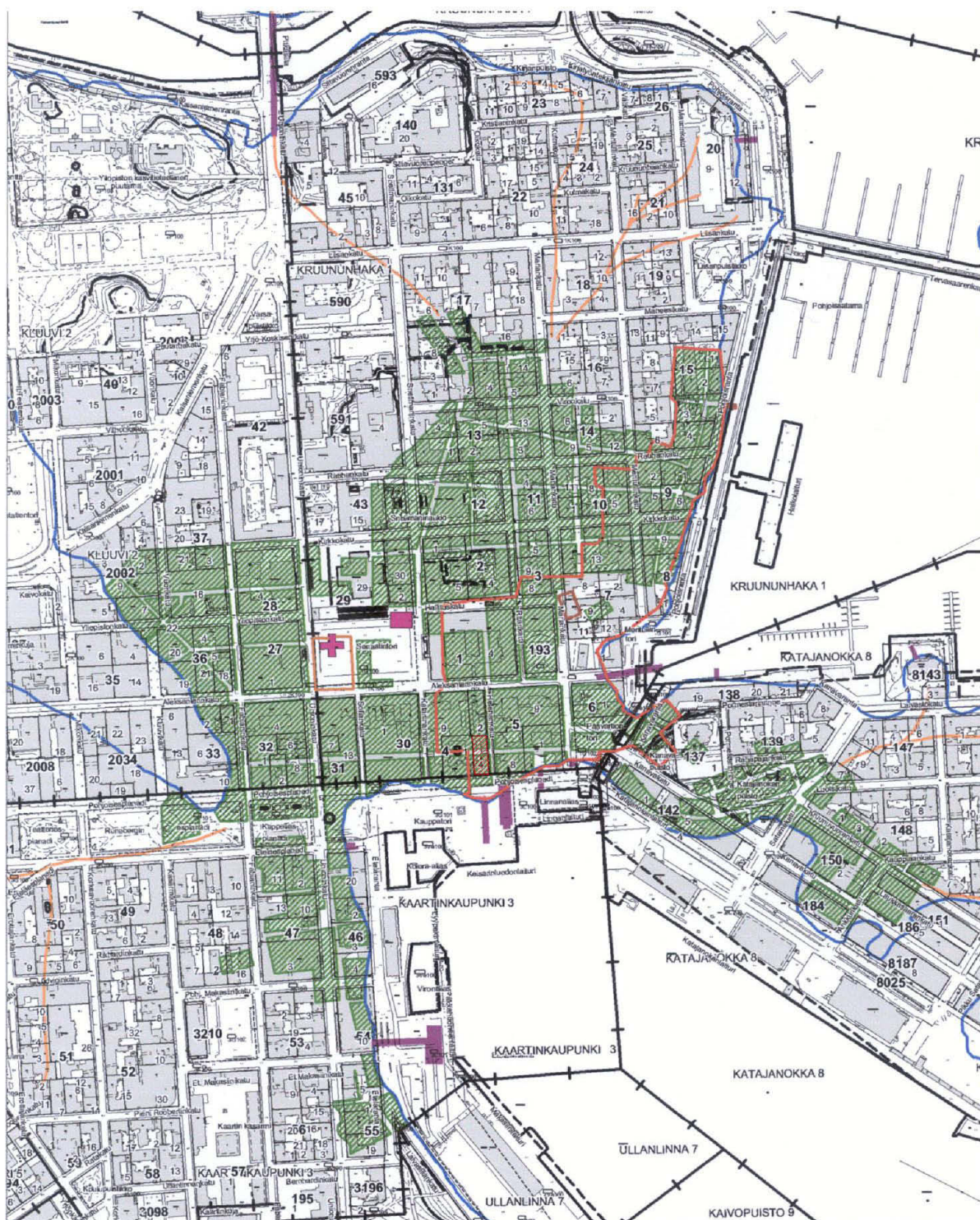
A.E. Geten suunnitelmaportin tässä versiossa näkyvät tontit ja tontinumerot. Geographisk karta öfver Helsingfors stad med dess närmaste belägenheter efter A. E. Gete 1763. Kuva: HK A, Siirrettiin karttarekisteriin, 270 Kiihtövirasto, Kaupunkimittausosasto / HY 7.

Helsinki Ruotsin-ajan viikmeisinä vuosina (kartassa on vuonna 1804 valmistunut raatihuone). Tilanne on sama tonttien kohdalla.

Edellinen kartta si joitettuna nykytilanteen päälle. Itäisen korttelin tontti nro 4 ulottuu Merikadulta Saurkadulle. Se on muodostettu vanhoista tonteista nro 118 ja 119. Merikatu/Eteläinen Rantakatu sijaitsee Lampan talon keskiosassa. Tontti nro 15 ulottuu mereen saakka, joka sijaitsi nykyisen Pohjoisesplanadin eteläpuolella. Rantavedessä on laitureita ja rantamakasiineja. Tontti on muodostettu yhdistämällä tontit nro 137 ja 138.

Kantakartta © Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, Maanmittausosasto

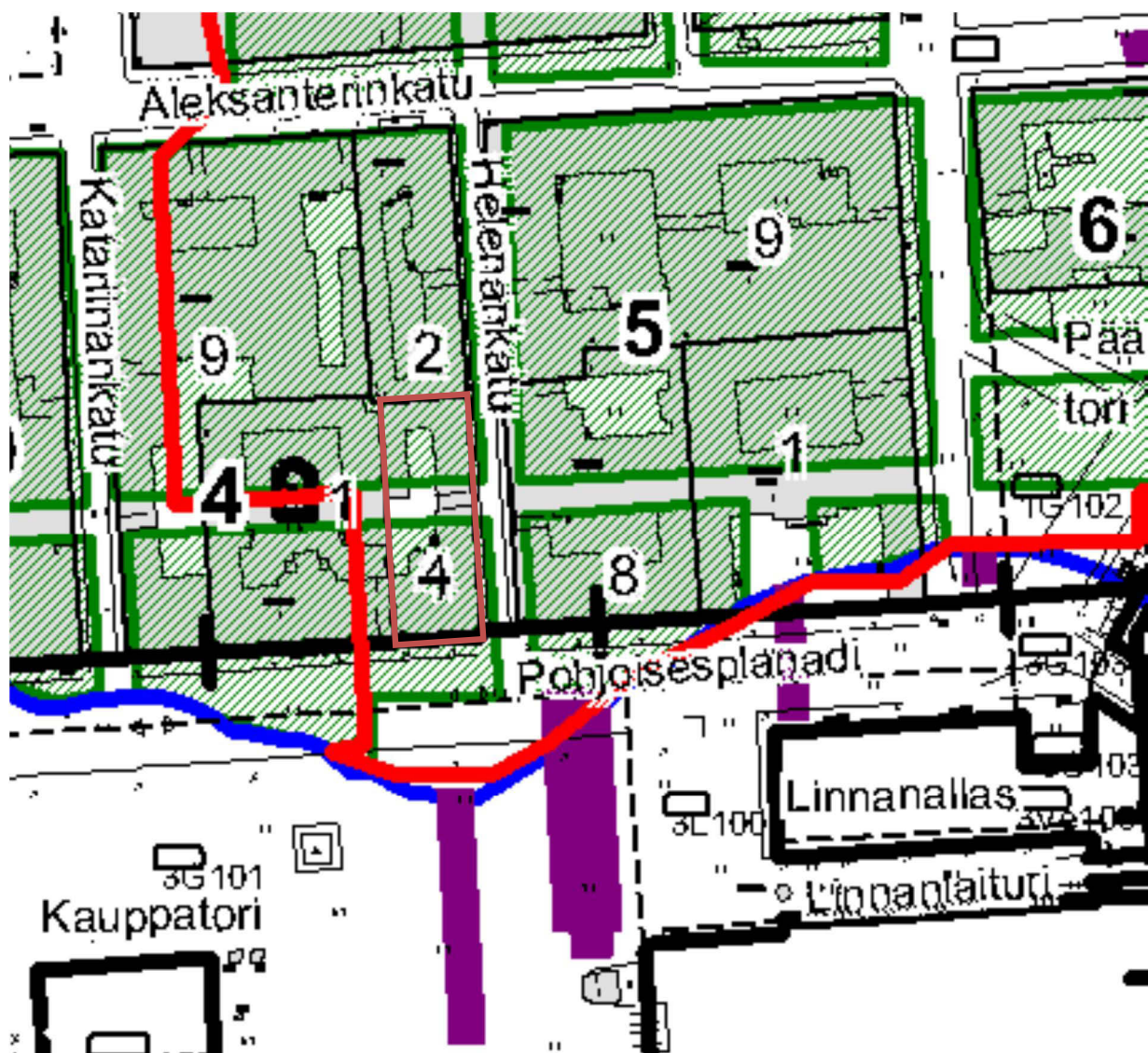
HELSINKI 1810

Kocken asemakaavaehdotus vuodelta 1810
- ehdotuksen pohjana toimiva olemassa
oleva kaupunkirakenne

Museovirasto/RHO/T.Mökkönen 2002

Vuoden 1808 tulipalovahinkoja esittävä Kocken vuoden 1810 karttaversio sijoitettuna kantakartan päälle. Valvonta-alue on merkitty punaisella rasterilla.
Lähde: Mökkönen 2002.

	= kortteli		= kirkkotarhan aita
	= rakennus		= rantaviiva
	= laituri		= tie
	= v. 1808 tulipalon tuhoama alue		

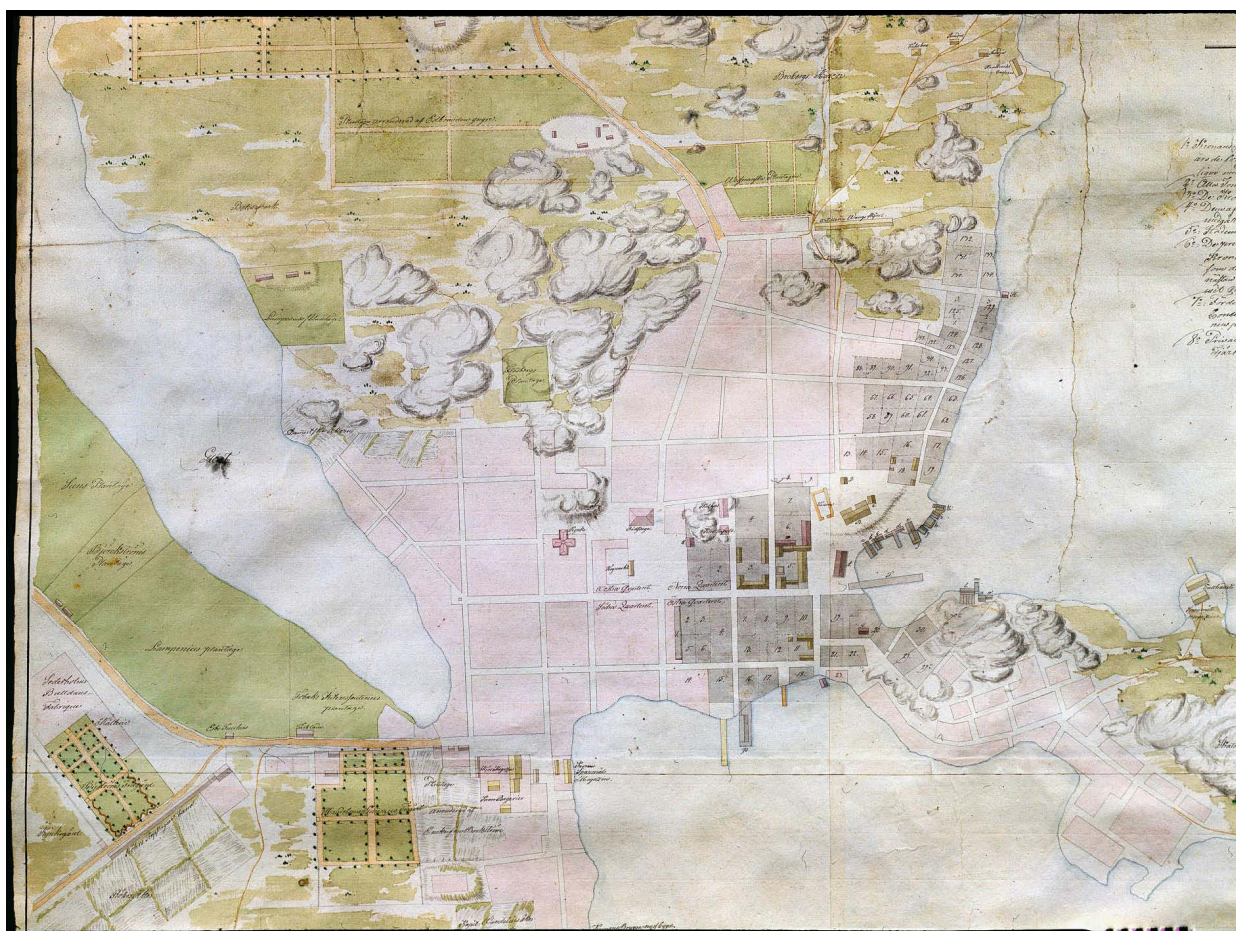
Vuoden 1810 kartta asematunnetun nykyajan päälle ja valvontaa-alue rajattu. Osasuurenno edellisestä kartasta. Punaisella viivalla on esitetty tulipalossa tuhoutunut alue. Viivan oikealla puolella on tuhoutunut alue. Tulipalo on tuhottu Lampaan talon alueen ja pysähtynyt heti tontin länsi rajalle. Tässä rekonstruktiossa on käytetty myöhempää Kocken tekemää tulipalokarttaa vuodelta 1810 kuin mitä on sivulla 34. Museovirasto

Vuoden 1808 tulipalo

Suomen sodan aikana 1808 venäläiset olivat jälleen miehittäneet Helsingin. 17.11.1808 syttyi Helsingin viimeinen suuri tulipalo, joka tuhosi kaupungin kaakkois- ja itäosat. Palo alkoi Suurkadulla leskirouva Dobbinin omistamalla itäisen kaupunginosan tontilla nro 8 valvonta-alueen luoteispuoleiselta tontilta. Talossa asui vuokralla kauppias Gabriel Johan Cadenius. Talossa oli majoitettuna venäläinen husaarikomennuskunta, joka oli ottanut tallin hevosilleen. Cadoniuksen oma hevonen oli sijoitettu vajaa. Yöllä Cadoniuksen renki Gustaf Lindqvist, joka oli istunut iltaa venäläisen sotamiehen seurassa rouva Cadoniuksen leivintuvassa, lähti viemään kulussa ollutta hevosta vajaa laskien lyhtynsä koivuhalkopinon päälle. Lindqvist sammutti lähtiessään lyhdyn nipistämällä sydämen ja heittämällä san maahan tuhoisin seurauksin, Viiden tienoilla

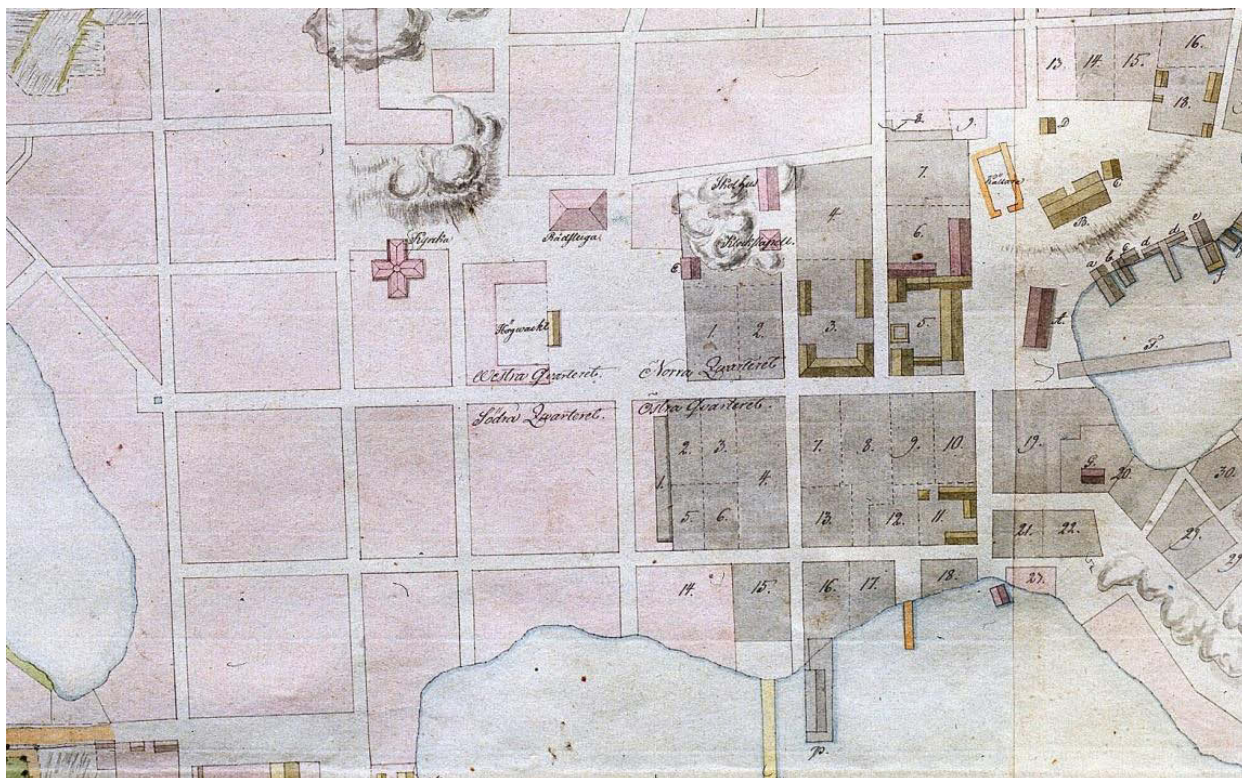
aamalla huomattiin savua ja tulta Döbbinin pihalla, ja kova lounaistuuli levitti palon nopeasti. Lindqvist tuomittiin palon syyttämisestä neljäksitoista päivälle vedelle ja leivälle.²¹

Kaupungista katosi tulipalossa neljännes. 61 taloa tuhoutui kokonaan ja 16 taloa osittain tai kokonaan purkamalla. Julkisista rakennuksista tuhoutuivat ylipäällikön talo ja sen piharakennukset, Hallitustalo, rovastinpappila, Varikkomäen varikkorakennus, meritullihuone, meripuomin tullihuone ja palovartion päävahti. Tuli levisi tuulen ansiosta etupäässä koilliseen. Lännessä se levisi aina Suurtorin kaakkoisreunalle saakka, mutta kellotapuli ja koulu säilyivät. Etelämpänä tuli saatiin pysäytetyksi palomuurina toimineeseen Sederholmin kivitaloon, joka kärsi kuitenkin vahinkoja.

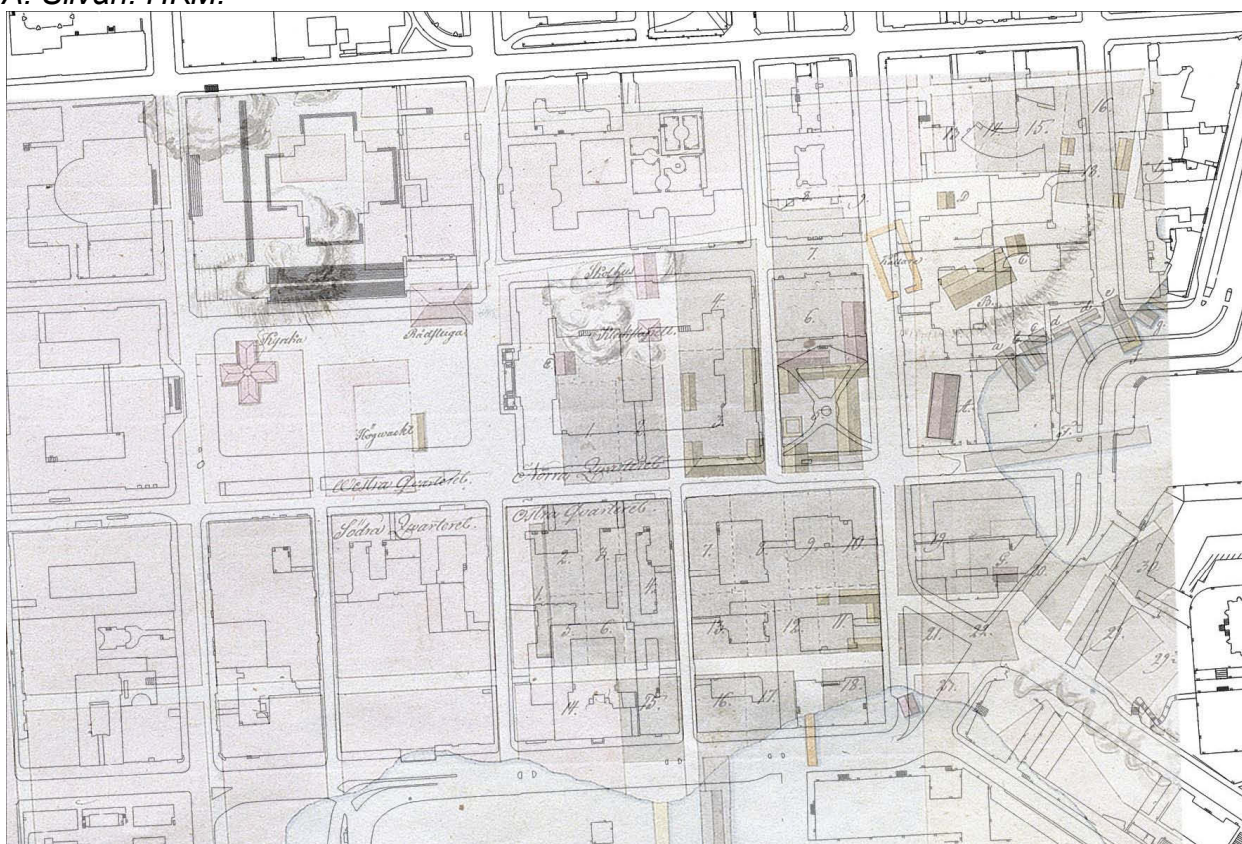

Helsinki 1809. Ilmeisesti A. Silvanin vuoden 1808 tulipalon tuhoja esittävä kartta. Palaneet alueet on merkitty harmaalla (HKM).

²¹ Hornborg 1950: 616–621.

Osa vuoden 1808 tuli palon tuhoja esittävästä kartasta vuodelta 1809. Tummanharmaalla on esitetty tuhoutuneet korttelit. Koulu ja kirkkotorni eivät palaneet. Tuhoja kuvaavan listan on allekirjoittanut O. N. Wahlberg. Kartan on piirtänyt ilmeisesti A. Silvan. HKM.

Edellinen kartta sijoitettuna nykykarttapohjan päälle. Asemointi Markku Heikkinen/HKM. Pohjakartta Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, Kaupunkimittausosasto.

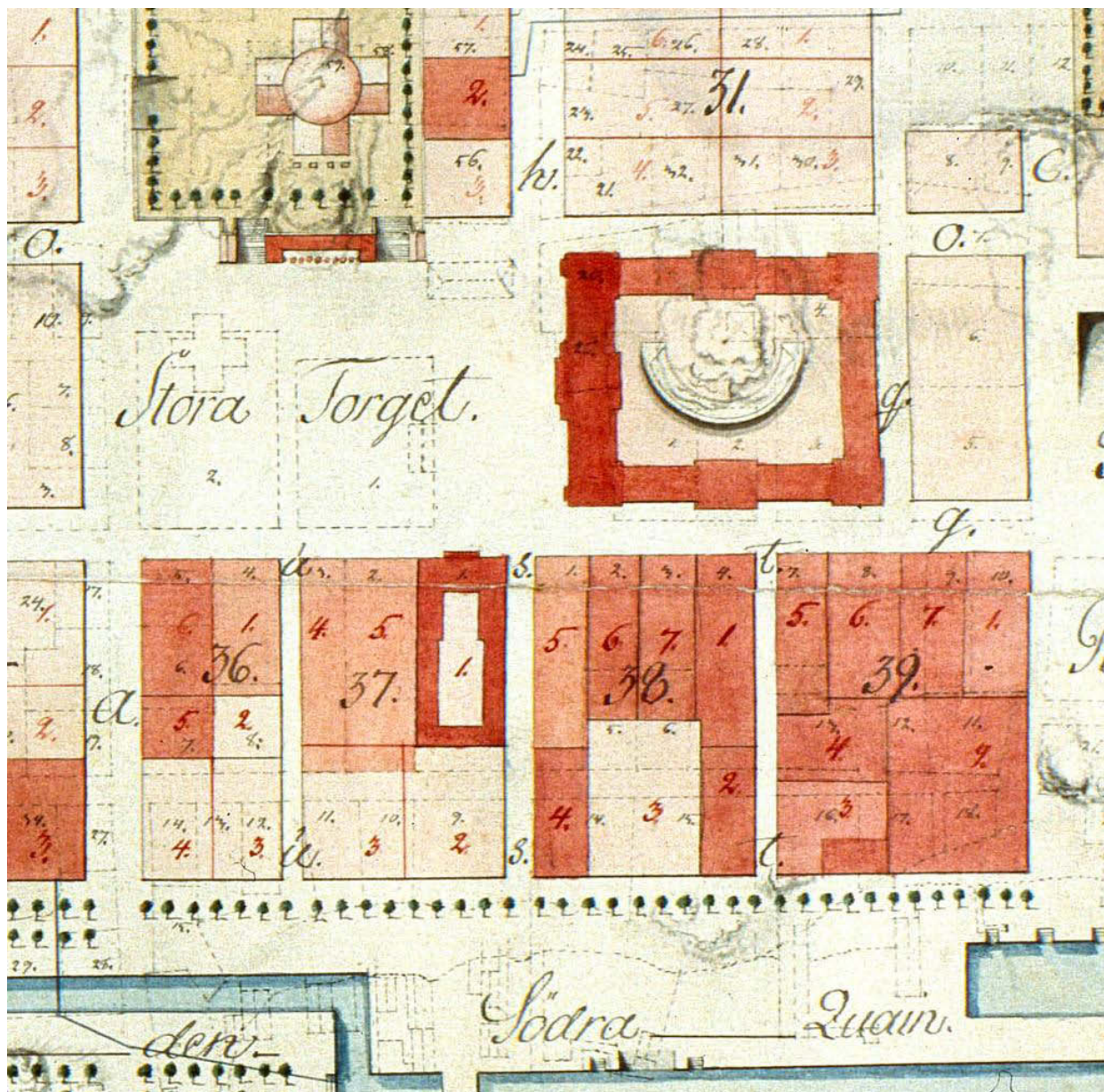

Osa vuoden 1808 tuhoja kuvaava kartta sijoitettuna nykykartan päälle. Tontti nro 4 on entisellään verrattun a si vun 30-31 karttoihin, mutta tontti nro 15 on kaventunut länsipuoleltaan kuten myös eteläpuoleltaan. Tontti ei ulottu enää rantaan saakka.

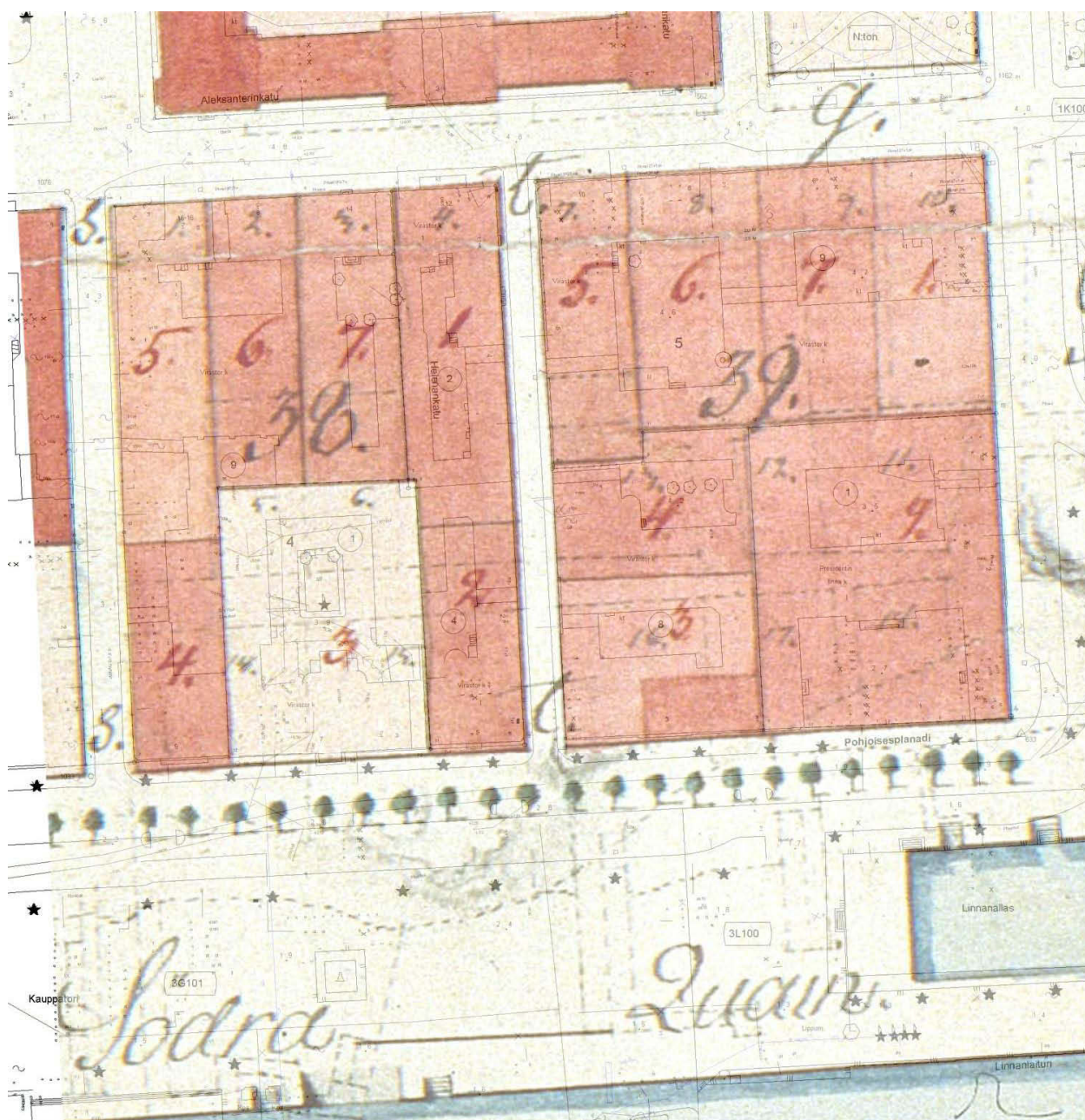
Tulipalon vaikutukset tonteilla

Tulipalo tuhosi valvonta-alueen kokonaisuudessaan. Tontin nro 4 kohdalla tulipalo jatkoi tuhoaan länteen aina Sederholmin kivitaloon saakka. Tontin nro 15 kohdalla tulipalo pysähtyi tontin länsirajalle. Vuoden 1809 tulipalovahinkoluettelon mukaan Itäisen korttelin tontin nro 4 vahingot käsittivät kauppias Henrik Christian Schwartzin (k. 1809) puisen asuinrakennuksen ja useita ulkorakennuksia. Tontilla nro 15 tuhoutui suurkauppias Alexander Magnus Sederholmin 2. kerroksinen rakennus ja ulkorakennuksia.²²

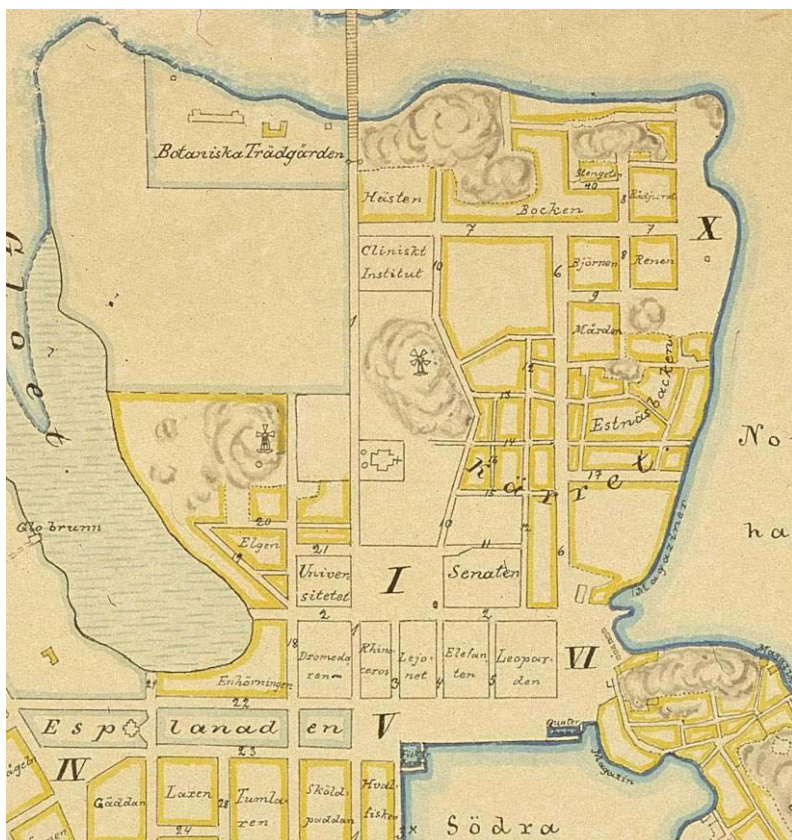
²² Förteckning öfver Hus och Byggnader i Helsingfors- afbrände och nerrefne år 1809, jemte ägarnas namn, samt tomtnummer och litter å charta, Kartan från tiden före 1808 ja Plan-Ritning öfver

Helsingin keskusta vuonna 1820. Mustalla katkoviivalla on Ruotsin vallan lopun kortteli- ja tonttijako ja mustalla vä rillä tonttinumerot. Mustalla ja punaisella yhtenäisillä viivoilla on merkitty uusi tonttijako ja punaisella numeroinnilla uusi tonttinumerointi. Yksityiskohta Anders Kocken laati masta uudelleen rakentamisen edistymisestä kuvaavasta kartasta. Kansallisarkisto.

Edellinen kartta si joitettuna nyky artan päälle. Tämän k artan pe rusteella vanha tontti nro 15 on taas yhtä l eveä kuten aiemmin 1700-luvun kartoissa, mutta täs säkään se ei enää ulotu mereen saakk a Rannassa näk yy myös kuten vuoden 1752 kartassa avokallio. Uusi tontti nro 2 on m uodostettu tontin nro 15 i tä osasta, tontin nro 4 eteläisimmästä kaistaleesta ja niiden väliin jäävästä Merikadun osasta.

Asemakaavan todellinen tilanne Helsingissä vuonna 1833. Valvonta-alueella uudet korttelit on muodostettu, mutta Kärretin/Suon alueella vanha tonttijärjestys on vielä osaksi voimassa. P ohjois-etelä -suuntainen Mariankatu on rakennettu alueen jälkimmäisen alueen poikki.

Uuden tontin 1800-luvun historia

Tulipalon jälkeen Helsingille alettiin laatia pikimmiten uutta asemakaavaa. Johan Albrecht Ehrenströmin laatimassa uudessa asemakaavassa Suurkadun eteläpuoliset korttelit ulottuivat lähemmäksi rantaa kuin aiemmin, sillä niihin yhdistettiin Merikatu ja suurin osa Merikadun eteläpuolisista rantakortteleista. Uuden korttelin eteläraja oli kuitenkin pohjoisempana kuin vanhan eteläisen rantakorttelin. Kortteleiden ja meren väliin jätettiin laaja katu- ja torialue, joka tehtiin osittain merta täyttämällä. Suunnitelman toteuttaminen alkoi välittömästi asemakaavasuunnitelman valmistuttua v. 1812.²³

Vanhan Itäisen korttelin tontin nro 4 Merikadun ja Suurkadun välillä oli omistanut kauppiaanleski Maria Sophia Swartz ja hänen lapsensa. Tästä tontista erotettiin eteläosasta pieni kaistale ja siihen liitettiin sen kohdalla olevat kaistaleet Merikadusta sekä vanhan merenrantatontin nro 15 koillisosa. Tontin nro 15 länsiosa liitettiin länsipuoliseen tonttiin ja eteläosat Pohjoisesplanadiin. Tontti on laajentunut vielä kaistaleella pohjoiseen Kocken vuoden 1820 kartan jälkeen. Liitososat olivat siirtyneet v. 1813 ja 1814 kauppias Johan Lampan haltuun. Hän lienee samaan aikoihin hankkinut itselleen myös loppuosan uudesta tontista (Kocken kartassa kortteli 38, tontti 2; nykyisin

²³ Pekkanen 1975. Tämän osan teksti perustuu pääosin Pekkasen Lampan talon rakennushistoriaselvitykseen. HKM.

kortteli 4, tontti 4, ks., kartta s.38). Rakennuksia alueella ei ollut kuin ehkä puisia tilapäissuojia vuoden 1808 tulipalon takia.

Lampa palkkasi ruotsalaissyntyisen linnoituskonduktööri Pehr Granstedtin suunnittelemaan kivisen rakennuksen tontille. Granstedt suunnitteli tontin etelärajalle Pohjoisesplanadin varteen kolmikerroksisen päärakennuksen ja Helenankadulle kaksikerroksisen taloussiiven, joka ulottui tontin puoliväliin. Rakennuksessa oli useita kellaritiloja. Piirrokset olivat valmiina 31.3.1814, työt alkoivat ilmeisesti samana vuonna ja rakennus oli valmiina vuonna 1817. Taloussiipi ulottui rakennuksen piirustuksista huolimatta heti tontin pohjoisrajalle saakka.

Torisiivessä oli ensimmäisessä kerroksessa sali ja kolme huonetta. Lisäksi siinä oli neljän huoneen kauppapuotihuoneisto, jonka asiakasovi oli talon pyöristetyssä kulmauksessa. Toisessa kerroksessa oli sali ja kuusi huonetta, kolmannessa kuusi nuorenmiehen huonetta ja kolme renkihuonetta. Keittiöt, ruokahuoneet ja muut taloustilat sijaitsivat sivusiivessä.

Sisäpihalla on ilmeisesti ollut alusta alkaen erillinen puinen rakennus, jota on käytetty mm. eläinsuojana. Pihan luoteiskulmaan valmistui vuonna 1835 uusi L-muotoinen kaksikerroksinen kivinen talousrakennus ilman kellarikerrosta. Alakerroksessa oli kaksi vaunuvajaa, kaksi tallia ja kaksi makasiinia sekä navatta ja jätehuoneita. Toisessa kerroksessa oli kolme kamaria, kolme heinäparvea ja käymälätiloja.

Länsipuoliselle tontille valmistui vasta vuonna 1843 ensimmäinen kivitalo. Ruotsin suurlähetystö rakennettiin vuonna 1922 paikalle käyttäen hyväksi aiemman rakennuksen osia.

Rakennuksen omisti Johan Lampan vuoden 1833 kuoleman jälkeen hänen kuolinpesänsä 1833-1860, Lampan leski Lovisa Constantia (os. Weckman) 1860-1879 ja hänen kuolinpesänsä vuosina 1879-1881. Rakennus jakaantui raatimiehenrouva Lovisa Constantia Lampan perinnönjaon mukaan v. 1881 yhdeksän suvun jäsenen kesken. Vuosina 1888-1889 tehdyillä kaupoilla rakennus siirtyi kokonaisuudessaan yhden sukulaisen, tohtori Mathias Anselm Äyräpään, haltuun. Rakennus kävi perusteellisen kunnostuksen yleisten rakennusten ylihallituksen ylitirehtööri Odert Sebastian Gripenbergin suunnitelmien mukaan uusrenessanssiseksi asuin- ja liikehuoneistokiinteistöksi vuonna 1889. Tällöin sisäpihalle rakennettiin päärungosta ulkoneva U-muotoinen porrastorni. Sen ja sivusiiven väliin tuli lisäosa. Päärakennusta korotettiin ja rakennuksen fasadit, ikkunat ym. muuttuivat. Sivusiipeä korotettiin kerroksella.

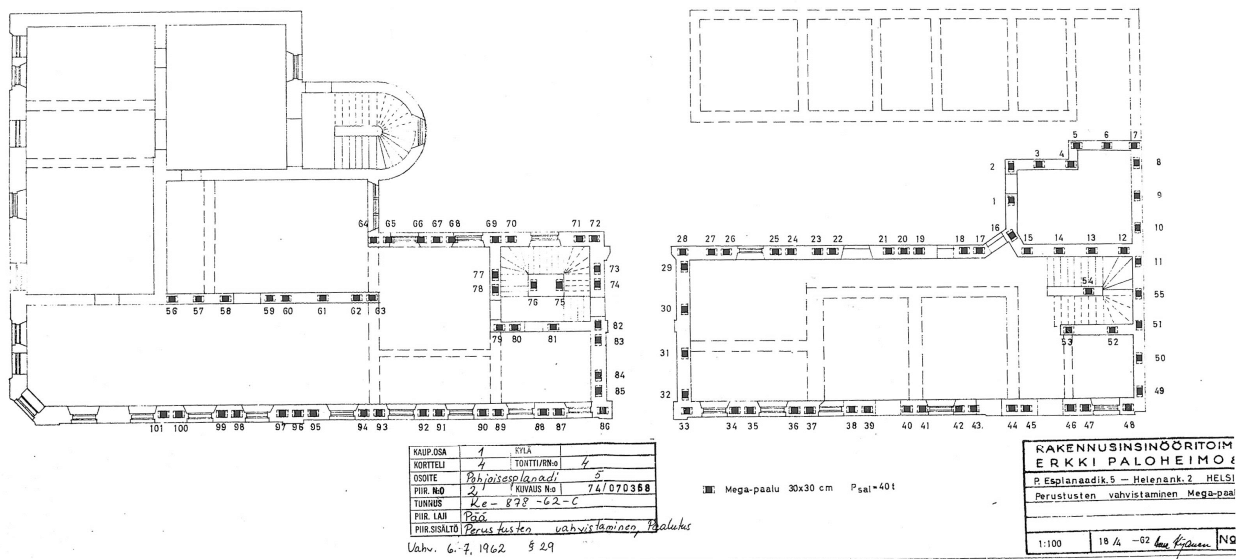
Rakennus siirtyi Äyräpäältä vuonna 1918 Aktiebolaget Hammpalatset -yhtiölle., joka myi sen pari vuotta myöhemmin Fastighets Aktiebolaget Norra Esplanaden 5:lle. Lars Eliel Sonckin suunnittelema pieniä korjaustöitä tehtiin vuonna 1920. Torisiiven monet tilat olivat olleet 1800-luvun lopusta liikeyritysten konttoreina. Päärakennuksen kauppapuotitiloissa oli vuodesta 1859 Nuutajärven lasitehtaan kauppapuoti, jonka hoitajana oli saksalainen Georg Franz Stockmann. Stockmann lunasti liikkeen v. 1862. Stockmannin kauppahuoneen toiminta laajeni ja vähitellen täytti koko päärakennuksen ja sivurakennuksen 1. kerroksen. Stockmannin jälkeen tiloissa oli erilaista kauppatoimintaa kuten kureliivien, pianojen myyntiä, oluen anniskelua ym.

Päärakennuksessa toimi ilmeisesti yhdessä kerroksessa 1910- ja 1920-luvuilla Hotelli Continental (7-11 huonetta).

Kiinteistö siirtyi vuonna 1935 kaupungin haltuun. Tiloihin muutti kaupungin virastoja seuraavana vuonna; mm. ulosottovirasto 1936-, poliisilaitoksen passitoimisto 1936-1972, poliisilaitoksen talousosasto ja kanslia -1972, kiinteistöviraston talo-osasto -1954-, kaupunkisuunnittelu asemakaavaosaston keskustoimisto, maisematoimisto ja yleinen toimisto -1972-. Viime vaiheessa 2000-luvun alussa tiloissa oli kiinteistöviraston tiloja. Mm. huonejaossa tehtiin sen takia muutoksia. Alakerroksessa oli mm. vankisellejä vuodesta 1946 lähtien. Rakennukseen vuonna 1936 asennetun keskuslämmityksen takia tarvittiin kattilat ja hiilivarasto. Ne sijoitettiin piharakennuksen pohjoissiipeen, jonka lattiapohja muutettiin kivrakenteiseksi. Kannatinpalkkeina käytettiin raitiotiekiskoja. Vuonna 1967 ne purettiin kiinteistön liittytyä kaukolämpöverkkoon.

Pohjoisesplanadin osan koilliskulmasta koko Helenankadun siipi megapaalutettiin 101 kpl vuonna 1962 rakennuksen vajoamisen estämiseksi. Kaikkien ulkoseiniä alle tehtiin paalutus ja paalutusalueen eteläosassa myös sisäseiniin.

Alkuperäisten perustusten alle on valettu kantava teräsbetonipalkki, jonka alle on kaivettu asennuskuopat paalutusta varten. Megapaalut on asennettu puristamalla paaluelementtejä kantavaan maaperään asti betonipalkkia puristustukena käyttäen.

Megapaalutuskartta vuodelta 1962. Pohjakaava ei esitä kellarikerrosta.

Vuodesta 2003 lähtien kaupungintalokortteleiden käyttötarkoituksen muutosta, elävöittämisestä, mietittiin kaupungin kiinteistövirastossa. Se tarkoitti rakennusten myymistä ravintoloiksi ym. ja rakennusten kunnostamista yksityisten varoin. Remontit piti suunnitella kaupunkisuunnitteluviraston, kiinteistöviraston ja kaupungin museon kanssa. Tämä ei innostanut potentiaalia tahoja rasitteiden takia vuosina 2005-6. Rakennusten vuokraamista tai myymistä selvitettiin sen jälkeen uudelleen. Kaupunki otti elävöittämisen omiin käsiinsä perustamalla Leijona -yhtiön lokakuussa 2007. Sen

tarkoituksena on kehittää, hallinnoida ja edelleen vuokrata kaupungintalokortteleista hallintokäytöstä vapautuvia tiloja.

Lampan talon kohdalla elävöittäminen tarkoitti virastorakennuksen muuttamista; ravintoloita, kahviloita, erikoiskauppoja katutasoon ja muihin kerroksiin huoneistohotellia tai asuntoja.

Syyskuussa 2005 kaupunginhallitus kehotti kiinteistölautakuntaa vapauttamaan virastojen käytössä olevia tiloja aluetta monipuolistavaan käyttöön. Lampan talon kohdalla se merkitsi kiinteistöviraston tilakeskuksen muuttaessa niistä viimeistään vuoden 2006 alkuun mennessä muualle ja tilojen vuokraamista 30-40 vuoden vuokrasopimuksilla. Tarjouskilpailu järjestettiin vuonna 2005 ja täsmentävä vuonna 2006.

Rakennus varattiin joulukuussa 2006 Ilkka J. Karin Kari Management Companylle kunnes tarjouksen mukainen asemakaavan muutos tulee voimaan. Kaava hyväksyttiin loppuvuodesta 2007, jonka jälkeen rakennus myytiin 3,2 miljoonalla eurolla. Tontti vuokrattiin kaupungilta 60 vuodeksi.

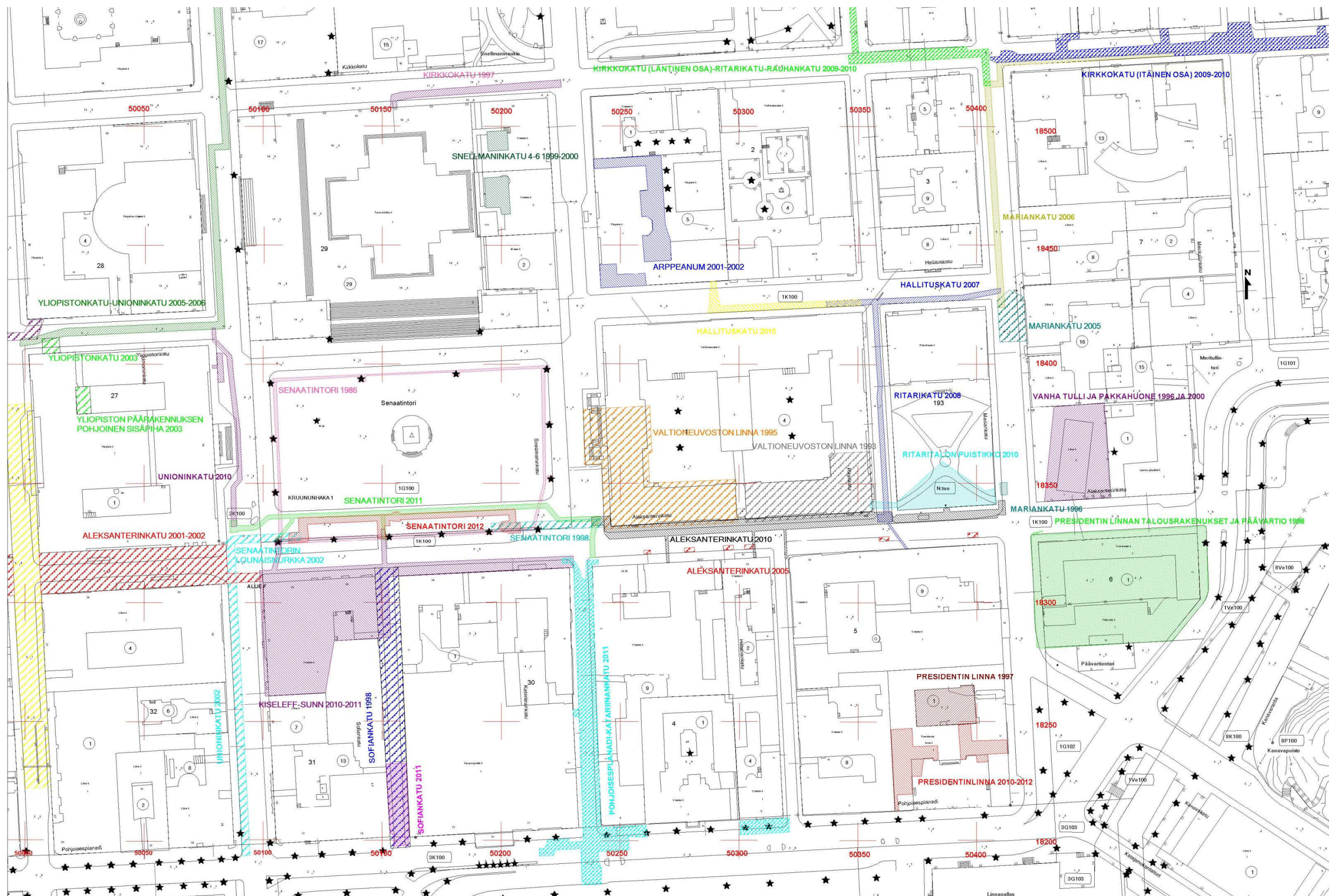
Hotellia oli ideoitu alun perin keskieurooppalaiseksi perhehotelliksi. Rakennusta suunniteltiin ja rakennettiin kuitenkin korkeatasoiseksi Hotelli Helenaksi, putiikkihotelliksi, jonka vieraina olisivat Suomen valtion ja kaupungin vieraat, johtajatason liikematkustajat ja kokeneet turistit.

Rakennustyöt alkoivat kesällä 2008, mutta rahoitusvaikeudet ja suunnitelmien jatkuva muuttuminen hidastivat töiden edistymistä tai keskeytymisen kokonaan. Hotelli Helena Oy meni yrityssaneeraukseen syksyllä 2010 ja se haettiin vihdoin konkurssiin useiden värikkäiden vaiheiden jälkeen maaliskuussa 2011. Työt olivat pysähdyksissä koko tämän ajan. Rakennuksen lupasi ostaa Hartwall Capital –sijoitusyhtiö keväällä 2012, jos rakennuksen käyttötarkoitus muutettaisiin asemakaavassa pääasiallisesti toimistotiloiksi. Uusi kaava tuli voimaan 8.6.2012, jonka jälkeen rakennustyöt alkoivat ammattimaisesti NCC Rakennus Oy:n toimesta.

4. AIEMMAT ARKEOLOGISET HAVAINNOT KOHTEESSA JA LÄHIYMPÄRISTÖISSÄ

Itse kohteessa ei ole tehty aiemmin varsinaisia arkeologisia tutkimuksia/valvontoja. Vuonna 2011 Lampan kohdalla Pohjoisesplanadin jalkakäytävän asfalttipinnoite muutettiin kivipintaiseksi. Pinnoitteen alapuolisia hiekkamaita kaivettiin melko syvälle kaapeleihin saakka. Työtä valvottiin kaupunginmuseon toimesta osana Pohjoisesplanadin ja Katariinankadun kunnallistekniikan uudistamista (ks. kaivauskertomus). Valvonnassa ei tullut esiin mitään vanhaa kerrosta tai rakennetta.

Lähistöllä (ks. kartta s. 44) on tehty useita kaivauksia ja valvontoja kaupunginmuseon ja museoviraston toimesta 1990-luvulta lähtien. Lähimmät tutkimusalueet ovat sijainneet Katariinankatu-Pohjoisesplanadilla, Aleksanterinkadulla, valtioneuvostonlinnassa ja presidentinlinnassa (ks. asianomaiset kaivauskertomukset tai lyhyet yhteenvedot valvonnoista/kaivauksista esim. kertomuksesta *Markku Heikin/Helsingin kaupunginmuseo: Hel sinki, Kirkkokatu – Ritarikatu – Rauhankatu, Hallituskatu, Unioninkatu, Sofiankatu ja Pohjoisesplanadi – Katariinankatu 2009-2011. Historiallisella kaupunkialueella (1640-) tehtyjen katualueiden kunnallisteknisten töiden arkeologinen valvonta.*)

Helsingin kaupunginmuseon ja Museoviraston aiemmat arkeologiset tutkimukset Helsingin keskustan alueella. HKM. Mittakaava 1:1500.

5. ARKEOLOGISET HAVAINNOT

Kellarit

Lampan talon ensimmäiset arkeologiset tutkimukset tehtiin kellareissa ennen maarakennustöiden aloittamista. Kahdessa jaksossa maaliskuussa ja heinäkuussa 2009 tehtiin kahdeksan koekuoppaa lähes jokaiseen kellaritilaan I-IX (ks. kartta 1). Tarkoituksena oli tarkastaa olisiko tonttien nykyistä vanhempien rakennuksien kellareista tai muista rakenteista (esim. kaivot) jäänyt mitään jäljelle Lampan rakentamisen jäljiltä. Kellareiden lattiat sijaitsivat korkeuksilla 1,5-2,5 m m mpy, mutta useimmat olivat korkeudella 1,7 m mpy. Ne olivat noin 1,7 metriä katupintaa tai pihaan alempana. Kellaritilat olivat rakennuttajalta saatujen tietojen mukaan 1,2-1,7 cm korkeita ennen tyhjentämistä/syventämistä. Keskimääräinen korkeus oli 1,6 metriä (ks. kartta 1).

Koekuoppa 1 (18219,7/50298,7; kartat 1-2; kuvat 1-8) tehtiin Lampan eteläsiiven eli Pohjoisesplanadin siiven kellariin I (6,1x4,7 m) sisäpihan puolelle rakennusta. Sovitun mukaisesti rakennuttajan työmies oli poistanut kellaritilan pohjoispuolelta pyöreältä alueelta kreosoottilattian koneellisesti piikkaamalla. Aukko oli läpimitaltaan noin 60 cm. Kaivausmetodinä oli kerroskaivaus tässä koekuopassa kuten myös koekuopissa 2-5 ja 8.

Kreosoottilattian pinta (taso 0) korkeudella 1,72 m mpy oli vaalea, mutta kuopan länsireunassa olevasta profiilista saattoi havaita että 8 cm paksu lattia oli muuten väriltään musta. Sen alta tuli 20 cm paksu hiekka-, laasti- ja tiilimurskakerros (taso 1). Sen alla oli yli 20 cm tummanharmaata ja vaaleaa sekaista hiekkaa, kiviä ja tiilipaloja (taso 2). Alimpana oli vaalean sekainen hiekka ja tumma raita (yht. 7 cm) ennen korkeudella 1,10 m mpy olevaa luonnollista vaaleata hiekkaa. Pihan lounaisnurkassa **havaintopisteessä 8** vaalea hiekka oli korkeudella 1,3-1,7 m mpy vanhan kaupunkiaikaisen rakennusjäännöksen alla..

Koekuopasta ei tullut löytöjä. Kaikki kerrokset liittyivät nykyisen rakennuksen rakentamiseen. Tätä tilaa ei ollut tarkoitus syventää toisinkuin kellareita II-IV ja VI 2,2 metrin korkuisiksi.

Koekuoppa 2 (18224,9/50310,3; kartat 1 ja 3; kuvat 9-25) sijaitsi edelleen pohjoissiivessä edellisen kellaritilan koillispuolella kellaritilassa II (4,5x7,1-10,4 m). Täällä työmies oli piikannut korkeudella 1,76 m mpy sijaitsevaan betonilattiaan (taso 0) 50 cm:n läpimittaisen pyöreän aukon kellarin koilliskulmaan. Kuopan koillisreunassa olleesta profiilista pystyi havaitsemaan työmiehen poistaneen betonilattiaa 8 cm:n paksuudelta ja sen alta kreosoottia 5 cm. Lisäksi oli poistettu 4 cm paksu kerros, joka oli peräisin kalkkivilaatasta. Tasossa 1 ehjiä kalkkivilaattoja näkyy kuopan eteläreunassa. Niiden ja pohjoispuolen poistettujen laattojen alla oli ruskeaa hiekkaa, jossa oli tiilimurskaa. Hiekan alta tuli esiin 3-22 cm syvyydessä isoja lohkokiviä tasossa 2 (1,36-1,50 m mpy).

Myöhemmässä kellarin tyhjentämisvaiheessa havaittiin tässä kellaritilassa lattian alla olevan runsaasti lohkokotuja kiviä kallion päällä. Koekuopan kaakkoispuolella kellariin III johtavan oven eteläpuolella korkeimmillaan ollut kallio oli lattiapinnan tasolla. Tason 2 alimmat kivet saattoivat olla jo todellisuudessa kalliota.

Koekuopasta ei tullut löytöjä. Kaikki kerrokset liittyivät nykyisen rakennuksen rakentamiseen tai kellarin lattiarakenteisiin.

Kellarin II koilliskulma ja itäseinä on megapaalutettu vuonna 1962 (ks. s. 41). Tästä itään ja pohjoiseen rakennus oli kokonaan megapaalutettu, jonka takia kellareiden maat seinien luona oli kaivettu ja keskelle kasattu suuria hiekkakasoja. Megapaalutuksen takia myös sisäpihan itäsivu oli kaivettu auki.

Koekuoppa 3 (18224,9/50314,5; kartat 1 ja 4; kuvat 26-42) sijaitsi edellisen itäpuolella kellarissa III (3,9x2,1 m) Helenankadun puolella. Täällä oli korkeudella 1,92 m mpy vanha tiililattia (taso 0), jossa tiilet olivat kyljellään itä-länsi – suunnassa. Tiilien (27x13,5x7 cm) poiston jälkeen 30x30 cm kokoisessa koekuopassa tasossa 1 oli esillä 2-4 cm paksu laastikerros. Tämän kerroksen poiston jälkeen tasossa 2 oli ruskeaa hiekkaa, laastia, tiilimurskaa ja savea, joita oli 27 cm:n paksuudelta. Kerroksen yläosassa oli enemmän laastia ja sisältäen ikkuna- ja pullolasia. Kerroksen alla tasossa 3 oli luonnollinen harmaa savi korkeudella 1,47 m mpy.

Myöhemmässä vaiheessa tiililattia poistettiin ja kellaritila kaivettiin syvemmäksi saveen saakka. Seinien kiviperustukset tulivat osittain kokonaisuudessaan esiin ja niiden alta koskemattomia maita. Huoneen itäpäässä oli tiilikoroke ja sen sisällä leveämpi kiviperustus, jotka purettiin.

Kerrokset ja löydöt liittyivät nykyiseen rakennukseen. Löytöjä ei otettu talteen.

Koekuoppa 4 (18228,8/50311,2; kartat 1 ja 5; kuvat 26-50) tehtiin kellariin IV (2,4x4,0 m), joka sijaitsi Helenankadun siivessä pihan puoleisissa tiloissa. Kellari IV ja sen pohjoispuolella ollut kellari V olivat erillään edellisistä kellaritiloista. Koekuoppa sijaitsi pihalta tulevan oviaukon edessä keskellä kellaritilaa. 70x80 cm kokoiselta alueelta oli poistettu betonilattia (taso 0), joka oli ollut korkeudella 1,70 m mpy. Alla oli tasossa 1 tummanharmaata hiekkaa. Pohjois- ja länsireunalla oli ohuet laudat jakamassa betonilattiaa. Ne olivat 7 cm korkeita.

Kuopan kaivamista jatkettiin vain kuopan luoteiskulmassa, jossa tummanharmaata hiekkaa (tiilimurskaa) kaivettiin korkeintaan 20 cm ennen kuin sen kaivaminen lopetettiin. Aivan luoteiskulmassa vielä pienennetyllä alueella kaivettiin kyseistä kerrosta yhteensä 35 cm ennen kuin sen alta tuli luonnollinen harmaa kova savi (taso 2) korkeudella 1,10 m mpy. Profiilikorkeudet otettiin kuopan luoteisnurkasta.

Kerrokset liittyivät nykyiseen rakennukseen. Löytöjä ei tullut kerroksista.

Kellarin IV pohjoispuolella oli useampaan tilaan jakaantuva kellari V (kartta 1; kuvat 51-62). Täällä (6,5x3,1-8,5 m) ei tehty koekuoppia, sillä tilaa ei pitänyt syventää museoon toimitettujen suunnitelmien mukaan. Näitä tiloja oli kuitenkin syyskuun puoliväliin 2009 mennessä syvennetty, kiviperustuksia purettu ja kattoa avattu tilojen länsireunassa. Tiloissa ei näkynyt tässä vaiheessa kuitenkaan mitään arkeologisesti mielenkiintoista. Seinien alla näytti olevan savikerroksia ”lattiatasosta” lähtien.

Kellari V oli ensimmäinen tila, jossa arkeologin tullessa oli vielä epämääräistä roinaa ja hiekkakasoja. Jälkimmäiset olivat peräisin rakennuksen megapaalutuksen ajoilta. Sama tilanne oli pahempaan kaikissa loppuissa kellareissa VI-X.

Koekuoppa 5 (18243,3/50313,6; kartat 1 ja 6; kuvat 63-80) sijaitsi rakennuksen porttikongin pohjoispuolella yksinäisessä kellarissa VI (5,6x3,5 m). Porttikongista (n. 3.4 m mpy) meni rappuset kellariin, jonka "lattiapinta" sijaitsi korkeudella 1,70 m mpy. Tilan keskelle tehtiin alun perin 70x60 cm kokoinen koekuoppa. Se pieneni hiukan syvemmälle kaivettaessa.

Lattiapinnan (taso 0) 15 cm paksun irtonaisen hiekan alta tuli korkeudella 1,54 m mpy kaksi 3 cm paksua ja yli 20 cm leveää lautaa (taso 1). Ne olivat kellarin lattialautoja. Päällä olleet irtohiekka ja roskat olivat peräisin etupäässä megapaalutuksen ajoilta.

Lautojen alla oli tummanharmaata hiekkaa (taso 2) enintään 5 cm ennen kuin laasti-, tiilimurska- ja hiekkakerros alkoi (taso 3). Se oli 16 cm paksu. Sen alla oli yhteensä 6 cm sekoittunutta harmaata ja vaalea hiekkaa (taso 4) ja tumma raita (näkyvä vain pohjoissivun profiilissa), jonka alla korkeudella 1,28 m mpy alkoi puhdas luonnollinen harmaa ja vaalea hiekka. Sitä kaivettiin syvyyteen 0,96 m mpy saakka (taso 5, kuopan pohja).

Kuopan varsinaisista kerroksista ei tullut löytöjä. Tämä tila oli alun perin tarkoitus syventää

Kellarin VI pohjoispuolella siitä erillään sijaitsivat kellarit VII-IX olivat yhteydessä toisiinsa. Kellarit VII ja VIII olivat Helenankadun siivessä ja kellari IX tontin pohjoisreunalla sisäpihan pohjoispuolella.

Koekuoppa 6 (18248,7/50313,8; kartat 1 ja 7; kuvat 81-86) sijaitsi kellarin VII (4,1x2,9 m) keskellä. Lattiataso (taso 0) oli korkeudella 1,86 m mpy. Yläosastaan läpimitaltaan 50 cm kuoppa kaivettiin kaventuvana pohjaansa saakka (taso 1). Kuopan kaivaminen lopetettiin korkeudella 1,21 m mpy. Eteläprofiilista otettiin kerrosten korkeudet ylös. Ylimpänä oli 15 cm soraa. Sen alla oli 10 cm tummaa sekoittunutta hiekkaa. Korkeudella 1,6 m mpy alkoi vaalea luonnollinen hiekka.

Koekuoppa 7 (18258,4/50313,7; kartat 1 ja 7; kuvat 87-95) sijaitsi edellisen kellarin pohjoispuolisessa kellarissa VIII (4,1x9,2 m). Koekuoppa sijoitettiin aivan tilan koilliskulmaan, koska keskiosassa oli irtomaata paksult. Täällä kaivettiin samoin kuin edellisessä koekuopassa. Koekuoppa oli yläosassaan noin 40 cm kaveten alaspäin. Kuopan pohjoisprofiilista otettiin ylös kerroskorkeudet. "Lattiatasossa" (taso 0) korkeudella 2,07 m mpy oli irtonaista hiekkaa, puuta ym 15 cm. Sen alla oli tummaa sekoittunutta hiekkaa 11 cm. Korkeudelta 1,81 m mpy alkoi tumma sekoittunut hiekka, jossa oli tiilimurskaa, laastia ym. Kuopan kaivaminen lopetettiin korkeudella 1,27 m mpy (taso 1).

Kuopasta ei tullut ajoittaa aineistoa. Tässä kellarissa VIII ja kellarissa IX oli eniten irtohiekkakasoja megapaalutuksen jäljiltä.

Koekuoppa 8 (18256,7/50307,2; kartat 1 ja 7; kuvat 96-102) sijaitsi kellarin IX (5,4x3,6 m) keskiosassa. Kuopan yläosassa oli 35 cm irtohiekkaa, puuta ym korkeudelta 2,35-2,50 m mpy lähtien (taso 0). Kuopan keskellä oli korkeudelta 2,05 m mpy lähtien kivikerros tummassa sekoittuneessa hiekkassa (tiilimurskaa, laastia ym) (taso 1), jonka kaivaminen lopetettiin korkeudella 1,45-1,50 m mpy kivikerroksen jatkuessa (taso 2).

Kuopan keskelle muodostui reikä kuten myös kuopan itäseinään. Jälkimmäinen vaikutti putken kohdalta.

Koekuoppien 7-8 kerrokset erosivat eteläpuolen **koekuopista 5 ja 6**. Niissä ei saatu esiin puhdasta hiekkaa melko pian "lattiapinnan" alapuolelta vaan kerrokset muodostuivat tummasta sekoittuneesta hiekasta ym 80 ja 55 cm syvyyteen saakka ja kerrokset jatkuivat edelleen kaivamisen loppuessa. Kyseeseen tulee vanhan kellarin täyttäminen, mutta kiinteitä rakenteita (holveja, seiniä) tai löytöjä ei havaittu missään. Vuoden 1805 vakuutusasiakirjan (ks. s. 28) mukaan tontin nro 4 todennäköisesti itäsivulla on ollut vuonna 1803 valmistunut kellarillinen rakennus (29x11 kyynärää). Sen on täytynyt sijaita kadun suuntaisesti, sillä muuten se oli katkaisut pitkän tontin melkein kokonaan. Kyseinen rakennus on voinut sijaita nykyisen Lampan tontin pohjoisosassa, mutta kadunsuuntaisena vain kellarin VIII kohdalla ja poikittaissuuntaisena myös kellarin IX kohdalla. Etelämpänä tontin nro 4 etelälaidalla poikittaisen Merikadun äärellä on ollut todennäköisesti talousrakennus, jonka pituus on juuri tontin leveys. Tontin eteläraja on sijainnut Lampan porttikongin pohjoispuolella kellarin VI kohdalla ja pohjoisraja Aleksanterinkadun eteläreunassa.

Mitään varmaan todistusta vanhojen kellareiden sijoittumisesta näihin kohtaan ei saatu, sillä näitä kellareita ei syvennetty.

Pihan pohjoisosa

Piha (31x5,8-11,0 m) oli alun perin tarkoitus muuttaa hotellin katetuksi lämpimäksi aulatilaksi. Pihan pintakerrokset piti vaihtaa korkeintaan 50 cm syvyydelle ja pihan kaakkoisnurkkaan silloisen kellariportaiden eteen oli tarkoitus kaivaa hissille pieni maanalainen perustusmonttu. Lisäksi Ruotsin suurlähetystön seinän vieri oli tarkoitus avata osittain pihan lasikatteen runkopilareitten takia. Näiden tietojen perusteella oletettiin ettei ollut tarvetta laajemmille arkeologisille kaivauksille.

Melko nopeasti suunnitelmat kuitenkin muuttuivat. Palomääräysten takia suunnitelmiin lisätty hätäpoistumistie piharakennuksesta Helenankadun siipeen sijoitettiin erilaisten vaihtoehtojen jälkeen pihan pohjoisosaan maan alle. Työt alkoivat täällä syyskuun puolivälissä vuonna 2009 (kuvat 103-149). Ensiksi asvaltiti poistettiin pihan kapeammasta 5,8 metriä leveästä pohjoispuoliskosta ja sen jälkeen pihan pohjoisreunasta etelään päin alettiin kaivaa pois maata. Ylimpänä oli asvalttia noin 7 cm ja sen alla soraa 20-30 cm ja jälkimmäisen alla rakennusjätettä, tiiltä ja asvalttia hiekassa. Pihan luoteisnurkasta poistettiin vain ylimpiä kerroksia ja koillisnurkasta kerroksia noin 100 cm:n syvyyteen saakka. Täällä oli tällä korkeudella tummanruskea sekainen hiekka (megapaalutuksen kaivannon täyttömaita), joka oli mahdollisesti ylettynyt sorakerrokseen saakka. Kaivaus lopetettiin tälle korkeudelle eteläpuolelta löytyneiden putkien takia. Helenankadun siiven kulman oviaukon ja ensimmäisen eteläpuolisen ikkunan välistä tuli esiin maan alta kaksi metalliputkea (12 ja 6 cm), jotka menivät alkuun SWW -suuntaan kääntyen nopeasti W-suuntaan. Hiukan eri tasoilla sijainneet putket olivat 60-80 cm pihan alla laskeutuen itään päin. Keskellä ne olivat korkeudella 2,82 m mpy. Niiden päällä oli putkien leveydeltä 20 cm:n paksuinen tumma hiilimäinen kerros, jonka päällä oli ollut harmaa hiekkakerros, rakennusjäte/hiekkakerros, sora ja asvaltiti. Hiilikerros puuttui megapaalutuskaivannon kohdalta.

Putkien pohjoispuolella kaivaus lopetettiin putkien tasolle ja hätäpoistumistietä alettiin kaivaa putkien eteläpuolelle. Putkien kohdalle muodostui kaivannon pohjoinen maaleikkaus, jossa näkyi lähes pelkästään uudemmilta näyttäviä sekoittuneilta hiekkakerroksia. Länsi- ja keskiosassa oli runsaammin sekoittuneita hiekkajoja ja itäosassa megapaalutuskaivannon yhtenäisempi täyttömaa.

Havaintopiste 1 (18251,1/50307,4; kartat 1 ja 8; kuvat 110-111) sijaitsi tämän profiilin itäpäässä. Täällä tummanruskean hiekan takaa paljastui puolisen metrin levyinen kohta, jossa oli säilynyt vähän alempia vanhempia kerroksia. Asvaltti oli ollut tässä suunnilleen korkeudella 3,57 m mpy. Kerrokset oli poistettu ennen dokumentointivaihetta putkien tasolle eli noin korkeudelle 2,82 m mpy. Putkien (yhteensä 10 cm profiilissa) alla niihin liittyen oli sekoittunutta hiekkaa 30 cm, jonka alla oli säilynyt vanha kerros korkeudelta 2,40 m mpy lähtien. Se oli lähes 30 cm paksu hiekkakerros, jossa tummat ja vaaleat hiekkaraidat vaihtelivat. Korkeudelta 2,12 m mpy lähtien oli dokumentointivaiheessa lähes 70 cm puhdasta luonnollista hiekkaa. Se muuttui alaspäin vaaleammaksi ja silttimäiseksi. Sitä oli kaikkiansa 90 cm, sillä savi tuli kaivantoa syvennettäessä esiin havaintopisteen vierestä korkeudella 1,23 m mpy. Heti havaintopisteen itäpuolella oli megapaalutuskaivannon harmaa hiekka.

Havaintopiste 2 (18248,9/50303,4; kartat 1 ja 8; kuvat 113-114) sijaitsi kaivannon länsipäässä eteläprofiilissa. Se oli vain kaivamisen väliaikaisessa maaleikkauksessa, sillä kaivamista jatkettiin vielä etelään. Havaintopiste sijaitsi piharakennuksen eteläisemmän oven porrasaskelkiven edessä. Poistettu asvaltti oli ollut korkeudella 3,56 m mpy ja se oli paksumpi johtuen asvaltin paksunnoksesta askelkiveä vastaan. Asvaltin alla oli soraa 14 cm ja sen alla ennen asvaltointia käytössä ollut mukulakivipihakiveys (3,30 m mpy). Kivien välissä ja alla oli harmaanruskeaa kivien laskuhiekkaa 10 cm ja sen alla vaaleaa hiekkaa 10 cm. Kyseiset kerrokset kuuluivat kiveyksen yhteyteen. Niiden alla korkeudelta 2,98 m mpy lähtien oli harmaata hiekkaa (tiilimurska), ruskeankeltaista hiekkaa, harmaata hiekkaa ja tummanruskeaa hiekkaa jokaista 10 cm. Niiden alla oli sekainen hiekka, jossa tummat ja vaaleat hiekkaraidat vaihtelivat. Kerroksessa oli hiiltä. Vastaava kerros oli ollut **havaintopisteessä 1**. Kerroksen alla oli 10 cm luonnollista vaaleaa hiekkaa dokumentointivaiheessa korkeudelta 1,96 m mpy lähtien. Kulttuurikerrosten paksuus mukulakiveyksestä puhtaaseen hiekkaan oli 130 cm ja vanhojen kerrosten paksuus oli siitä 100 cm. **Havaintopisteiden 1 ja 2** pohjoispuolella ja kaivannon kohdalla ei ollut säilynyt mukulakiveystä.

Havaintopisteen 2 pohjoispuolella hätäpoistumiskäytävän oli tarkoitus mennä piharakennuksen alle, joten kaivannon kaivamista jatkettiin rakennuksen kiviperustuksen alle. Muurattu kivijalka ei ollut korkea. Seinän alla oli isot kivipaadet, mutta sen alla vain matala kivilatomus sekoittuneessa hiekassa. Puhdas hiekka oli kivilatomuksen alla keskimäärin korkeudella 2,22 m mpy. Kaivannon itäpäässä Helenankadun siiven seinän alla oli 1960 -luvun megapaalut ja niiden päällä betoniperustus, johon tehtiin aukko sahaamalla ja poraamalla.

Kaivannon pohjoinen profiili oli näyttänyt melko uudelta sekoittuneelta kerrokselta. Länsipäästä tulikin syvemmälle kaivettaessa esiin tiilinen viemärikaivo ja putki. Kaivoa tuli vähitellen esiin enemmän esiin kaivantoa syvennettäessä. Sen lounaiskulma sijaitsi 30 cm piharakennuksen seinästä itään ja 50 cm piharakennuksen eteläisemmästä oviaukosta pohjoiseen. Se oli loppuvaiheessa W-E suunnassa 110 cm leveä ja S-N - suunnassa 50 cm leveä ja se jatkui vielä pohjoisprofiilin sisään. Kaivon esille otettu

korkeus oli 60 cm. Pohjaa ei saatu esiin. Yläosastaan puretun kaivon yläpinta oli korkeudella 2,04 m mpy eli noin 1,5 metriä pihapinnan alapuolella. Tiilet olivat siinä kooltansa 26-27x12-13x6-7 cm. Kaivosta lähti samalla tasolla keraaminen putki SSE - suuntaa korkeudella 2,02 m mpy puhtaaseen hiekkaan kaivettuna. Myös kaivon yläpinta oli puhtaan hiekan yläpinnan tasolla.

Kaivannon itäosa oli tuhoutunut samoin reilusti yli metrin leveydeltä alaosassaan havaintopisteeseen 1 saakka. Ylempänä kerros oli ollut vielä leveämpi. Täällä syynä oli koko Helenankadun siiven seinän viereen megapaalutusta varten tehty leveä kaivanto.

Hätäpoistumistien kaivanto oli syvimmillään itäosassa korkeudella 1,08 m mpy ennen kuin sen tekemisestä luovuttiin tässä vaiheessa kummassakin päässä olevien talojen seinien alkaessa halkeilla. Piharakennuksen kohdalla oli päästy vasta rakennuksen itäseinän alle. Piharakennus etenkin olisi vaatinut rakennuksen uudelleen perustamista ennen kuin töitä olisi voinut jatkaa. Aukkojen kohdalle valettiin seinien alle betonipalkit ja ne tuettiin maavallilla. Kaivanto täytettiin myöhemmin kokonaan. Sen rakentamiseen ei palattu uusien omistajien taholta koska hotellihankkeesta luovuttiin ja se kävi tarpeettomaksi. Piharakennus sen sijaan perustettiin uudelleen olemattomien perustusten takia.

Pihan keskiosa

Hätäpoistumiskäytävän kaivantoon ei muodostunut eteläistä maaleikkausta, sillä noin kolme metriä porttikongista pohjoiseen alettiin kaivaa loivaa luiskaa kohti kaivantoa. Kerrokset tässä luiskassa olivat samanlaiset kuin pohjoisprofiilissa eli ne olivat sotkeutuneet putkitöiden ym johdosta. Kaivannon puhtaan hiekan korkeudella heti kaivannon eteläpuolella luiskan syvimmissä osissa vaalea luonnollinen hiekka tuli esiin. Helenankadun siiven puolella kerrokset olivat tuhoutuneet megapaalutuksen takia (ks. kuvat 144 ja 149) ja länsipuolella viemäriputkilinjan takia. Aivan piharakennuksen itäseinän luona oli säilynyt vanhoja kerroksia edellä mainitun keraamisen viemäriputkilinjan länsipuolella. Täällä dokumentoitiin S-N – suuntainen profiilinpätkä **havaintopisteenä 3.**

Havaintopiste 3 (18241,2/50304,6-18243,7/50304,4; kartta 1 ja 9; kuvat 134-141) profiilin eteläpää sijaitsi piharakennuksen luoteiskulmasta 1,7 metriä pohjoiseen ja 1,2 metriä itään. Profiili oli 2,5 metriä pitkä. Se dokumentoitiin lokakuussa 2009.

Havaintopisteen kohdalla havaittiin ensiksi mukulakiveys yhdessä kohtaa, jonka jälkeen kohtaa suoristettiin, syvennettiin ja puhdistettiin. Viemäriputkilinjan ja piharakennuksen välissä oli säilynyt kapea kaistale vanhoja kerroksia. Profiilin keskellä oli myös tuhoutunut alue, sillä sen poikki meni uudempi kaivanto (putkilinja?).

Poistettu asfaltti oli sijainnut tässä korkeudella 3.38 m mpy. Ohuen asfaltin alla ollut sora oli poistettu profiilin pohjoisosasta ja osittain myös eteläosasta. Sitä oli/oli ollut yhteensä noin 20 cm. Sen alla oli noin 10 cm paksu mukulakivikerros savikerroksessa noin korkeudella 3,15 m mpy. Kiveyksen alla oli 12-15 cm paksu kellertävä hiekkakerros ja sen alla korkeudelta 2,80-2,95 m mpy 12-15 cm paksu tummanruskea sekoittunut hiekka, jossa oli runsaasti tiilimurskaa. Näiden alla oli isompia lohkoja ja rapautuneita kiviä (mm. 60x25 cm), joiden välissä ja pinnoilla puolivälissä oli palokerros. Kivien alla

oli ruskea savipitoinen maa, jossa oli luita, puusälettä ja joitakin löytöjä. Profiilin eteläpäässä tehtiin pieni koekuoppa kiven kohdalla puhtaan maan korkeuden selvittämiseksi. Kiven alla oli 15 cm tummanharmaa sekainen hiekka (luita). Sen alaosa oli tummempi. Korkeudella 2,35 m mpy oli luonnollinen vaalea hiekka.

Asvaltin ja siihen liittyvän soran alapuolisten kerrosten yhteispaksuus oli 80 cm. Niissäkin mukulakiveys ja sen alapuolinen kellertävä hiekka (20 cm) liittyivät nykyiseen rakennuskantaan. Niiden alapuolinen kerros vaikutti olevan purkukerrosta, joka liittyi vuorostaan alapuolella olleeseen palokerrokseen. Palokerros voi olla vuoden 1808 palon jälkiä ja ylempi kerros tulipalon raivauskerroksia. **Havaintopisteessä 9** länsipuolen piharakennuksen sisällä tuli vanhan maan tumma pinta esiin samalla korkeudella täyttöhiekan alta. Palokerroksen korkeudella olleet kivet voivat olla kevyen rakennuksen muuraamattoman kivijalan kiviä, mutta aluetta oli liian vähän auki tarkempiin johtopäätöksiin. Löytöjä ei ollut runsaasti ajoittamassa kerroksia. Puhdistettaessa tuli kivijalan alapuolelta ruskeasta savipitoisesta maasta (löytöluettelossa yhteytenä RSH) vain yksi vanhempi fajanssiastian pala ja liitupiipun varsi katkelma (KM 39459:1-2). Kulttuurikerroksen paksuus oli melko vähäinen. **Havaintopisteessä 2** kerrospaksuus oli suurempi; mukulakiveys oli hiukan korkeammalla ja puhdas maa myös syvemmällä. Rakennuksen sijainti kohdalla on voinut vaikuttaa niihin.

Heti **havaintopisteen 3** eteläpuolelta piharakennuksen kaakkoiskulmasta 100 cm pohjoiseen ja 90 cm itään puhdistettiin pieni pätkä vastaavanlaista maaleikkausta. **Havaintopisteessä 4** (18240,1/50304,1; kartat 1 ja 9; kuvat 145-147) asvaltti oli poistettu kuten myös osa sorasta, joka ulottui syvemmälle kuin **havaintopisteessä 3**. Soran alla oli 5 cm kellertävää hiekkaa, jonka päällä pohjoisempaan oli ollut mukulakivet. Sora meni nyt mukulakivien ja kyseisen kellertävän hiekan tasolle. Kohdalla oli vain yksi mukulakivi, jonka korkeus kellertävän hiekan yläpuolella viittasi että kohdalla mukulakivet olisivat olleet alempana kuin **havaintopisteessä 3**. Samaan viittaa havaintopisteen pohjoispuolella olleen kiveyksen alaspäin painuminen. Kellertävän hiekan alla oli korkeudelta 3,0 m mpy lähtien vanhoja kerroksia, 10 cm kellertävänruskeaa sekoittunutta hiekkaa, 2-4 cm tummaa maata, 15 cm kellertävänruskeaa sekoittunutta hiekkaa ja 10 cm kellertävää sekoittunutta hiekkaa. Pohjalla oli tummanruskeaa hiekkaa. Luonnollista koskemattomaa ei yritetty kaivaa esiin tässä kohdassa.

Mukulakiveys oli kadonnut kohdasta lähes kokonaan myöhemmissä töissä. Samoin **havaintopisteen 3** isot lohkokivet (talon kivijalka) eivät ulottuneet tänne saakka tai ne oli poistettu jonkun rakennustyön yhteydessä. Profiilihan sijaitsee 30 cm lännempänä kuin **havaintopiste 3**, jonka melko ylhäällä sijaitseva kivijalka voi liittyä vanhan pohjoispuolisen tontin etelärajalta mahdollisesti sijainneeseen ulkorakennukseen. Se oli kirjallisten lähteiden mukaan kooltaan 39 1/6x15 kyynärää ja jossa oli 1 kyynärää korkea kivijalka. Rakennuksen pituus oli sama kuin vanhan tontin leveys. Se sopi hyvin tänne kadun varteen, sillä kohdalla on karttatutkimuksen mukaan sijainnut 1800-luvun alkuun saakka pohjoispuolisen tontin eteläraja ja W-E –suuntainen Merikatu. Merikadusta ei tullut tässä tai muissa kohteissa mitään merkkejä.

Pihan länsiosa

Pihan länsiosassa tehtiin rakennuttajan toimesta lokakuussa 2009 koekuoppa Ruotsin suurlähetystön seinän kohdalle lasikatteen perustuspilarin suunnittelua varten. **Havaintopiste 5** (18236,8/50299,6; kartta 1; kuvat 150-154) sijaitsi 1,2 metriä etelään piharakennuksesta. Kuoppa oli 2,5 metriä leveä W-E -suunnassa ja 2,2 metriä toiseen suuntaan. Se oli kaksi metriä syvä. Kuopassa oli vain uusia sekoittuneita hiekkoja, tiiliä, asfalttia ja muuta materiaalia. Seinäperustus on ollut auki lähetystön rakennuksen perustusten korjailun takia. Näkyvissä oli betoniperustukset.

Pihan eteläosa

Havaintopiste 6 (18231,9/50306,3; kartat 1 ja 10, kuvat 155 ja 161) ja **havaintopiste 7** (18231,9/50304,1; kartat 1 ja 10; kuvat 156, 162-166) sijaitsivat pihan eteläosassa eteläsiiven puolikaarenmuotoisen portaikon edessä pohjoispuolella (edellisten lisäksi kuvat 157-160). Ne sijaitsivat maaleikkauksessa, jossa maita oli poistettu lokakuussa 2009 pohjoispuolelta tavoitesyvyyteen ja eteläpuolella oli vielä asfaltti paikalla. Maaleikkaus lähti idässä kellariin menevien portaikon edestä ensiksi W-E -suunnassa ja kääntyi sitten SW -suuntaan ja yhtyi puolikaarenmuotoisen portaikon länsiseinään. **Havaintopiste 6** sijaitsi ensimmäisen osuuden puolivälissä ja **havaintopiste 7** maaleikkauksen kulmassa.

Havaintopisteessä 6 asfaltti oli korkeudella 3,42 m mpy. Alla oli aluksi harmaata soraa 5 cm ja sitten punaista soraa 10 cm. Soran alla oli jälleen mukulakivet korkeudella 3,21 m mpy (12 cm). Kivien alla keltaisenruskea hiekka (10 cm). Alla oli korkeudelta 2,98 m mpy lähtien vanhoja kerroksia; tumman- ja keltaisenruskea sekainen hiekka (laastia, 8 cm), sekoittunut savi (9 cm) ja tummanruskeaa hiekkaa (4 cm). Kohtaa ei kaivettu puhtaaseen hiekkaan saakka.

Havaintopiste 7 dokumentointi tapahtui kahdessa jaksossa. Asfaltti oli korkeudella 3,42 m mpy. Alla oli soraa 8 cm ennen mukulakiviä (12 cm) korkeudella 3,28 m mpy. Kivien alla oli vastaavanlainen keltaisenruskean hiekan kerros (20 cm) kuin **havaintopisteessä 6**. Sen alla oli korkeudelta 2,96 m mpy lähtien **havaintopiste 6** tavoin jälleen tummanruskeaa hiekkaa, jossa oli enemmän tiilimurskaa, hiiltä ja nokea kuin aiemmin (12 cm). Se jatkui hiukan erilaisena tummanruskeana kerroksena (58 cm). Alimpana oli tumma maa korkeudella 2,16 m mpy ja sen alla sekoittunut harmaa ja vaalea hiekka. Luonnollinen vaalea hiekka oli korkeudella 2,01 m mpy. Profiilin yläosan kohdalta saatiin profiilia puhdistettaessa irtolöytöinä vanhempi fajanssiastian pala (KM 39459:3).

Asfaltti, sora, mukulakivet, keltaisenruskea hiekka liittyvät nykyisen pihan tekoon ja muut olivat vanhempia kerroksia. Kulttuurikerrosten paksuus oli 120 cm mukulakivistä puhtaaseen hiekkaan.

Pihan lounaisosa

Lampan uuden omistajan mukana hissien paikka pihan kaakkoiskulmasta siirrettiin pihan lounaiskulmaan. Heinäkuun lopussa 2012 sitä varten tehtiin maanalainen perustusmonttu pihan lounaisnurkkaan puolikaarenmuotoisen portaikon ja Ruotsin suurlähetystön väliseen kapeaan tilaan.

Havaintopiste 8 (18224,9/50300,9; kartat 1 ja 11-12; kuvat 167-215) kaivettiin aluksi koneellisesti arkeologin valvonnassa. Paikalle tehtiin 2,10-2,90x2,30 metrin kokoinen ja yli kaksi metriä syvä kuoppa. Kuopan länsiosa kaivettuun tasoon saakka oli 1,20 metrin leveydeltä isoja lohkokiviä sisältävä täyttömaata johtuen Ruotsin suurlähetystön perustusten melko uudesta korjailusta. Samoin kuopan eteläreunassa oli täyttömaata aina 1,6 metriä eteläsiivestä pohjoiseen liittyen Lampan rakentamiseen. Tarkempi tutkittu alue kuopan itäosassa oli kooltansa 2,10x1,10 metriä. Kuopan alueelta oli poistettu jo aiemmin asfaltti, joka oli sijainnut noin korkeudella 3,50 m mpy. Sen alla oli sora 20-30 cm. Tämän alla oli vuorostaan 50-70 cm tiilimuruja sisältävä vaaleanruskeaa hiekkaa ja sen alla korkeudelta noin 2,50 m mpy lähtien 25-30 cm tiilimuruja sisältävä tummanruskeaa hiekkaa. Sora ja vaaleanruskea hiekka olivat täyttömaita, mutta tummanruskea hiekka todennäköisesti jo vanha kerros. Uudemmat kerrokset menivät täällä syvemmälle kuin muissa havaintopisteissä pihalla. **Havaintopisteen 7** kohdalla ja eteläpuolella mukulakiveys tuli ihan asfalttiin kiinni ja se on ilmeisesti sijainnut pihan lounaisnurkassa samalla korkeudella tai korkeammalla kuin asfalttipinta ja siten se on poistettu koko alueelta asvaltoinnin takia tai lähetystön perustusten korjailun takia.

Noin korkeudella 2,30 m mpy tuli ohut 3 cm:n paksuinen nokinen savi. Siinä oli kuopan keskiosassa W-E – suuntainen painautuma, joka näkyi erityisesti itäprofiilissa. Painautuman pohjoispuolella kerroksen alla oli karkea ruskea hiekka (10 cm) ja vaalea sekainen siltti (5-30 cm). Painautuman eteläpuolella vastaavalla korkeudella oli tahmainen savinen hiekka (20 cm, löytöluettelossa yhteytenä TSH), jossa oli orgaanista ainesta ja löytöjä. Löydöt käsittivät värittömän lasiastian neljä kylkipalaa, vihreän lasipullon palan, yli 60 vihertävää ikkunalasien palaa (neljä retusoitua ja kaksi reunapaksunnosta), neljä punasaviastian palaa, yhden valkosaviastian pala, viisi fajanssiastian palaa, seitsemän liitupiippujen varsikatkelmaa ja eläimen leukaluu, hampaita, nikama ja luita (KM 39459:4-24). Yksi rautanaula (pyöreäkö kanta 22 cm, koko pituus 71 cm, varsi 8 cm) tuli mutta se poistettiin konservointivaikeuksien takia. Löydöt eivät vaikuttaneet olevan ihan kaupungin alkua ajoilta 1600-luvun puolestavälin.

Kuopan pohjois- ja eteläosien erilaisten kerrosten kontaktin alapuolelta ja hiukan painautuman eteläpuolelta tuli W-E –suuntainen neljä kiveä käsittävä kivirivi korkeudella 1,90-2,00 m mpy. Luonnonpyöreät kivet olivat leveydeltään 30-50 cm ja korkeudeltaan 25-35 cm. Kivirivin pohjoispuolella kivien yläpinnan tasolla oli tiilenmuruja sisältävä tumma likainen hiekka (10-40 cm) ja sen alla vielä koilliskulmassa pieni puupala ja ohut nokinen savi. Puuta tuli myös kuopan pohjoisreunalta. Lähellä kiviä oli myös tasossa näkyvä ohut vaalea saviviiva kivirivin suuntaisesti. Kivirivin eteläpuolella oli harmaa savi (3-15 cm). Kivien alla oli ensiksi samalla korkeudella kuin aiemmat puut hiiltynyttä puuta ja sen alla koko alueella tumma savi, joka oli nokinen ja likainen. Savikerros oli 24-40 cm paksu. Koko kuopan leveydeltä alimpana oli luonnollinen koskematon valkoinen hiekkakerros, jonka paksuus oli 5-30 cm. Sen pinta nousi etelään päin, jossa se oli korkeudella 1,68 m mpy.

Itäprofiilin kerrokset näyttivät olevan hiukan korkeammalla kuin tasossa.

Kyseessä oli ilmeisesti rakenteen korkeussijainnin perusteella kaupunkiajan alkuun ajoittuvan kevyen rakennuksen aluskivet, mutta pienen tutkimusalueen takia pidemmälle vietyjä päätelmiä ei voi tehdä. Rakenteen sisäosa on ollut kivirivin eteläpuolella.

Pihan kaakkoisosa

Alun perin hissi perustusmonttuineen piti tulla tänne, mutta siitä luovuttiin. Pihan kaakkoisnurkassa johti portaat kellareihin I-III ja IV-V. Portaikko purettiin, mutta arkeologisesti kohdalla ei ollut mitään kiinnostavaa (kuvat 216-2211).

Piharakennus

Uuden omistajan toimesta aloitettiin vuonna 1835 rakennetun L-muotoisen piharakennuksen perustusten vahvistaminen heinäkuussa 2012. 1. kerroksessa oli neljä huonetilaa, jotka nimettiin tiloiksi A-D. Tilojen lattiat purettiin ja alapuolisia maita poistettiin, jotta uudet perustukset saatiin tehtyä lattiatason alapuolelle (kuvat 222-257).

Piharakennuksen suurimmassa, eteläisimmässä, huonetilassa A (7,7x4,2 m) poistettiin 8 cm paksu betonilattia, joka sijaitsi korkeudella 3,56 m mpy. **Havaintopisteessä 9** (18243,7/50302,0; kartat 1 ja 13; kuvat 230-235) tilan itäseinän keskikohdalla betonilattian alla oli 30 cm vaaleaa hienoa irtonaista hiekkaa, lohkokiviä ja tiiliä. Sen alla oli 40 cm tummaa maata, jossa oli tiiliä ja kiviä vähemmän kuin yläpuolisessa kerroksessa. Joukossa oli myös puusilppua. Alimpana havaintopisteessä oli korkeudelta 2,74 m mpy lähtien 20 cm tummaa maata, orgaanista ainesta, pieniä tiili- ja laastipaloja. Kerros on todennäköisesti vanha maanpinta ennen Lampan rakentamista. Pihalla vastaavassa kohdassa olleissa **havaintopisteissä 3- 4** rakennuksen kivijalka ja palokerros ovat suunnilleen samalla korkeudella.

Havaintopisteen yläkerroksesta tuli korkki korkki, kolme erivärisen lasipullon palaa, kirkas ikkunalasi ja luu, jotka poistettiin. Ne olivat melko uusia.

Huonetila A on ollut ennen kaksi eri tilaa, sillä lattian alla heti havaintopisteen 9 pohjoispuolella oli itä-länsi – suunnassa poikittaisen seinän kiviperustus ja samoin katossa ja seinissä oli ulokkeet. Tähän viittaa myös piirustukset ja kirjalliset lähteet (ks. esim. sivu 40). Ylempi sekaisempi tumma maa on varmaankin peräisin seinänperustan kaivannosta.

Tilan länsiseinän luota (kuvat 236-237) tuli havaintopisteen 9 tavoin ylempää tummempaa sekaista maata. Kohtaa ei syvennetty alemman tumman maan syvyydelle saakka. Sen sijaan tilan keskeltä (kuva 245) ja koilliskulman (kuvat 238-242) kohdalla tumma maa saatiin esille paksun vaalean hiekan alta. Betonilattian alla oli paksultikin vain vaaleaa irtonaista hiekkaa (noin 80 cm) tumman maan yläpintaan saakka. Edellisessä kohdassa tumman maan yläosista kerättiin talteen liitupiipun varsi, lasiastian pala ja ikkunalasien paloja (KM 39459:25-27). Tilan keskiosassa se oli korkeudella 2,78 m mpy. Kerros oli sama kuin **havaintopisteen 9** alin kerros. Huonetilassa A perustusten

vahvistamisen takia tehty kaivaminen ei ulottunut alimpaan tummaan kerrokseen saakka.

Piharakennuksessa oli pohjoisempaan kaksi pienempää huonetilaa, joissa ei tavattu arkeologisesti kiinnostavia kerroksia. Tila B (2,2x4,2 m) oli porrashuone toiseen kerrokseen (kartta 1; kuvat 246-251). Täällä poistettiin kerroksia kahdessa vaiheessa. Ensin poistettiin lattia, jonka alta tuli hiukan syvempää esiin kovempi pintataso. Tämä rikottiin ja kaivettiin vielä hiukan syvemmälle. Kerroksen pinnalla oli silloin hiekkaa ja kiviä. Yhteensä poistettiin noin 75 cm rakennekerroksia.

Tilassa C (3,2x4,2 m) poistettiin lattia ja sen alapuolisia kerroksia yhteensä 70 cm (kartta 1; kuvat 252-253).

Samoin tilassa D (6,5x5,4 m) tehtiin samoin (kartta 1; kuvat 254-257). Valvonnan loppuvaiheessa sieltä oli poistettu 50 cm.

Tilasta B tuli paljon erikoisten lasiesineiden paloja, lasipullojen pohjia ja vaaleata keramiikkaa ym., jotka poistettiin uudehkona esineistönä.

Porttikonki

Huhtikuussa 2013 työmaa oli edennyt pihalta Helenankadulle johtavaan porttikonkiin (8,1x3,5 m) ja kadulle. **Havaintopisteessä 10** (18237,6/50314,0; kartta 1; kuvat 258-262) löytyi tiilirakenne, joka osoittautui uudehkoksi viemärikaivoksi. Se sijaitsi porttikongin eteläreunalla keskiosassa. Sen läntinen sisäseinä oli 4,3 metriä Helenankadusta länteen. Rakenne oli kooltansa noin 1,6x1,6 metriä. Seinät olivat paksuudeltaan 28 cm ja tiilet kooltansa 27x13x9 cm. Esillä oli seinää 1,15 metrin korkeudelta kaivetun pohjatason (ei pohja) sijaitessa korkeudella 1,75 m mpy ja seinäpinnan korkeudella 2,61 m mpy. Asfalttipinta oli ollut ilmeisesti korkeudella 3,4-3,5 m mpy. Rakenteen itäistä seinää ei näkynyt, sillä se oli purettu ilmeisesti megapaalutuksen aikana.

Rakenteen seinien alaosat oli rapattu korkeuteen 80 cm saakka. Länsiseinän keskellä oli läpimitaltaan 25 cm keraaminen putki, jonka sisällä oli muoviputki. Eteläpuolelta tuli rakenteen sisään muoviputki rikotun länsiseinän ja itäpuolisen porttikongin eteläseinän megapaalutuksen betonisen yläosan välistä.

Tämä vanhempi viemärikaivo ja sen putket pihalle ja kadulle sekä megapaalutus ovat tuhonneet alueen vanhat kerrokset. Kohdalla on sijainnut itä-länsi –suuntainen Merikatu 1800-luvun alkuun saakka.

Helenankatu

Huhtikuun alussa 2013 Helsingin Energia (urakoitsijana Maalinja oy) kaivoi Aleksanterinkadulta kaukokylmäputkikaivantoa Helenankadun itäisen jalkakäytävän kohdalla 59 metrin pituudelta, kahden metrin leveydeltä ja noin 1,0-1,1 metrin syvyydeltä (kuvat 263-275) kohti Lampan taloa. Kaivanto tuli hiukan ajoradalle. Lampan talon pohjoisosan kohdalla kaivanto meni kadun poikki kahdeksan metrin pituudella kellaritilan VIII:n kohdalla. Kaivantoon asennettiin kaksi pienempää

kaukojäähdytysputkea. Pohjoisessa Aleksanterinkatu oli korkeudella 4,8 m mpy ja Lampan porttikongin pohjoispuolella noin 3,3 m mpy.

Kaivannon itäreunassa näkyi itäpuolisten rakennuksen perustuksia (mm. työ- ja elinkeinoministeriö), jotka tulivat välillä runsaastikin kaivannon puolelle. Kaivannon länsiseinässä näkyi asfalttia, soraa ja täyttömaita. Kadun ja kaivannon suuntaisia kaapeleiden suoja-putkia ym oli pääsääntöisesti useammassa kerroksessa aina 80 cm syvyyteen, melkein kaivannon pohjaan, saakka. Niiden korkeus kadunpinnasta vaihteli hiukan, mutta alla oli melkein heti puhdas luonnollinen vaalea hiekka 70-75 cm kadunpinnan alapuolella.

Poikittaisen kaivannon kohdalla ajoradan itäosassa 95 cm kadunpinnan alapuolella tuli esiin kadunsuuntainen metalliputki (8-10 cm) ja siitä 1,9 metriä länteen 1,10 metrin syvyydessä viemäri-putki (12 cm) keskellä ajorataa. Jälkimmäisen itäpuolella syvemmällä näkymättömissä sijaitsi vesiputki ja länsipuolella oli esillä myöhemmässä vaiheessa kaasuputki, joten kadun keskiosa oli tuhoutunut kokonaan arkeologisesti. Poikittaisen kaivannon eteläseinämässä näkyi syvällä kaapelilinjoihin (noin 75 cm kadunpinnan alapuolella) kuten myös läntisen jalkakäytävän alla. Puhdas hiekka oli jossakin kohdissa 75 cm kadunpinnasta.

Huhtikuussa 2013 keskellä katua porttikongin pohjoispuolella oli neliömäinen kaivanto ja porttikongin kohdalla porttikongista kadun keskiosaan toinen kaivanto (kuva 277). Ensimmäisessä näkyi lähes ainoastaan täyttömaita. Kohdalla sijaitsivat kadunsuuntaiset viemäri-, vesi- ja kaasujohdot. Kuopan keskellä oli laudoitettu sulkuventtiilin paikka vesiputken sivuhaarassa Lampan taloon. Kuopan profiilin alaosassa näkyi puhdasta hiekkaa kapealla alueella. Jälkimmäinen kaivanto oli ehditty laittaa umpeen arkeologien saapuessa. Sillä oli yhdistetty/uudistettu muuta kunnallistekniikkaa taloon. Kohdalla oli tuskin säilynyt mitään arkeologisesti mielenkiintoista.

6. TUTKIMUSTEN TULOKSET

Lampan arkeologinen valvonta oli pitkäkestoinen työtehtävä. Ensimmäiset palaverit pidettiin vuonna 2008 ja viimeiset kenttätöitä tehtiin vuonna 2013. Valvontatyöt keskittyivät lähinnä vuosiin 2009 ja 2012. Töitä tehtiin kuitenkin hyvin katkelmallisesti ensimmäisen rakennuttajan rahoitusvaikeuksien ja konkurssin takia.

Valvontaa suoritettiin kellareissa, pihalla, piharakennuksessa ja Helenankadulla. Kellareiden noin 1,7 metriä pihan/kadun alapuolella sijaitsevien lattiatasojen (1,52-2,5 m mpy, useimmiten 1,7 m mpy) alapuoliset melko ohuet kerrokset liittyivät yleensä nykyiseen rakennukseen ennen melko lähellä lattiaa olevaa puhdasta hiekkaa, savea tai kalliota. Kellarissa VIII koekuopan kohdalla tummat kerrokset jatkuivat muista koekuopista poiketen syvemmälle. Kohdalla on voinut sijaita Helenankadun suuntaisena kirjallisissa lähteissä mainittu puinen kellarillinen rakennus. Rakennus on voinut olla myös poikittain, jolloin kellari IX tummat kerrokset voisivat olla peräisin myös tämän kellarin täyttämistä. Todennäköisesti näin ei ole, sillä rakennus olisi katkaissut käytännössä tässä suunnassa tontin. Kerrokset voivat liittyä muuhun myöhempään toimintaan. Vanhaan kellariin liittyviä rakenteita tai löytöjä ei tullut esiin näissä kellareissa. Nykyiset kellarit eivät ole puisen rakennuksen alla olleita vanhoja kellareita vaan ne on rakennettu Lampan ison kivirakennuksen rakentamisen yhteydessä.

Pihalla todettiin pihan itäosassa megapaalutuksen, pohjois-keskiosissa viemärikaivon ja eri-ikäisten viemäriinjojen ja länsireunassa Ruotsin lähetystön perustusten korjaamisen tuhonneen kerroksia laajalti. Asvaltin (3,4-3,6 m mpy) ja sen alapuolisen soran, yhteensä 15-30 cm, alla oli pihan kapeamman pohjoisosan länsireunalla ja leveämmän eteläosan kaakkoisosassa säilynyt mukulakiveystä (3,2-3,3 m mpy), joka tulkittiin nykyisten rakennusten aikaiseksi. Mukulakiveystä ei havaittu pihan keskiosissa in situ. Sitä on voinut olla pienillä alueilla, sillä paikalla ei ollut valvontaa koko ajan. Pihan pohjustamisen kaivaussyvyys ulottui pääsääntöisesti vain uudempiin kerroksiin; asvalttiin, soraan, mukulakiveykseen ja sen laskuhiekkoihin ja joissakin kohdissa vanhempien kerrosten yläosiin. Mukulakiveyksen ja puhtaan maan välinen ero oli 80-130 cm eri puolilla pihaa. Mukulakiveys ja sen alapuolinen laskuhiekkakerros/-kerrokset olivat siitä 22-33 cm. Alapuoliset kerrokset olivat Lampaa edeltäviä kerroksia. Niiden ylimmät kerrokset (n. 2,95 m mpy) olivat useimmiten purkukerroksia liittyen ilmeisesti vuoden 1808 tulipalon raivaukseen. Vanhat kerrokset olivat niissä kolmessa havaintopisteessä, jossa puhdas hiekka (1,7-2,35 m mpy) tavoitettiin, 60, 80 ja 100 cm paksuja.

Rakennuksien heikkoja jäännöksiä oli ilmeisesti kahden havaintopisteen kohdalla. **Havaintopisteen 4** kohdalla melko ylhäällä sijainnut lyhyt muuraamaton lohkokivirivi voi olla kevyen rakennuksen, mahdollisesti kirjallisesti mainitun ulkorakennuksen, perustaa 1800-luvun alusta. Palokerros ja tulipalon merkit kivien korkeudella ja yläpuolinen purkukerroksesta vaikuttava kerros viittaavat vuoden 1808 tulipaloon.

Toinen rakennus sijaitsi pihan lounaisnurkassa syvällä hissimontun kohdalla **havaintopisteessä 8**. Kyseessä on kaupungin alkuaikaan liittyvän kevytrakenteisen rakennuksen yhden seinän käsittelemättömät aluskivet lyhyeltä matkalta.

Piharakennuksessa oli uusien perustusten rakentamiseen vaadittavalla syvyydellä vain rakennuksen lattiarakenteita ja rakennukseen liittyviä täyttömaita. Rakennuksen eteläosassa kerrosten alta saatiin koekuopista esiin vanha maanpinta, jonka korkeus oli sama kuin eteläpuolella sijaitsevan pihan vanhan rakennusjäännöksen.

Porttikongissa ja Helenankadun kaivannoissa tuli vain uudempi viemärikaivo ja kaapeli-, viemäri-, kaasu- ja vesiputkilinjojen kaivantojen täyttömaita. Kaukojäähdytysputkikaivannossa oli noin 70-80 cm maanpinnasta puhdas hiekka. Muissa kaivannoissa käytännössä kaikki oli tuhoutunut. Puhdasta hiekkaa oli vain katkelmallisesti säilynyt linjojen välissä. Helenankadun vanhoja katukiveyksiä ei löytynyt kuten ei myöskään porttikongin ja pihan keskiosan kohdalla sijainneen poikittaisen Merikadun kiveystä.

HELSINGISSÄ 1.6.2013

Markku Heikkinen

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

ARKISTO

Helsingin kaupunginarkisto:

Berndt Aminoffin arkisto
Tonttikortisto

Maistraatin arkisto

Helsingin kaupunginmuseo:

"Beskrifning till Hellsingfors Stadz Tompter och åkrar, såsom dhe A:o 696 äre refwadhe och Characterade" Kopio alkuperäisestä, Ruotsissa sijaitsevasta asiakirjasta Lantmät. lev. 1892 nr. 27 (kartavd.st.form.).RA

Veikko Pakkanen 1975: Lampan kiinteistö. Rakennushistoria, nykyasu ja entisöintitarve.

PAINAMATON AINEISTO

Teemu Mökkönen: Helsinki – Helsingfors. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto. Rakennushistorian osasto. 2002.

KIRJALLISUUS

Helsingin historia, osat I ja II. Helsinki 1950.

Pekka Kärki 1981: Helsinkiläisiä porvaristaloja pikkuvihan aattona. Narinkka 1981.

Tiina Merisalo 1995: Sederholmin kivitalo - porvaristalon vaiheita hyödyn ajalta 1990-luvulle. Narinkka 1995.

O. Stenius (toim.) 1969: Helsingin asemakaavahistoriallinen kartasto. Helsinki.

KARTAT

Geometrisk Grundritning Öfwer Stapel Staden Helsingfors i Nyhland och alle des tillhörige åkrar afmätta ANNO 1696 af Sahl Lars Forssell renoverat och beskrefwen Anno 1707. Alkuperäinen Ruotsin valtionarkisto. Signum: Läntmät. lev. 1892. Nr 27 (Kartavd. m. format)

Geometrisk Carta Öfwer Belägenheten af Helsingfors, jemte de derstädes af Ryssarne anlagde Defensions Wärck. 1721. Kopioinut Johan Cronhielm. Alkuperäinen Ruotsin sota-arkisto. Signum IX nr 99.

Proiect Öfwer Helsingfors Stads Anläggning. Axel Löwen 1723. Alkuperäinen Ruotsin sota-arkisto. Signum: IX nr 1.

Relationsritning. Plan af Ullricasborg och Broberget samt Helsingfors stad, Allekirjoittaneet A. Ehrensvärd ja F.W. Hoppe 1752. Alkuperäinen Ruotsin sota-arkisto. Signum: IX nr 51.

Geographisk Charta öfwer Helsingfors Stad Med dess närmaste belägenhet. A. E. Gete 1763. Alkuperäinen Ruotsin sota-arkisto. Signum: IX nr 57.

Plan-Ritning öfver Helsingfors Stad. Sådan den befants efter Eldsvådan d,1 7 November 1808. O.N. Wahlberg (A. Silvan, J.V. Ekwall). HKM. XIV:17.

Uudelleenrakentamisen edistymisestä kuvaava kartta. Anders Kocke 1820. Kansallisarkisto.

KARTTALUETTELO

KARTTALUETTELO

Liite 1

Piirtäjät: MH Markku Heikkinen
 HH Heini Hämäläinen
 Digitoija: Markku Heikkinen

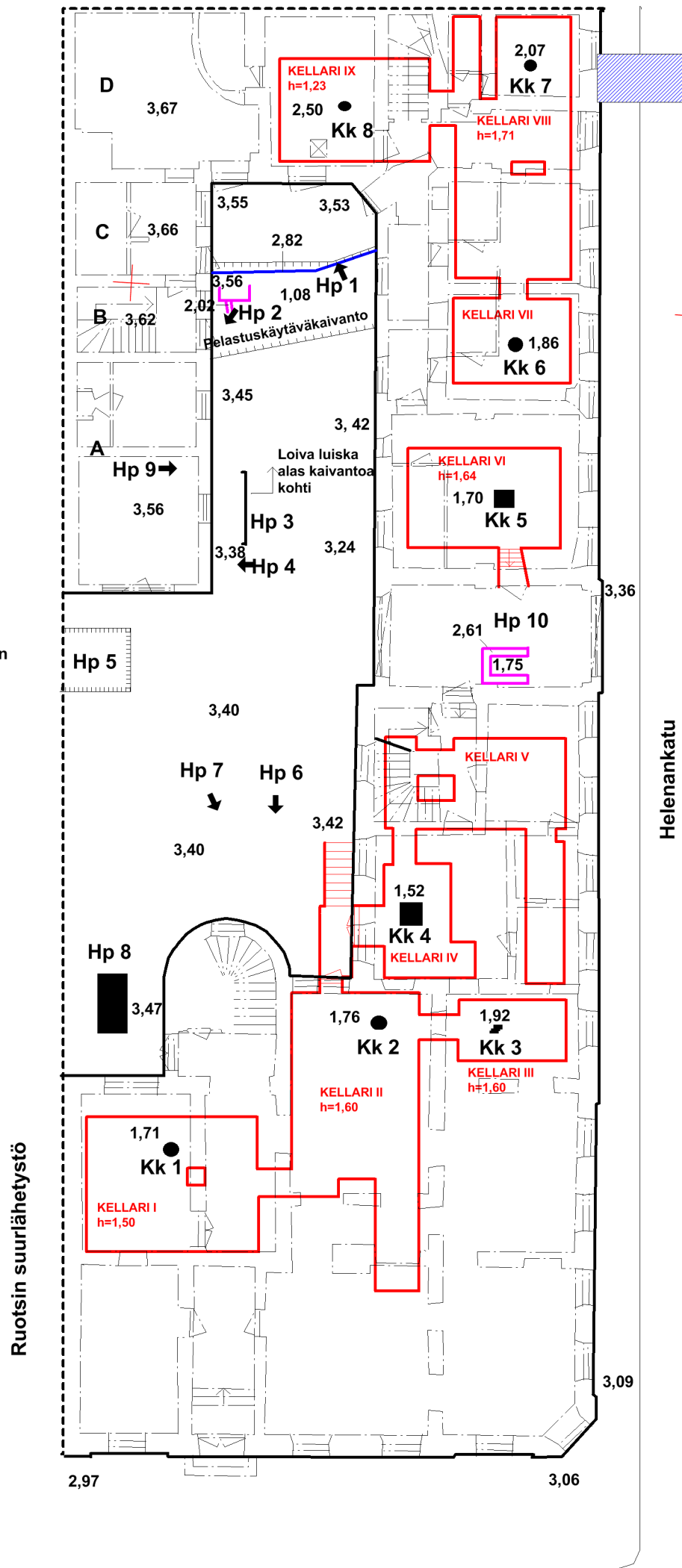
Kartta	Alue/yhteys	Yleis/taso/profiili	Taso	Päivä	Mittakaava	Piirt
1	Yleiskartta Lampan tutkimusalueista 2008-2013. Taustana Lampan 1. kerroksen pohjapiirros ja kellaritilat.	Yleiskartta		2008-2013	1:200	MH
2	Taso- ja profiilikartat koekuopasta 1 (18219,7/50298,) kellarista I.	Tasokartta, tasot 1-5 Profiilikartta länsiseinästä	1-5	4.3.2009 4.3.2009	1:10 1:10	MH MH
3	Taso- ja profiilikartat koekuopasta 2 (18224,9/50310,3) kellarista II.	Tasokartta Profiilikartta koilliseinästä	1-2	4.3.2009 4.3.2009	1:10 1:10	MH MH
4	Taso- ja profiilikartat koekuopasta 3 (18224,9/50314,5) kellarista III.	Tasokartta Profiilikartta länsiseinästä	0-3	4.3.2009 4.3.2009	1:10 1:10	MH MH
5	Taso- ja profiilikartat koekuopasta 4 (18228,8/50311,2) kellarista IV.	Tasokartta Profiilikartta pohjoisseinästä	0-5	4.3.2009 4.3.2009	1:10 1:10	MH MH
6	Taso- ja profiilikartat koekuopasta 5 (18243,3/50313,6) kellarista VI.	Tasokartta Profiilikartta pohjoisseinästä	1-2	5.3.2009	1:10	MH
7	Taso- ja profiilikartat koekuopista 6-8 (18248,7/50313,8; 18258,4/50313,7; 18256,7/50307,2) kellareista VII-IX.	Koekuoppa 6: Tasokartta Profiilikartta eteläseinästä Koekuoppa 7: Tasokartta Profiilikartta pohjoisseinästä Koekuoppa 8: Tasokartta Profiilikartta pohjoisseinästä	0-1 0-1 0-1	1.7.2009 1.7.2009 1.7.2009 1.7.2009 1.7.2009 1.7.2009	1:10 1:10 1:10 1:10 1:10 1:10	MH MH MH MH MH MH
8	Profiilikartat havaintopisteestä 1 (18251,1/50307,4) ja havaintopisteestä 2 (18248,9/50303,4) pihan pohjoisosasta.	Havaintopiste 1: Profiilikartta pelastuskäytäväkaivannon		17.9.2009	1:10	MH

		pohjoisseinästä Havaintopiste 2: Profiilikartta pelastuskäytäväkaivannon eteläseinästä.		17.9.2009	1:10	MH
9	Profiilikartat havaintopisteestä 3 (18241,2/50304,6-18243,7/50304,4) ja havaintopisteestä 4 (18240/,1/50304,1) pihan keskiosasta.	Profiilikartta ja havaintopiste syvemmäksi kaivetun pihanosan länsiseinästä		8.10.2009	1:10	MH
10	Profiilikartat havaintopisteestä 6 (18231,9/50306,3) ja havaintopisteestä 7 (18231,9/50304,1) pihan eteläosasta.	Havaintopiste 6: Profiilikartta syvemmäksi kaivetun pihanosan eteläseinästä		15.10.2009	1:10	HH
		Havaintopiste 8: Profiilikartta syvemmäksi kaivetun pihanosan eteläseinästä		15. ja 19.10.2009	1:10	MH
11	Tasokartta havaintopisteestä 8 (18219/50298,7) pihan lounaisosasta.	Tasokartta	Kuopan pohja	24.7.2013	1:20	HH
12	Profiilikartta havaintopisteestä 8 (18219/50298,7) pihan lounaisosasta.	Profiilikartta havaintopisteen itäseinästä		24.7.2013	1:20	HH
13	Profiilikartta havaintopisteestä 9 (18243,7/50302,0) piharakennuksesta.	Profiilikartta havaintopisteen itäseinästä		24.7.2013	1:20	HH

KARTAT

- 1. kerroksen huonejako
- Kellarikerros
- 3,42 Kellareiden, huoneiden ja pihan pintakorkeudet m mpy
- Koekuoppa
Kk 1
- Hp 1 Havaintopiste
- h=1,71 Kellaritilan keskimääräinen korkeus ennen tyhjennystä/syventämistä
- Kaukojäähdytysputkikaivanto
- Viemärikaivo ja putki
- Metalliputket

Ruotsin suurlähetystö

Helenankatu

Pohjoisesplanadi

+
50300

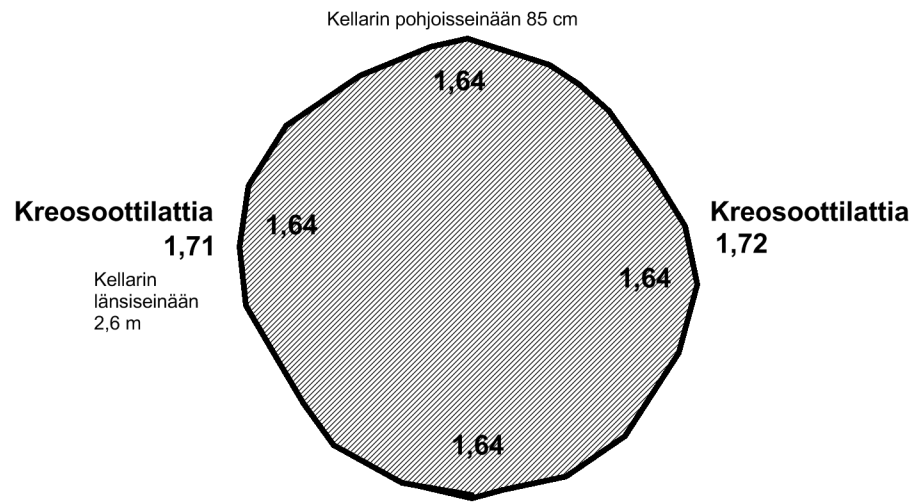
+
50320

+ 18250

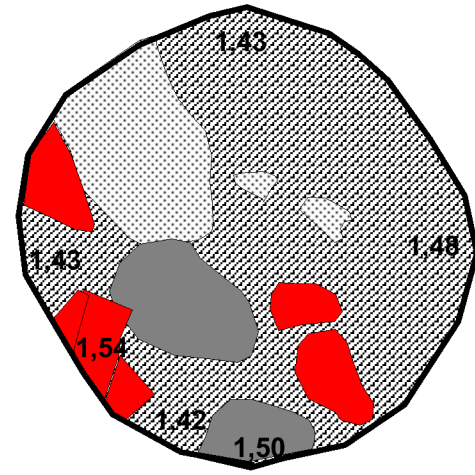
+ 18200

<p>HELSINKI, Lampa 2008-2013</p> <p>M. Heikkinen</p>	<p>Yleiskartta Lampa tutkimusalueista 2008-2013 Mk 1: 200</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI Taustana Lampa 1. kerroksen pohjapiirros ja kellaritilat Digitointi: M. Heikkinen 2013</p>	<p>HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA</p> <p>Kartta 1</p>

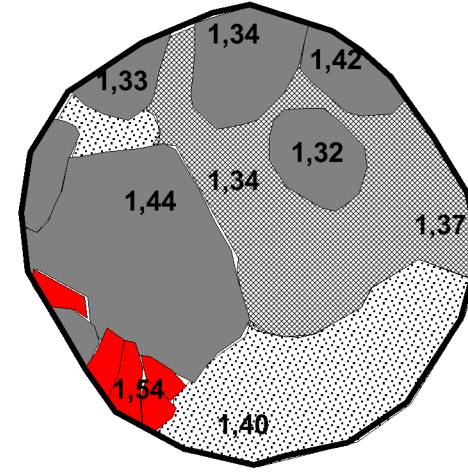
Taso 1 Kreosoottilattia oli positettu koekuopan kohdalta aiemmin (=taso 0)

Taso 2

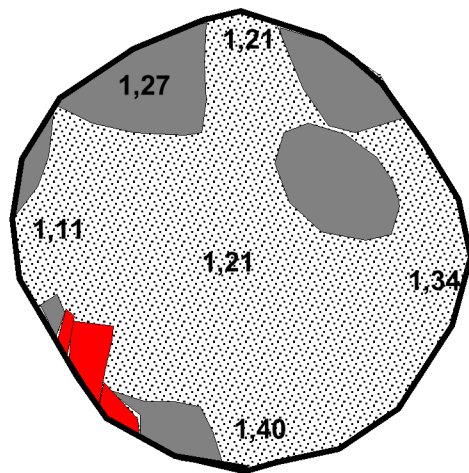
Taso 3

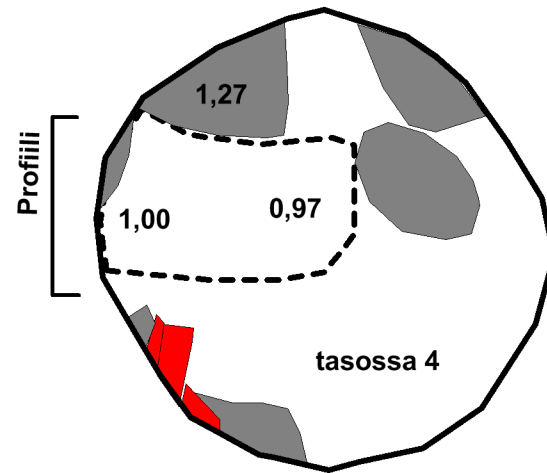
- **Kreosootti**
- **Hiekka, laasti, tiilimurska**
- **Tummanharmaa hiekka**
- **Vaalea sekainen hiekka**
- **Harmaa ja vaalea sekainen hiekka**
- **Luonollinen vaalea hiekka**
- **Tumma raita**
- **Kivi**
- **Tiili**

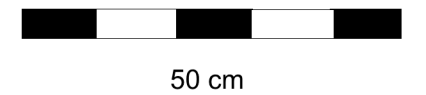
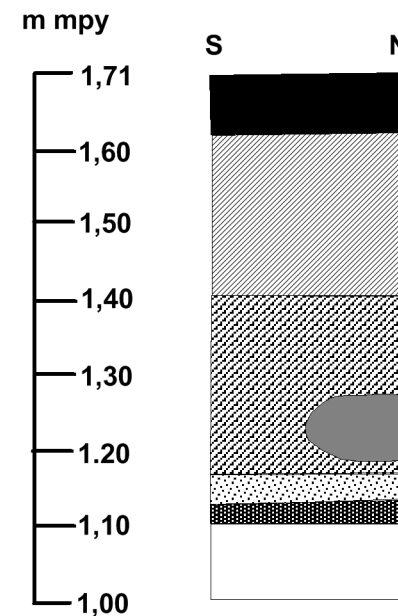
Taso 4

Taso 5

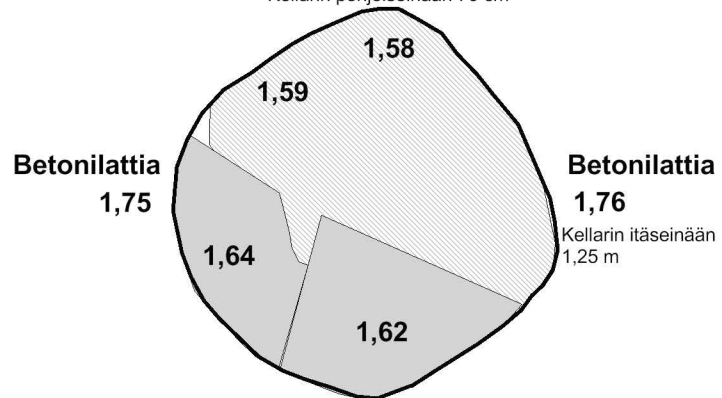
Profiili

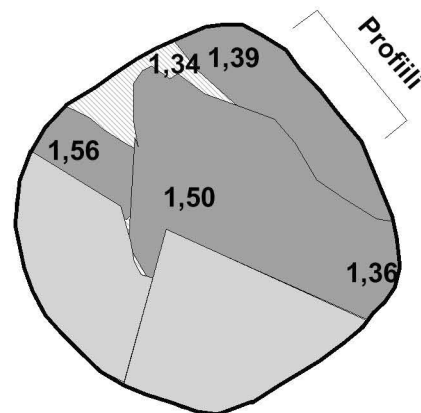
HELSINKI, Lampa 2008-2013	Taso- ja profiilikartat koekuopasta 1 (18219,7/50298,7) kellarista 1 Mk 1: 10
M. Heikkinen	
MITTAUSDOKUMENTOINTI	HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA
Piirt. Markku Heikkinen 4.3.2009 Digitointi: M. Heikkinen 2013	Kartta 2

Taso 1 Betonilattia oli poistettu koekuopan kohdalta aiemmin (=taso 0)

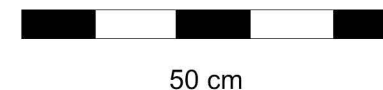
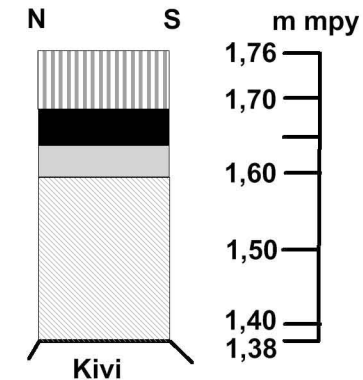
Kellarin pohjoiseinään 70 cm

Taso 2

Profiili

HELSINKI, Lampa
2008-2013

M. Heikkinen

MITTAUSDOKUMENTOINTI

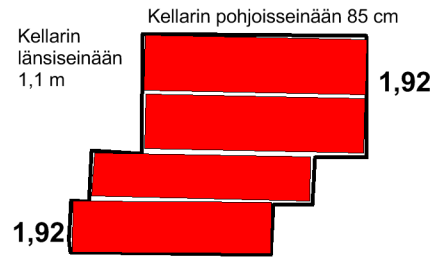
Piirt. Markku Heikkinen 4.3.2009
Digitointi: M. Heikkinen 2013

Taso- ja profiilikartat koekuopasta 2
(18224,9/50310,3) kellarista II
Mk 1: 10

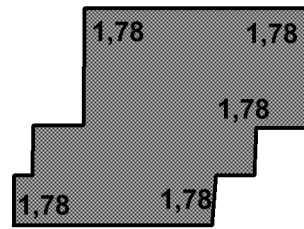
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO,
KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA

Kartta 3

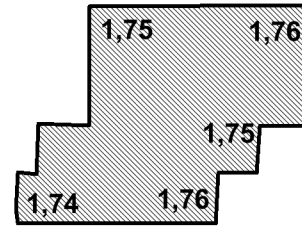
Taso 0

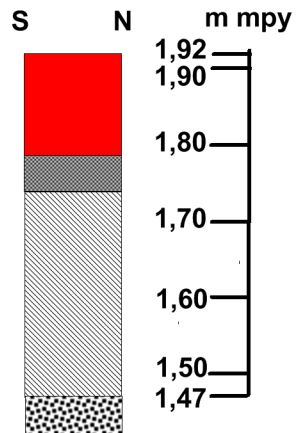
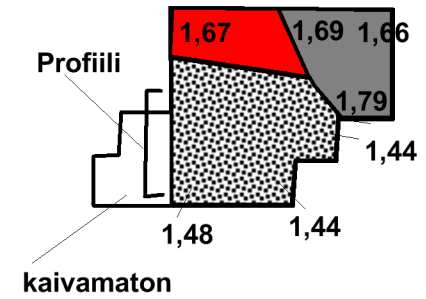
Taso 1

Taso 2

Taso 3

Tiili

Laasti

Ruskea hiekka, laastia, tiilimurskaa, savea.
Kerroksen yläosassa enemmän laastia,
sisältäen runsaasti ikkuna- ja pullolasia.

Luonollinen harmaa kova savi

Kivi

50 cm

HELSINKI, Lampa
2008-2013

M. Heikkinen

MITTAUSDOKUMENTOINTI

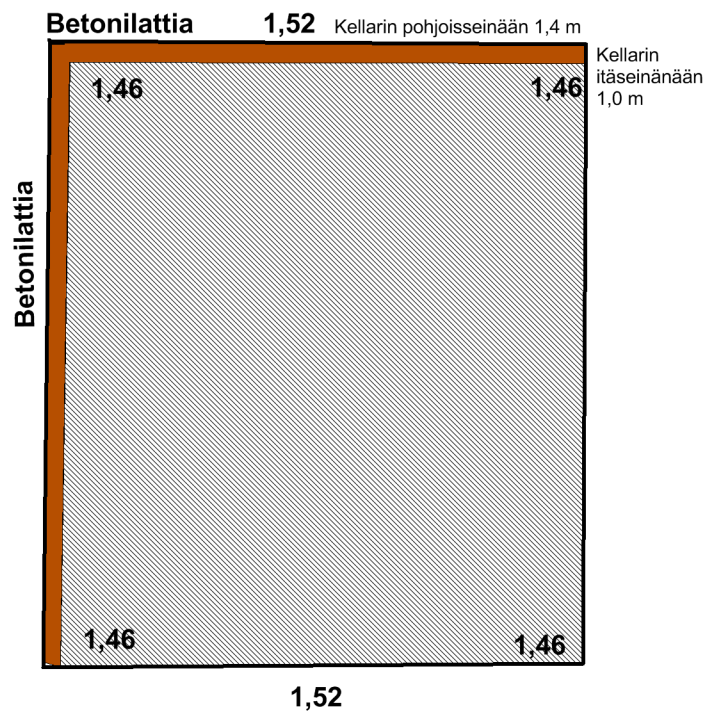
Piirt. Markku Heikkinen 4.3.2009
Digitointi: M. Heikkinen 2013

Taso- ja profiilikartat koekuopasta 3
(18224,9/50314,5) kellarista III
Mk 1: 10

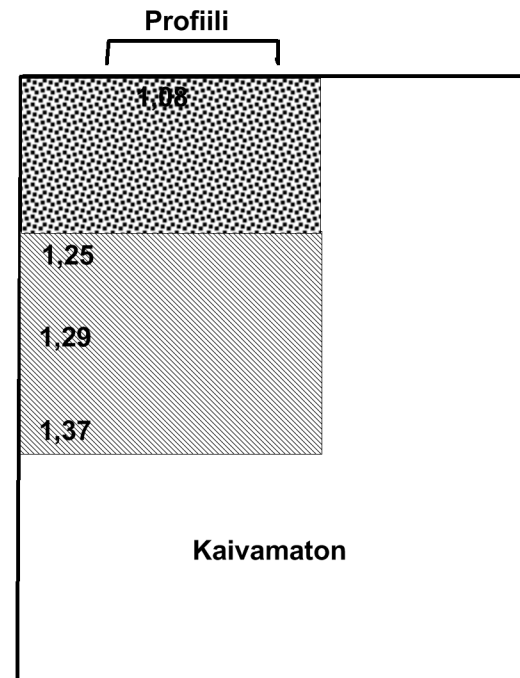
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO,
KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA

Kartta 4

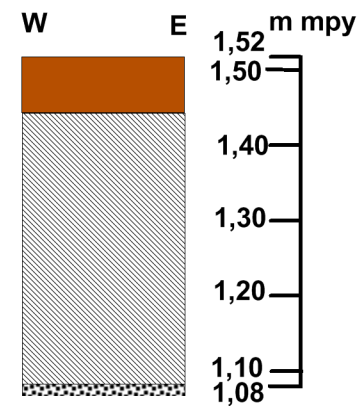
Taso 1 Betonilattia poistettu koekuopan kohdalta ennen tasoa 1 (taso 0)

Taso 2

Profiili

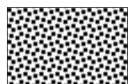
50 cm

Lauta

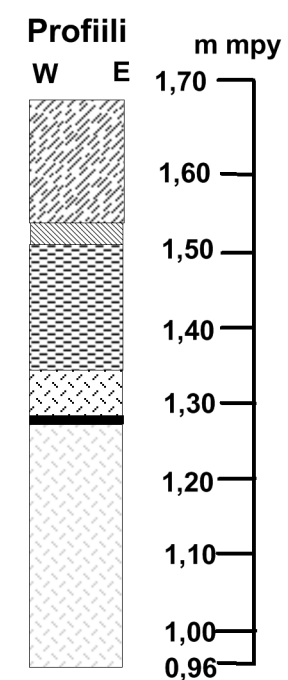
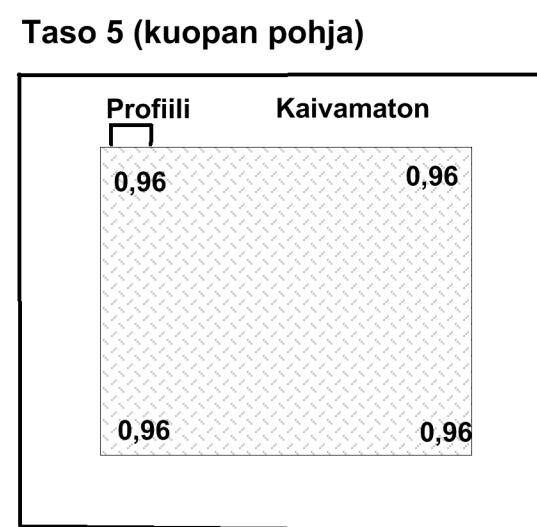
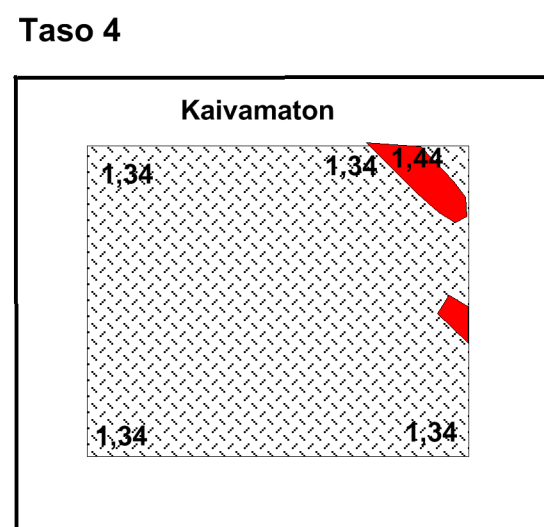
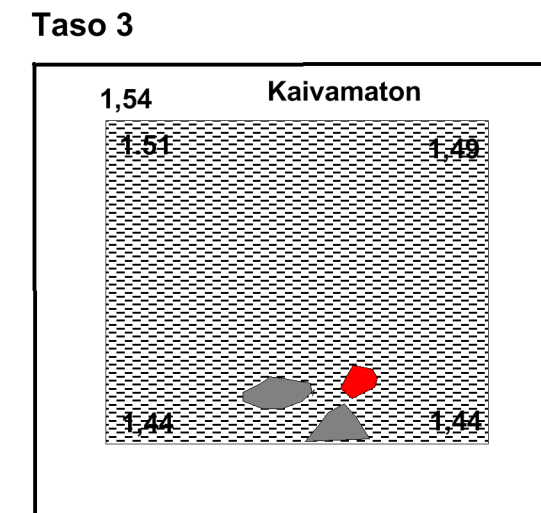
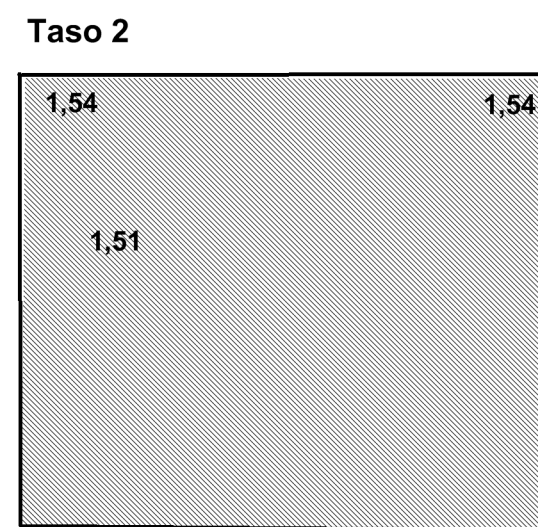
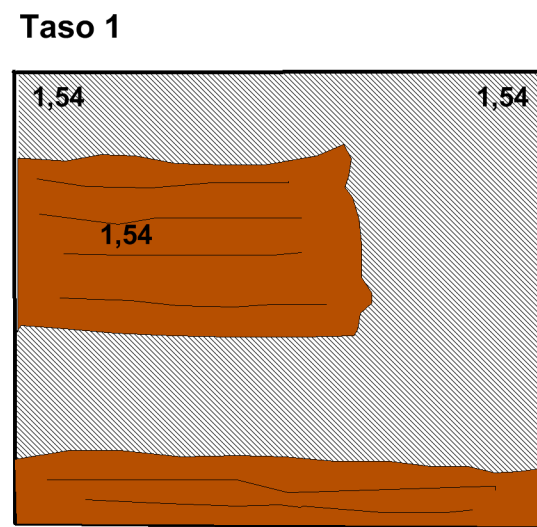
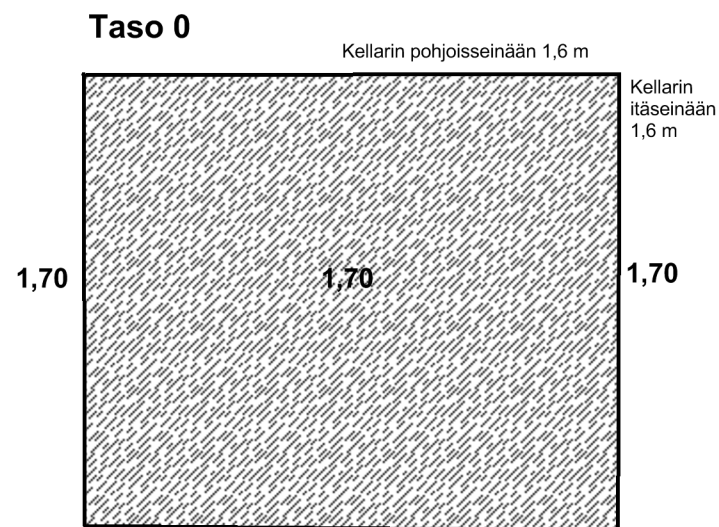
Tummanharmaa hiekka, tiilimurskaa

Luonollinen harmaa kova savi

<p>HELSINKI, Lampa 2008-2013</p> <p>M. Heikkinen</p>	<p>Taso- ja profiilikartat koekuopasta 4 (18228,8/50311,2) kellarista IV Mk 1: 10</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p> <p>Piirt. Markku Heikkinen 4.3.2009 Digitointi: M. Heikkinen 2013</p>	<p>HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA</p> <p>Kartta 5</p>

50 cm

Irtohiekkä

Tummanharmaa hiekka

Lauta

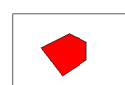
Laasti, tiilimurska ja hiekka

Harmaa ja vaalea hiekka (sekoittunut)

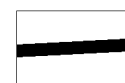
Harmaa ja vaalea hiekka (luonollinen)

Tiili

Kivi

Tumma raita

HELSINKI, Lampa 2008-2013

M. Heikkinen

MITTAUSDOKUMENTOINTI

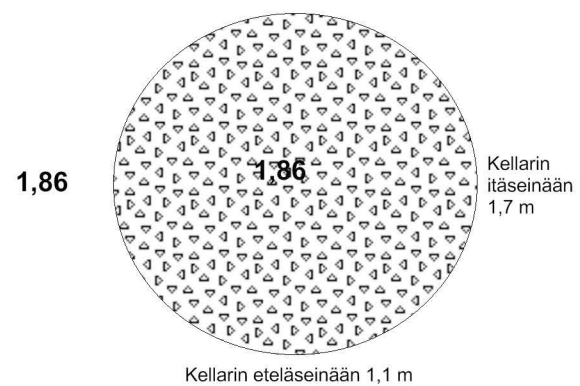
Piirt. Markku Heikkinen 5.3.2009
Digitointi: M. Heikkinen 2013

Taso- ja profiilikartat koekuopasta 5 (18243,3/50313,6) kellarista VI
Mk 1: 10

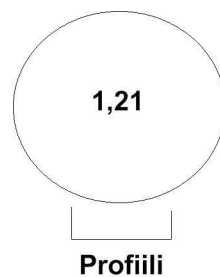
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO,
KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA

Kartta 6

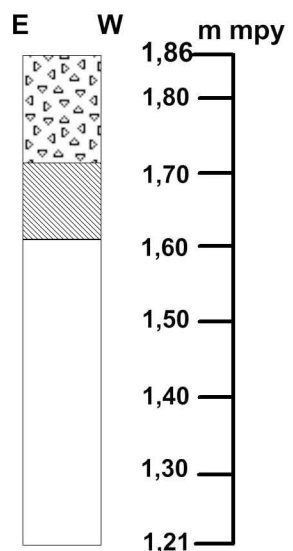
**Kellari VII,
koekuoppa 6,
taso 0**

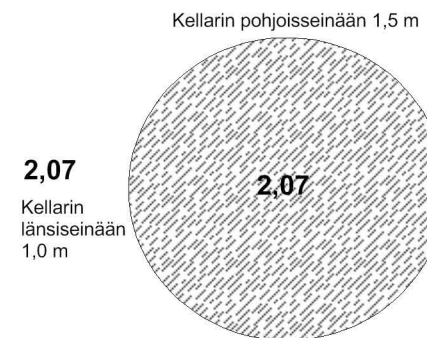
**Kellari VII,
koekuoppa 6,
taso 1 (kuopan pohja)**

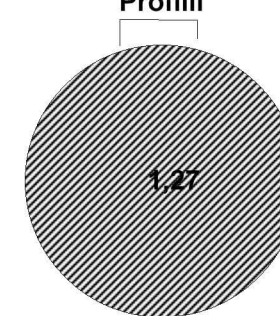
**Kellari VII,
koekuoppa 6, profiili**

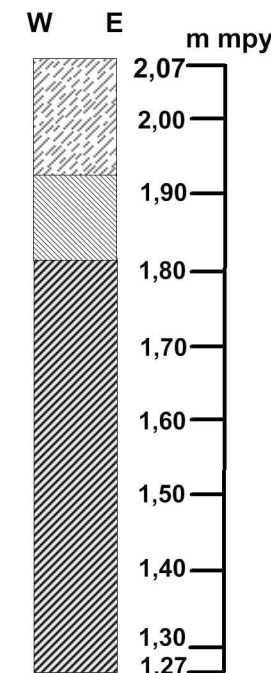
**Kellari VIII,
koekuoppa 7,
taso 0**

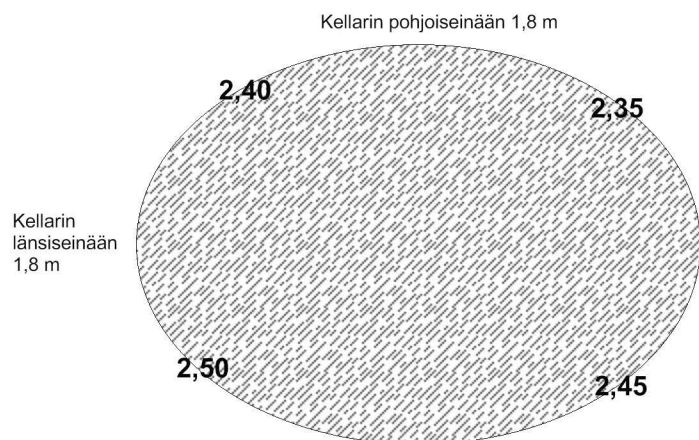
**Kellarikuoppa VIII,
koekuoppa 7,
taso 1 (kuopan pohja)**

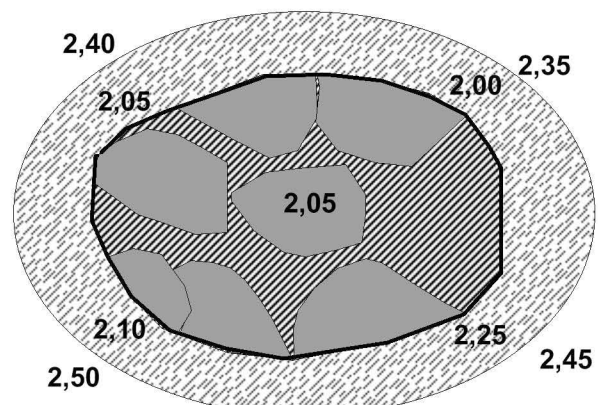
**Kellari VIII,
koekuoppa 7, profiili**

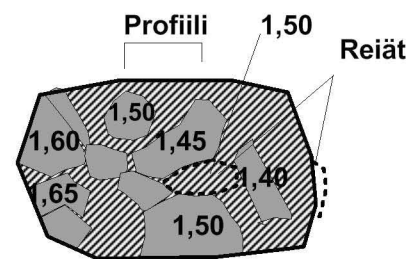
**Kellari IX,
koekuoppa 8,
taso 0**

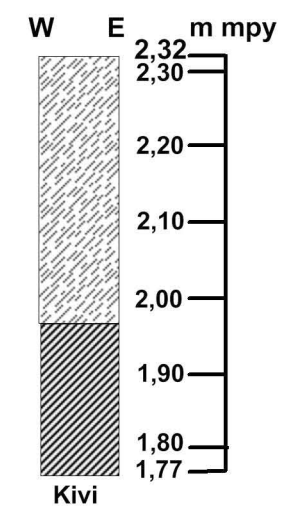
**Kellari IX,
koekuoppa 8,
taso 1**

**Kellari IX,
koekuoppa 8,
taso 2**

**Kellari IX,
koekuoppa 8, profiili**

Sora

Irtohieikka, puuta ym

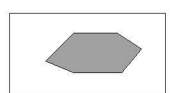
**Vaalean harmaa hiekka
(luonnollinen)**

**Tumma sekoittunut hiekka,
tiilimurskaa, laastia ym**

Tumma sekoittunut hiekka

Kivi

50 cm

HELSINKI, Lampa 2008-2013	Taso- ja profiilikartat koekuopista 6-8 (18248,7/50313,8; 18258,4/50313,7; 18256,7/50307,2) kellareista VII-IX Mk 1: 10
M. Heikkinen	
MITTAUSDOKUMENTOINTI	HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA
Piirt. Markku Heikkinen 1.7.2009 Digitointi: M. Heikkinen 2013	Kartta 7

Piha, havaintopiste 1

3,57 m mpy

Pihan asfalttipinta
Asvaltti poistettu (n. 7 cm)

Sora poistettu (n. 15-20 cm)

Tummanruskea sekainen
hiekkä poistettu

Musta hiilimäinen
kerros (n. 20 cm)

Putki (taaempana)
Putki

Sekainen hiekkä

Sekainen hiekkä,
tummat ja vaaleat
raidat vaihtelevat

Luonnollinen hiekkä,
muuttuu alaspäin
vaaleammaksi ja silttimäiseksi

Savi tulee esiin korkeudella 1,23 m mpy

POISTETUT KERROKSET

Piha, havaintopiste 2

3,56 m mpy

Pihan asfalttipinta

Asvaltti poistettu

Sora

 Vanha pihakivey:

Harmaanruskea hiekkä

Vaalea hiekkä

Harmaa hiekkä, tiilimurska

Ruskeankeltainen hiekkä

Harmaa hiekkä

Tummanruskea hiekkä

Sekainen hiekkä,
tummat ja vaaleat
raidat vaihtelevat, hiiltä

Luonnollinen vaalea hiekkä

3,57 m mpy

3,50

3,00

2,50

2,00

1,86

1,50

1,30

1,23

50 cm

<p>HELSINKI, Lampa 2008-2013</p> <p>M. Heikkinen</p>	<p>Profiilikartat havaintopisteistä 1-2 18251,1/50307,4 ja 18248,9/50303,4) pihan pohjoisosasta Mk 1: 10</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p> <p>Piirt. Markku Heikkinen 15.9.2009 Digitointi: M. Heikkinen 2013</p>	<p>HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA</p> <p>Kartta 8</p>

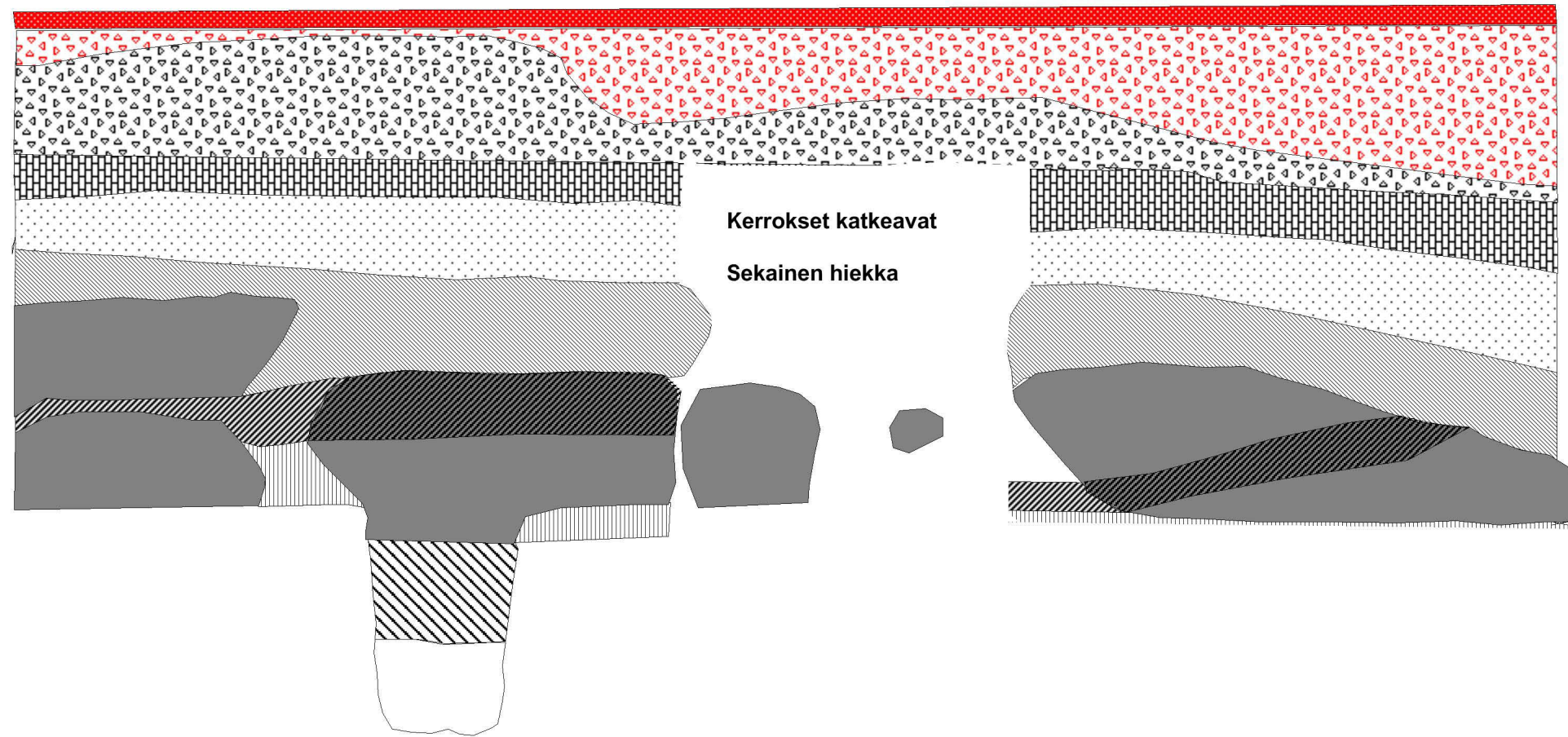
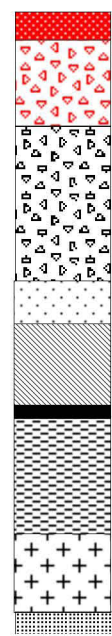
Havaintopiste 4

Havaintopiste 3

S

N

70 cm

m mpy
3,38
3,30
3,20
3,10
3,00
2,90
2,80
2,70
2,60
2,50
2,40
2,30
2,24

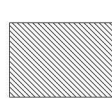
 Poistettu asvaltti

 Poistettu sora

 Sora

 Mukulakivet, savi

 Kellertävä hiekka

 Tummanruskea sekoittunut hiekka, tiilimurska

 Palokerros, kivien pinnassa jäljet

 Ruskea savipitoinen maa

 Tummanharmaa sekainen hiekka (alaosa tummempi)

 Kivi

 Luonnollinen vaalea hiekka

 Tumma maa

 Kellertävänruskea hiekka

 Kellertävä hiekka

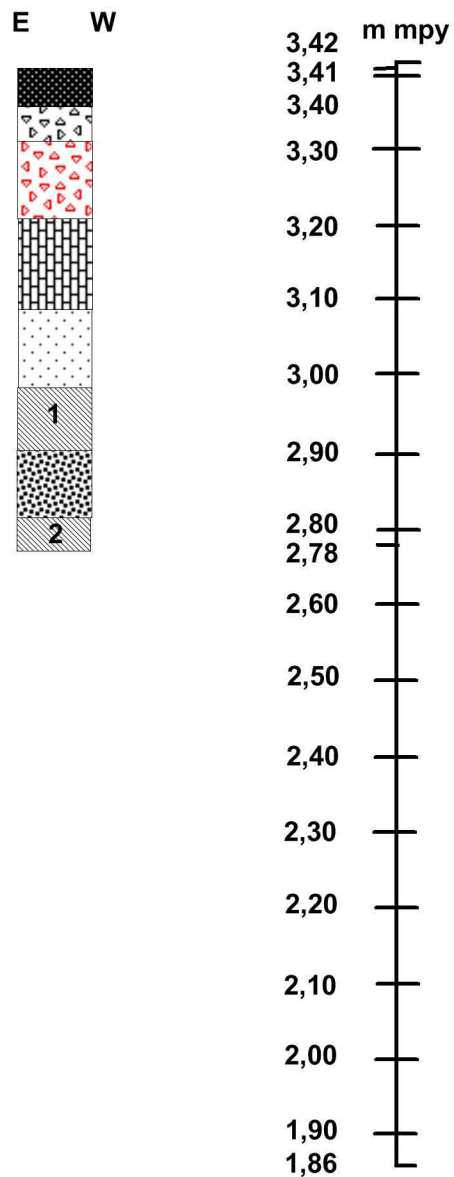
 Tummanruskea hiekka

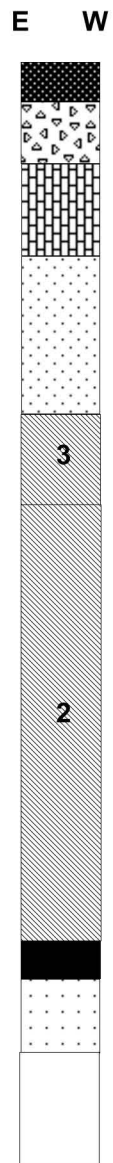
50 cm

<p>HELSINKI, Lampa 2008-2013 M. Heikkinen</p>	<p>Profiilikartta havaintopisteestä 3 (18241,2/50304,6-18243,7/50304,4) ja havaintopisteestä 4 (18240,5/50304,4) pihan keskiosasta Mk 1: 10</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirt. Markku Heikkinen 8.10.2009 Digitointi: M. Heikkinen 2013</p>	<p>HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA Kartta 9</p>

Piha, havaintopiste 4

Piha, havaintopiste 5

50 cm

**HELSINKI, Lampa
2008-2013**

M. Heikkinen

MITTAUSDOKUMENTOINTI

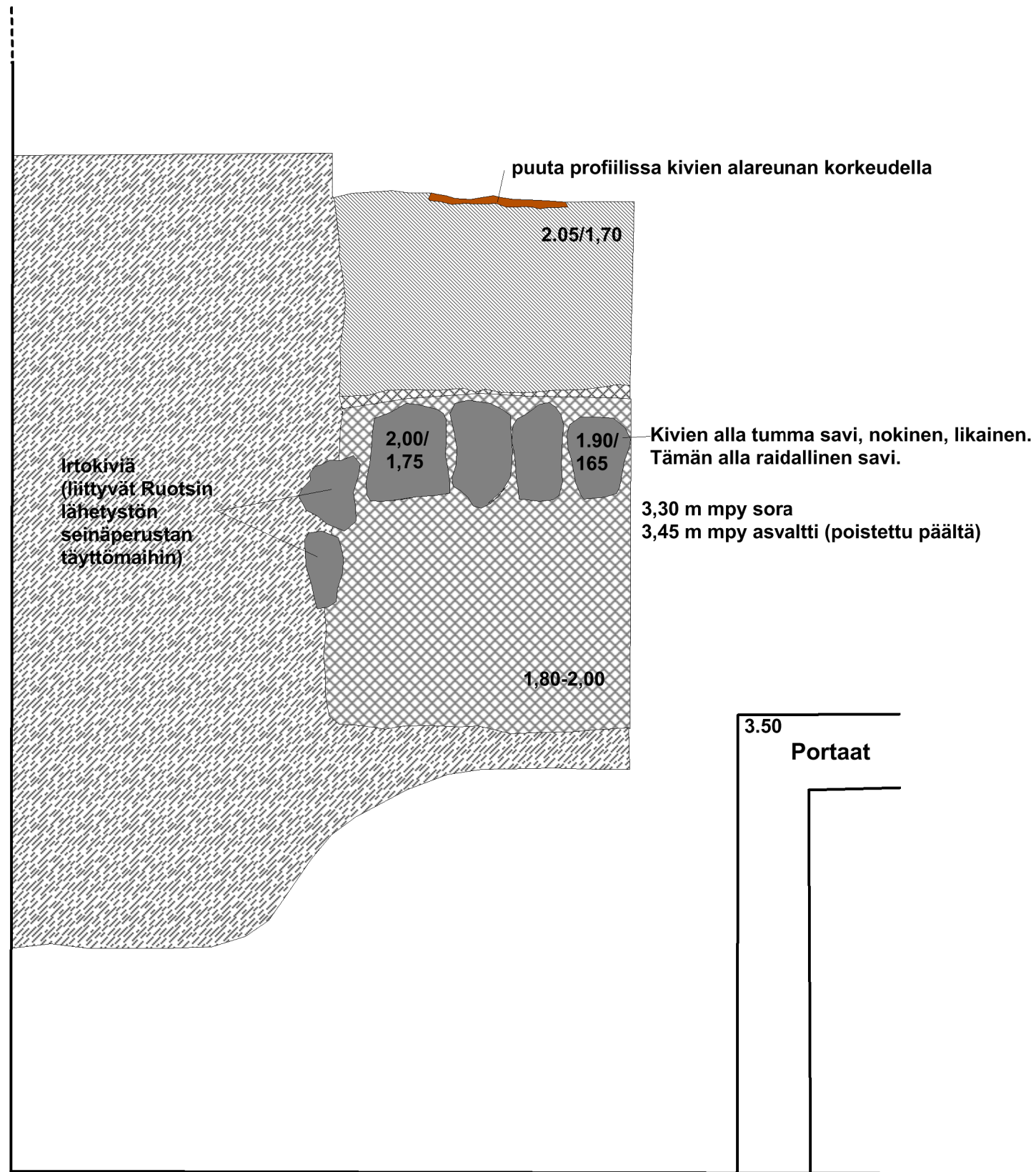
Piirt. Markku Heikkinen 15.
ja 19.10.2009
Digitointi: M. Heikkinen 2013

Profiilikartat havaintopisteestä 6
(18231,9/50306,3) ja havaintopisteestä 7
(18231,9/50304,1) pihan eteläosasta
Mk 1: 10

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO,
KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA

Kartta 10

Ruotsin suurlähetystö

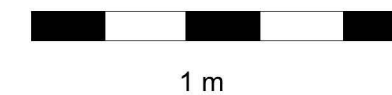
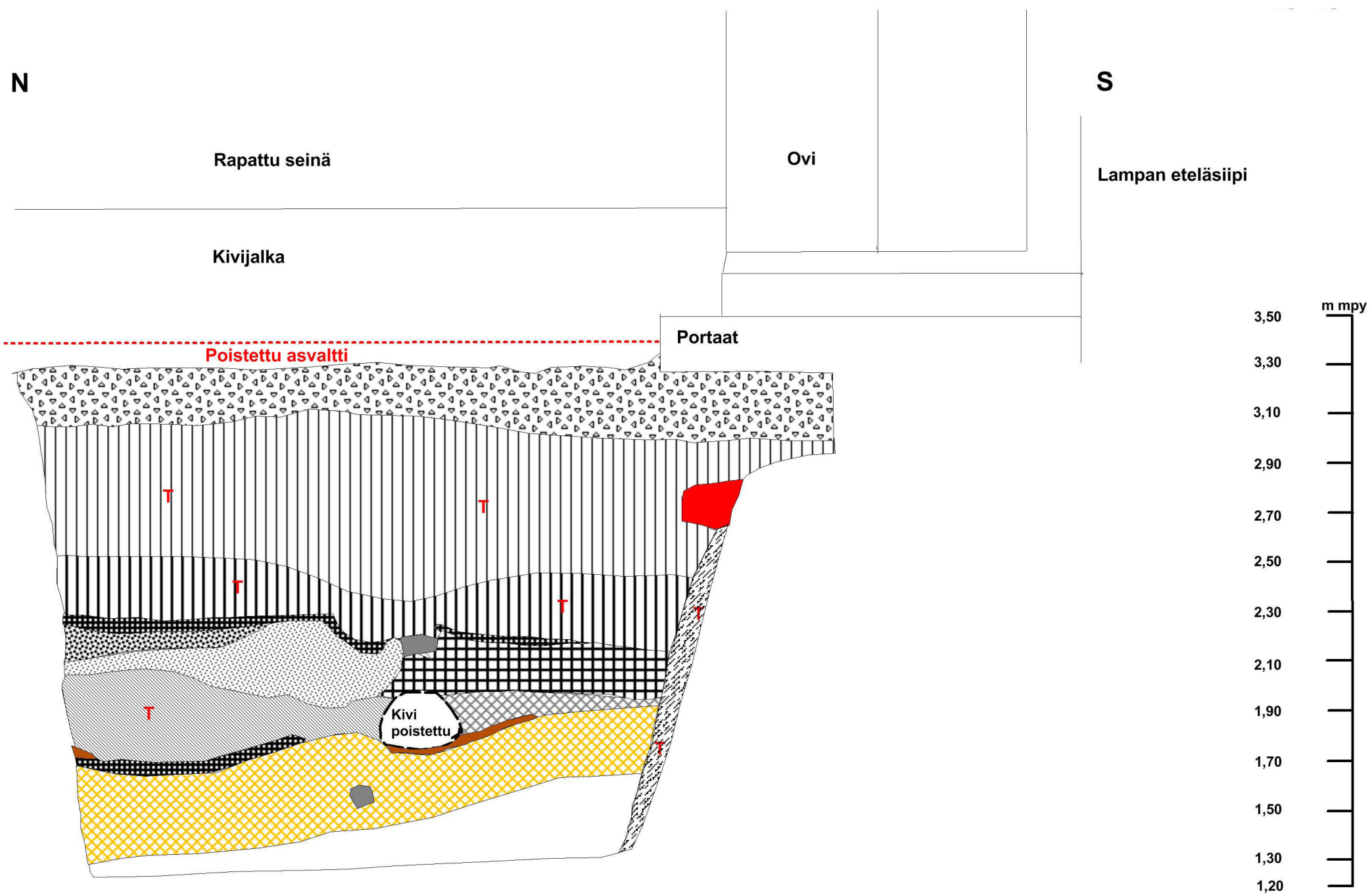
Lampan eteläsiipi

- Kivi
- Puu
- Tumma, likainen hiekka
- Vaalea savi
- Savi
- Täyttömaa

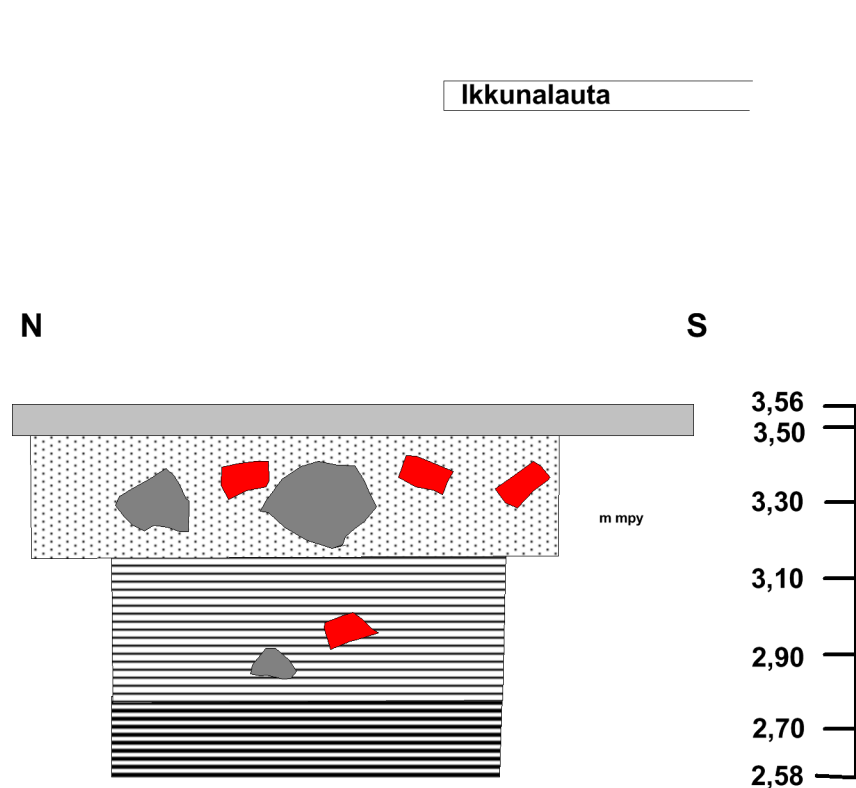

1 m

<p>HELSINKI, Lampa 2008-2013</p> <p>M. Heikkinen</p>	<p>Tasokartta havaintopisteestä 8 (18224,9/50300,9) pihan lounaisosasta Mk 1: 20</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p> <p>Piirt. Heini Hämäläinen 24.7.2012 Digitointi: M. Heikkinen 2013</p>	<p>HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA</p> <p>Kartta 11</p>

HELSINKI, Lampa 2008-2013	Profiilikartta havaintopisteestä 8 (18224,9/50300,9) pihan lounaisosasta Mk 1: 20
M. Heikkinen	
MITTAUSDOKUMENTOINTI	HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA
Piirt. Heini Hämäläinen 24.7.2012 Digitointi: M. Heikkinen 2013	Kartta12

1 m

**HELSINKI, Lampa
2008-2013**

M. Heikkinen

MITTAUSDOKUMENTOINTI

Piirt. Heini Hämäläinen 24.7.2012
Digitointi: M. Heikkinen 2013

Profiilikartta havaintopisteestä 9
(18243,7/50302,0)
piharakennuksesta
Mk 1: 20

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO,
KULTTUURIYMPÄRISTÖ, ARKEOLOGIA

Kartta 13

KUVALUETTELO

LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ DIGITAALIKUVISTA

Helsinki, Lampa 2008-2013

Markku Heikkinen

HKM digi Helsinki, Lampa 2008-2013:1-279

Markku Heikkinen: digitaalikuvat 001-166, 214-215, 221-222, 244, 246-269, 271 ja 275-279.

Heini Hämäläinen: digitaalikuvat 167-213, 216-220, 223-243, 245, 270 ja 272-274.

Kuvan nro	Aihe, kuvausuunta ja pvm.
Kuva 1.	Kellari I. Lampan talon kellari I Pohjoisesplanadin puoleisen päärunгон pihan puoleisessa osassa. Koekuoppa 1 sijoitettiin lattialla oikealla näkyvän johtopinin kohdalle. Kuvausuunta W. 25.2.2009.
Kuva 2.	Kellari I. Yleiskuva koekuopasta 1, tasosta 1. Kuvausuunta W. 4.3.2009.
Kuva 3.	Kellari I. Koekuoppa 1, taso 1. Kuvausuunta W. 4.3.2009.
Kuva 4.	Kellari I. Koekuoppa 1, taso 2. Kuvausuunta W. 4.3.2009.
Kuva 5.	Kellari I. Koekuoppa 1, taso 3. Kuvausuunta W. 4.3.2009.
Kuva 6.	Kellari I. Koekuoppa 1, taso 4. Koekuopan pohjalla on vielä sekoittunut vaalea hiekka. Kuvausuunta W. 4.3.2009.
Kuva 7.	Kellari I. Koekuopan 1 länsiprofiili. Kuvausuunta W. 4.3.2009.
Kuva 8.	Kellari I. Koekuopan 1 länsiprofiili kuopan syventämisen jälkeen tasossa 5. Alimmaisena kerroksena on koskematon luonnollinen vaalea silttikerros. Kuvausuunta W. 4.3.2009.
Kuva 9.	Kellari II. Lampan talon kellari II Pohjoisesplanadin puoleisen päärunгон pihan puoleisessa osassa. Kuvassa näkyy tilan länsiosa kuvattuna kellarin pihalle johtavan portaikon oven kohdalta. Kuvausuunta S. 25.2.2009.
Kuva 10.	Kellari II. Sama kohta kuvattuna lautaoven kohdalta. Takaseinän kohdalla oikealle on oviaukko kellariin I. Kuvausuunta S. 5.3.2009.
Kuva 11.	Kellari II. Kellaritilan kaakkoisosa. Kuvausuunta SE. 5.3.2009.
Kuva 12.	Kellari II. Kellaritilan itäosa. Kuvausuunta S. 25.2.2009.
Kuva 13.	Kellari II. Kellaritilan lounaispuolisko. Taustalla näkyy oviaukko kellariin I. Kuvausuunta SW. 25.2.2009.

- Kuva 14.** **Kellari II.** Kellarin koillisnurkka. Seinän alaosassa näkyy megapaalutuksen betonivalut. Oikealla on oviaukko kellariin III. Kuvaussuunta NEE. 25.2.2009.
- Kuva 15.** **Kellari II.** Yleiskuva koekuopasta 2 tasossa 1. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.
- Kuva 16.** **Kellari II.** Koekuoppa 2, taso 1. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.
- Kuva 17.** **Kellari II.** Koekuoppa 2, taso 2 ja koillisseinän profiili. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.
- Kuva 18.** **Kellari II.** Lähikuva koekuopan koillisseinän profiilin yläosasta, jossa betonilattian alla on musta kreosottikerros. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.
- Kuva 19.** **Kellari II.** Kellari betonilattian ja niiden alapuolisten maakerrosten poiston jälkeen. Tilassa on esillä kallio ja irtokiviä. Kuvaussuunta S. 21.9.2009.
- Kuva 20.** **Kellari II.** Edellinen tilanne kellaritilan itäosassa. Kuvaussuunta S. 21.9.2009.
- Kuva 21.** **Kellari II.** Edellinen tilanne kellarin länsiosassa. Kuvaussuunta SSW. 21.9.2009.
- Kuva 22.** **Kellari II.** Kalliota on porattu tilan lattiapinnan alentamisen takia kellari III oviaukon edessä. Kuvaussuunta E. 8.10.2009.
- Kuva 23.** **Kellari II.** Irtokiviä ja seinän perustuskiviä on porattu kivien halkomisen takia tilan länsiosassa. Kuvaussuunta SW. 8.10.2009.
- Kuva 24.** **Kellari II.** Kellarin pohjoisosan lattia on valettu ja seiniä varten on raudoitukset valmiina. Kuvaussuunta S. 13.1.2012.
- Kuva 25.** **Kellari II.** Tilan lounaisnurkkaus. Ylempänä sijaitseva oviaukko johtaa kellariin I. Kuvaussuunta SW. 15.8.2012.
- Kuva 26.** **Kellari III.** Yleiskuva kellaritilasta, jossa oli tiililattia ja itäseinällä tiilikoroke. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.
- Kuva 27.** **Kellari III.** Edellinen tilanne. Oviaukon takana on kellari II. Kuvaussuunta W. 25.2.2009.
- Kuva 28.** **Kellari III.** Koekuoppa 2 sijaitsee tilan keskellä. Kuvaussuunta E. 5.3.2009.
- Kuva 29.** **Kellari III.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SWW. 5.3.2009.
- Kuva 30.** **Kellari III.** Koekuoppa 3, taso 1. Tiililattian tiilet on irrotettu koekuopan kohdalta. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.
- Kuva 31.** **Kellari III.** Koekuoppa 3, taso 1. Tilanne tiilien poiston jälkeen. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

- Kuva 32.** **Kellari III.** Koekuoppa 3, taso 1. Irtolaasti on poistettu. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.
- Kuva 33.** **Kellari III.** Koekuoppa 3, taso 2. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.
- Kuva 34.** **Kellari III.** Edellinen tilanne kuvattuna ylhäältä. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.
- Kuva 35.** **Kellari III.** Koekuoppa 3, taso 3. Kuvaussuunta W. 5.3.2009.
- Kuva 36.** **Kellari III.** Koekuoppa 3, eteläprofiili. Kuvaussuunta W. 5.3.2009.
- Kuva 37.** **Kellari III.** Tilan tiililattia, tiilikoroke ja niiden alapuolisia kerroksia on poistettu tilan lattian alentamisen takia. Kuvaussuunta E. 21.9.2009.
- Kuva 38.** **Kellari III.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta E. 21.9.2009.
- Kuva 39.** **Kellari III.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta W. 21.9.2009.
- Kuva 40.** **Kellari III.** Lähikuva tilan lounaisnurkasta, jossa näkyy pian kiviperustuksen ja sen alapuolisen sekoittuneen hiekan alla luonnollinen harmaa savi. Kuvaussuunta S. 21.9.2009.
- Kuva 41.** **Kellari III.** Kellarin lattia on valettu ja seiniä varten on betoniraudat. Kuvaussuunta E. 13.1.2012.
- Kuva 42.** **Kellari III.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta W. 13.1.2012.
- Kuva 43.** **Kellari IV.** Yleiskuva tilasta. Kuvaussuunta N. 25.2.2009.
- Kuva 44.** **Kellari IV.** Koekuoppa 4 sijaitsee latan oikealla puolella. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.
- Kuva 45.** **Kellari IV.** Koekuoppa 4, taso 1. Kuvaussuunta N. 4.3.2009.
- Kuva 46.** **Kellari IV.** Koekuoppa 4, taso 2. Kuoppa on kaivettu eri tasoille kuopan eri kohdissa. Kuvaussuunta N. 4.3.2009.
- Kuva 47.** **Kellari IV.** Koekuopan 4 pohjoisprofiili. Kuvaussuunta N. 4.3.2009.
- Kuva 48.** **Kellari IV.** Tila syvennettyä tavoitetasoonsa. Kuvaussuunta N. 14.9.2009.
- Kuva 49.** **Kellari IV.** Tilan lattia on valettu ja reunoilla on raudoituksia. Kuvaussuunta N. 13.1.2009.
- Kuva 50.** **Kellari IV.** Tilan itäseinä on repeytynyt pahasti töiden aikana. Vrt. kuva 44. Kuvaussuunta NE. 15.8.2012.
- Kuva 51.** **Kellari V.** Tilan länsiosa. Kuvaussuunta N. 4.3.2009.
- Kuva 52.** **Kellari V.** Tilan koillisosa eli päätäila. Kuvaussuunta NE. 4.3.2009.

- Kuva 53.** **Kellari V.** Lähikuva edellisestä tilasta. Kuvaussuunta NE. 25.2.2009.
- Kuva 54.** **Kellari V.** Kuva edellisestä tilasta. Taustalla vasemmalla on oviaukko kellariin IV. Pilarin takana on tilan länsiosa. Kuvaussuunta SWW. 4.3.2009.
- Kuva 55.** **Kellari V.** Edellisen tilan luoteisnurkka. Kuvaussuunta NW. 25.2.2009.
- Kuva 56.** **Kellari V.** Tilan pääosan itäreunasta etelään menevä tila. Kuvaussuunta S. 4.3.2009.
- Kuva 57.** **Kellari V.** Tilan länsiosa lattiatason alentamisen jälkeen. Länsiseinän perustuksen tiilikoroke on purettu pois. Kuvaussuunta NW. 14.9.2009.
- Kuva 58.** **Kellari V.** Tilan pääosa lattiatason alentamisen jälkeen. Kuvaussuunta NE. 14.9.2009.
- Kuva 59.** **Kellari V.** Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta NE. 14.9.2009.
- Kuva 60.** **Kellari V.** Tilan länsiseinän perustuksen tiilikoroke on purettu ja perustuskiviä on lohkottu. Kellarin tiiliholvi on myös purettu. Vrt kuvat 51 ja 57. Kuvaussuunta NW. 15.8.2012.
- Kuva 61.** **Kellari V.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NW. 15.8.2012.
- Kuva 62.** **Kellari V.** Päätilan lattia on valettu. Kuvaussuunta NE. 15.8.2009.
- Kuva 63.** **Kellari VI.** Porttikongin pohjoisseinässä oleva portaikon oviaukko. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 64.** **Kellari VI.** Portaikko kellariin, alaovi suljettuna. Kuvaussuunta N. 25.2.2009.
- Kuva 65.** **Kellari VI.** Portaikko kellariin, alaovi auki. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 66.** **Kellari VI.** Portaikko kuvattuna kellarista käsin. Kuvaussuunta S. 5.3.2009.
- Kuva 67.** **Kellari VI.** Tilan koillispuolisko. Kuvaussuunta NE. 25.2.2009.
- Kuva 68.** **Kellari VI.** Edellinen tilanne laajemmin kuvattuna. Kuvaussuunta NEE. 5.3.2009.
- Kuva 69.** **Kellari VI.** Tilan lounaispuolisko. Kuvaussuunta SW. 5.3.2009.
- Kuva 70.** **Kellari VI.** Tilan luoteispuolisko. Kuvaussuunta W. 25.2.2009.
- Kuva 71.** **Kellari VI.** Tilan länsireunasta pohjoiseen menevä tila. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 72.** **Kellari VI.** Pohjoisseinän tiili- ja roskakasaa. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

- Kuva 73.** **Kellari VI.** Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta N. 25.3.2009.
- Kuva 74.** **Kellari VI.** Koekuoppa 5, taso 1 sijaitti tilan keskellä. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 75.** **Kellari VI.** Koekuoppa 5, taso 1. Lähikuva irtomaan alta esiin tulleesta lautatasosta. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 76.** **Kellari VI.** Koekuoppa 5, taso 2. Laudat on poistettu. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 77.** **Kellari VI.** Koekuoppa 5, taso 3. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 78.** **Kellari VI.** Koekuoppa 5, taso 4. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 79.** **Kellari VI.** Koekuoppa 5, taso 5. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 80.** **Kellari VI.** Koekuoppa 5, pohjoisprofiili. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.
- Kuva 81.** **Kellari VII.** Oviaukko kellareiden VIII ja VII välissä. Taustalla on kellari VII. Kuvaussuunta S. 1.7.2009.
- Kuva 82.** **Kellari VII.** Edellinen tilanne salamavalokuvassa. Kuvaussuunta S. 1.7.2009.
- Kuva 83.** **Kellari VII.** Tilan länsipuolisko roskineen. Kuvaussuunta SSW. 1.7.2009.
- Kuva 84.** **Kellari VII.** Koekuoppa 8 sijaitti tilan keskiosassa. Kuvaussuunta SSW. 1.7.2009.
- Kuva 85.** **Kellari VII.** Koekuoppa 8 pohjaan saakka kaivettuna. Kuvaussuunta SSE. 1.7.2009.
- Kuva 86.** **Kellari VII.** Koekuopan 8 eteläprofiili. Kuvaussuunta SSE. 1.7.2009.
- Kuva 87.** **Kellari VIII.** Yleiskuva tilan länsipuoliskosta, joka oli täynnä hiekkaa ja tiili- ja laastimurskaa ilmeisesti megapaalutuksesta johtuen. Kuvaussuunta S. 1.7.2009.
- Kuva 88.** **Kellari VIII.** Yleiskuva tilan eteläpuoliskosta. Kuvaussuunta SE. 1.7.2009.
- Kuva 89.** **Kellari VIII.** Yleiskuva tilan pohjoispuoliskosta. Kuvaussuunta N. 1.7.2009.
- Kuva 90.** **Kellari VIII.** Länsiseinän keskellä ollut syvennys. Kuvaussuunta W. 1.7.2009.
- Kuva 91.** **Kellari VIII.** Tilan luoteispuolisko. Kuvaussuunta NNW. 1.7.2009.
- Kuva 92.** **Kellari VIII.** Tilan koillisnurkan pohjoiseen menevä osa. Kuvaussuunta N. 1.7.2009.

- Kuva 93.** **Kellari VIII.** Koekuoppa 7 sijaitti tilan keskiosassa. Kuvaussuunta N. 1.7.2009.
- Kuva 94.** **Kellari VIII.** Koekuoppa 7 pohjaan saakka kaivettuna tasossa 1. Kuvaussuunta N. 1.7.2009.
- Kuva 95.** **Kellari VIII.** Lähikuva koekuopasta ja pohjoisprofiilista. Kuvaussuunta N. 1.7.2009.
- Kuva 96.** **Kellari IX.** Yleiskuva tilasta, jossa oli vähemmän hiekkaa ym. johtuen megapaalutuksesta. Kuvaussuunta W. 1.7.2009.
- Kuva 97.** **Kellari IX.** Edellinen tilanne. Vasemmalla on betoniportaati ylöspäin. Kuvaussuunta W. 1.7.2009.
- Kuva 98.** **Kellari IX.** Lähikuva portaista. Kuvaussuunta SW. 1.7.2009.
- Kuva 99.** **Kellari IX.** Koekuoppa 8, taso 1. Kuvaussuunta NW. 1.7.2009.
- Kuva 100.** **Kellari IX.** Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta NW. 1.7.2009.
- Kuva 101.** **Kellari IX.** Edellinen tilanne, kuopan itäsiivu. Kuvaussuunta E. 14.7.2011.
- Kuva 102.** **Kellari IX.** Koekuoppa 7, taso 2. Kuvaussuunta NW. 1.7.2009.
- Kuva 103.** **Piha.** Yleiskuva pihasta ennen viimeisen rakennusvaiheen alkamista kesällä 2012. Kuvaussuunta N. 13.1.2012.
- Kuva 104.** **Piha.** Edellinen tilanne kuvattuna pihalta käsin. Kuvaussuunta NNE. 13.1.2009.
- Kuva 105.** **Piha, pohjoisosa.** Asfalttikerros on poistettu pihan kapeasta pohjoisosasta. Hätäpoistumiskäytävä kaivettiin vasemmalla näkyvän piharakennuksen ja oikealla olevan Helenankadun siiven välille kaivinkoneen kohdalle. Kuvaussuunta N. 14.9.2009.
- Kuva 106.** **Piha, pohjoisosa.** Pintasoran poistaminen on aloitettu. Kuvaussuunta NE. 14.9.2009.
- Kuva 107.** **Piha, pohjoisosa.** Pihan koillisnurkasta tuli melko pian esiin metalliputki ja sen ympärillä sekoittuneita hiekköjä. Harmaa hiekka oli vuoden 1962 megapaalutuksen kaivannon täyttömaita, joka oli tuhonnut pihan koilliskulman ja itäreunan vanhat kerrokset leveältä alueelta. Kuvaussuunta NE. 15.9.2009.
- Kuva 108.** **Piha, pohjoisosa.** Kaivanto kaivettiin kahden putken eteläpuolelle. Kuvaussuunta NE. 15.9.2009.
- Kuva 109.** **Piha, pohjoisosa.** Lähikuva kaivannon keskiosan pohjoisprofiilista. Putkien päällä on musta hiilimäinen kerros. Kuvaussuunta NE. 15.9.2009.

- Kuva 110. Piha, pohjoisosa.** Havaintopiste 1 sijaitsi heti edellisen kuvan kohdan itäpuolella. Kuvaussuunta NW. 15.9.2009.
- Kuva 111. Piha, pohjoisosa.** Havaintopiste 1 sijaitsi vasemmanpuoleisen miehen edessä. Kuvaussuunta NE. 15.9.2009.
- Kuva 112. Piha, pohjoisosa.** Kaivannon länsiosaa levennetään ja syvennetään. Kuvaussuunta N. 15.9.2009.
- Kuva 113. Piha, pohjoisosa.** Havaintopiste 2 sijaitsi piharakennuksen portaikon (Piharakennus, huone B) oviaukon kohdalla. Ylimmän sorakerroksen alla näkyy pihan mukulakiveystä todennäköisesti nykyisten rakennusten ajalta. Kuvaussuunta SW. 15.9.2009.
- Kuva 114. Piha, pohjoisosa.** Havaintopiste 2 sijaitsi vasemman askelkiven kohdalla. Kuvaushetkellä maata on jo poistettu. Kaivannon pohjalla näkyy luonnollinen kellertävä puhdas hiekka, jonka keskellä on vaaleampi poikittainen vyöhyke. Siitä paljastui putkilinja. Kuvaussuunta SW. 15.9.2009.
- Kuva 115. Piha, pohjoisosa.** Lähikuva kaivannon pohjasta kun putkilinja on tullut esiin. Kuvaussuunta SW. 15.9.2011.
- Kuva 116. Piha, pohjoisosa.** Kaivannon länsiprofiilissa oli yhtenäinen, uudempi, sekoittunut kerros. Kuvaussuunta N. 15.9.2011.
- Kuva 117. Piha, pohjoisosa.** Kaivannon länsipää piharakennuksen itäseinän kohdalla. Perustuksena on suurien kivipaasien jälkeen epämääräinen kiveys ja alimpana puhdas hiekka. Kuvaussuunta W. 15.9.2009.
- Kuva 118. Piha, pohjoisosa.** Kaivanto levennetään. Kuvaussuunta SSE. 15.9.2009.
- Kuva 119. Piha, pohjoisosa.** Kaivantoa on kaivettu piharakennuksen itäseinän alle. Kuvaussuunta NW. 16.9.2009.
- Kuva 120. Piha, pohjoisosa.** Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta NW. 16.9.2009.
- Kuva 121. Piha, pohjoisosa.** Kaivannon eteläpuolista pintaa, joka oli erittäin sekavaa. Kuvaussuunta W. 16.9.2009.
- Kuva 122. Piha, pohjoisosa.** Kaivannon länsipäästä kuvan 116 sekoittuneesta hiekasta tuli esiin syvemmälle kaivettaessa tiilirakenteinen viemärikaivo, johon edellä mainittu putki johti. Vasemmalla etualalla näkyy piharakennuksesta poistettu/pudonnut perustuskivi.
- Kuva 123. Piha, pohjoisosa.** Kaivannon pohjoisprofiili. Profiilin länsiosa oli tuhoutunut tiilirakenteisen kaivon takia ja itäosa megapaalutuksen takia. Kerrokset näkyvät selvästi profiilissa. Keskiosan alaosassa saattoi olla vanhempia kerroksia, vaikka nekin näyttivät olevan suurimmaksi osaksi uudempia sekoittuneita kerroksia. Kuvaussuunta N. 16.9.2009.
- Kuva 124. Piha, pohjoisosa.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NNE. 17.9.2009.

- Kuva 125. Piha, pohjoisosa.** Kaivanto ja putket kuvattuna piharakennusta kohden. Kuvaussuunta W. 17.9.2009.
- Kuva 126. Piha, pohjoisosa.** Kaivannon länsipää piharakennuksen itäseinän perustuksen alla. Luonnollinen hiekka tulee melko korkealle. Kuvaussuunta W. 17.9.2009.
- Kuva 127. Piha, pohjoisosa.** Kaivannon itäpää Helenankadun siiven länsiseinän kohdalla. Aukon molemmilla puolilla näkyy megapaalut. Aukon kohdalta on sahattu pois betoniperustus. Kuvaussuunta E. 17.9.2009
- Kuva 128. Piha, pohjoisosa.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NE. 22.9.2009.
- Kuva 129. Piha, pohjoisosa.** Kaivautuminen rakennusten alle ilman mitään tukirakenteita näkyi seinien repeytymisenä melkein heti. Kuvassa piharakennus. Kuvaussuunta W. 22.9.2009.
- Kuva 130. Piha, pohjoisosa.** Edellinen tilanne, kuvassa piharakennus. Kuvaussuunta NW. 22.9.2009.
- Kuva 131. Piha, pohjoisosa.** Sama repeytyminen näkyi myös Mariankadun siiven seinässä. Kuvaussuunta E. 22.9.2009.
- Kuva 132. Piha, pohjoisosa.** Tunnelin rakentaminen lopetettiin rakennusten sortumisvaaran takia. Seinien alle tehtiin betonivalut. Kuvassa piharakennus. Kuvaussuunta NW. 8.10.2009.
- Kuva 133. Piha, pohjoisosa.** Vastaava betonivahvistus tehtiin myös Mariankadun siiven seinän alle. Kuvaussuunta NE. 8.10.2009.
- Kuva 134. Piha, pohjoisosa.** Pihan keskiosassa kapeammalla pihaosuudella piharakennuksen eteläpään kohdalta dokumentoitiin maaleikkaus havaintopisteessä 3. Maaleikkauksen edessä itäpuolella, kuvan etualalla, maa oli sekoittunutta ilmeisesti kohdalla olevan putkilinjan takia. Kuvaussuunta SW. 8.10.2009.
- Kuva 135. Piha, keskiosa.** Havaintopisteen 3 profiili suurimmaksi osaksi puhdistettuna. Sorakerroksen alla näkyy pihan mukulakiveys todennäköisesti nykyisten rakennusten ajoilta. Kuvaussuunta NW. 8.10.2009.
- Kuva 136. Piha, keskiosa.** Havaintopisteen 3 profiili 3 välillä 0-50 cm. Kuvaussuunta W. 6.10.2009.
- Kuva 137. Piha, keskiosa.** Havaintopisteen 3 profiili välillä 30-100 cm. Kuvaussuunta W. 8.10.2009.
- Kuva 138. Piha, keskiosa.** Havaintopisteen 3 profiili välillä 100-160 cm. Kuvaussuunta W. 8.10.2009.

- Kuva 139. Piha, keskiosa.** Havaintopisteen 3 profiilin pohjoisosa välillä 110-180cm. Kohtaa on puhdistettu edellisestä kuvaustilanteesta. Kuvaussuunta W. 8.10.2009.
- Kuva 140. Piha, keskiosa.** Havaintopisteen 3 profiilin pohjoisosa välillä 180-250 cm. Kuvaussuunta W. 8.10.2009.
- Kuva 141. Piha, keskiosa.** Piha havaintopisteen 3 dokumentoinnin aikana. Profiili sijaitsi latan kohdalla. Kuvaussuunta N. 8.10.2009.
- Kuva 142. Piha, keskiosa.** Pihan pohjatyöt on tehty. Kuvaussuunta N. 15.10.2009.
- Kuva 143. Piha, keskiosa.** Piharakennus kivijalkaa. Askelkivien alla näkyy uusi betoniperustus. Kuvaussuunta NW. 15.10.2009.
- Kuva 144. Piha, keskiosa.** Mariankadun siiven länsiseinää, jossa näkyy megapaalutuksen betonivaluosa. Kuvaussuunta E. 15.10.2009.
- Kuva 145. Piha, keskiosa.** Havaintopiste 4 sijaitsi heti heti havaintopisteen 3 eteläpuolella piharakennuksen kaakkoisnurkan edessä. Kuvaussuunta W. 15.10.2009.
- Kuva 146. Piha, keskiosa.** Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta W. 15.10.2009.
- Kuva 147. Piha, keskiosa.** Pihan kapeamman ja leveämmän osan kohtauspaikka. Edellisten kuvienhavaintopiste 4 sijaitsi lapion kohdalla. Kuvaussuunta W. 15.10.2009.
- Kuva 148. Piha, keskiosa.** Pihan kapeamman pohjoisosan kohdalle on laitettu sorakerros. Kuvaussuunta N. 19.10.2009.
- Kuva 149. Piha, keskiosa.** Pihan kapeamman osan Mariankadun siiven luona näkyi kaivussyvyydellä vain täyttömaata siiven megapaalutuksen takia. Kuva on heti porttikongin pohjoispuolelta. Kuvaussuunta SE. 8.10.2009.
- Kuva 150. Piha, länsiosa.** Havaintopiste 5. Ruotsin suurlähetystön seinän alla oli betoniperustus. Kuvaussuunta SW. 8.10.2009.
- Kuva 151. Piha, länsiosa.** Havaintopiste 5. Koekaivannon eteläseinässä näkyi vain sekoittuneita maita, koska seinän vierusta on ollut auki lähetystön seinäperustusten korjausten aikana. Kuvaussuunta SSW. 8.10.2009.
- Kuva 152. Piha, länsiosa.** Edellinen tilanne, kaivannon pohjoisseinä. Kuvaussuunta NW. 8.10.2009
- Kuva 153. Piha, länsiosa.** Piha töiden aikana. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.
- Kuva 154. Piha, länsiosa.** Pihaa lähetystön seinän luona koekaivannon peittämisen jälkeen. Kuvaussuunta SSE. 15.10.2009.
- Kuva 155. Piha, eteläosa.** Asfaltti ja sen alapuoliset maat saakka on poistettu tavoitekorkeuteen saakka pihan leveämmän eteläpuoliskon eteläosassa. Kuvan kohta sijaitsi rakennuksen päärungon puolikaarenmuotoisen

portaikon koillispuolella. Havaintopiste 6 sijaitsee tässä kohtaa.
Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.

- Kuva 156. Piha, eteläosa.** Edellinen tilanne puolikaarenmuotoisen portaikon pohjoispuolella. Havaintopiste 7 sijaitsee kulman kohdalla. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.
- Kuva 157. Piha, eteläosa.** Edellinen tilanne puolikaarenmuotoisen portaikon luoteispuolella. Kuvaussuunta NW. 15.10.2009.
- Kuva 158. Piha, eteläosa.** Edellinen tilanne puolikaarenmuotoisen portaikon länsipuolella. Kuvaussuunta S. 15.10.2009..
- Kuva 159. Piha, eteläosa.** Lähikuva puolikaarenmuotoisen portaikon länsiseinän perustuksesta. Vasemmalla on vielä asfaltti paikoillaan. Kaivetulla osuudella pihan pinta näkyy kivijalassa tummempana. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.
- Kuva 160. Piha, eteläosa.** Pihan länsiosa on kaivettu tavoitesyvyytensä ja pinta tiivistetty. Kuvaussuunta N. 15.10.2009.
- Kuva 161. Piha, eteläosa.** Havaintopiste 6 sijaitsee maaleikkauksen pohjoisreunassa. Kuvaussuunta S. 15.10.2009.
- Kuva 162. Piha, eteläosa.** Havaintopiste 7 sijaitsee maaleikkauksen itäreunassa kulman eteläpuolella. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.
- Kuva 163. Piha, eteläosa.** Havaintopisteen 7 pohjoispuolelle kaivettiin maaleikkauksen kulmaan syvempi kuoppa maakerrosten paksuuksien dokumentoimiseksi. Kuvaussuunta SE. 19.10.2009.
- Kuva 164. Piha, eteläosa.** Havaintopiste 7. Kuvaussuunta SE. 19.10.2009.
- Kuva 165. Piha, eteläosa.** Lähikuva havaintopisteestä 7. Kuvaussuunta SE. 19.10.2009.
- Kuva 166. Piha, eteläosa.** Lähikuva havaintopisteen 7 alaosasta. Kuvaussuunta SE. 19.10.2009.
- Kuva 167. Piha, lounaisosa.** Pihan eteläosa hissien perustuskuopan kaivamisvaiheessa. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 168. Piha, lounaisosa.** Hissien perustuskuoppa, havaintopiste 6, kaivettiin kaivinkoneen kohdalle puolikaarenmuotoisen portaikon itäpuolelle. Kuvaussuunta SW. 23.7.2012.
- Kuva 169. Piha, lounaisosa.** Hissien perustuskuopan, havaintopisteen 8, alue. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 170. Piha, lounaisosa.** Kaivaminen on aloitettu. Kuvaussuunta W. 23.7.2012.

- Kuva 171. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 vanhan rakennuksen aluskivien yläpinnat ovat tulleet esiin. Kuopan länsi- ja eteläpuolella on uudempia täyttömaita. Kuvaussuunta W. 23.7.2012.
- Kuva 172. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 173. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 aluskiviä ja tummaa maata niiden eteläpuolelta on kaivettu enemmän esiin. Kuvaussuunta W. 23.7.2012.
- Kuva 174. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 rakennetta ja maita on kaivettu jälleen hiukan lisää esiin. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 175. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 176. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itä- ja eteläprofiilit kaivauksen tässä vaiheessa. Kuvaussuunta SSE. 23.7.2012.
- Kuva 177. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiili. Kuvaussuunta E. 23.7.2012.
- Kuva 178. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 eteläprofiili, jossa oli uudempia täyttömaita. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 179. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 aluskivien eteläpuolista aluetta on kaivettu vähän syvemmälle. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 180. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 181. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäisin aluskivi profiilin vierestä on poistettu. Poikittaiset kivet lapion alapuolella ovat lähetystön seinäperustuskaivannon irtokiviä. Kuvaussuunta W. 23.7.2012.
- Kuva 182. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta E. 23.7.2012.
- Kuva 183. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 184. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiili. Kuvaussuunta E. 23.7.2012.
- Kuva 185. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 aluskivien kohdalta, latan kohdalla itäprofiilin vieressä, on kaivettu pohjalla syvemmälle. Kuvaussuunta SE. 23.7.2012.
- Kuva 186. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 eteläprofiili. Kuvaussuunta SSE. 23.7.2012.

- Kuva 187. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 yksi aluskivi on poistettu kuvan oikeassa reunassa. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 188. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiili. Kuvaussuunta SE. 23.7.2012.
- Kuva 189. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin alaosa kivirivin kohdalta. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 190. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin keskiosa kivirivin kohdalta (jatkuu kuvat 190-192). Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 191. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin yläosa kivirivin kohdalta. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 192. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin yläosa maanpinnan yläpuolelle kivirivin kohdalta. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 193. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 edellinen profiilikohda yhdessä kuvassa. Vasemman rivin kivet ovat varsinaisesta kivirivistä poistettuja kiviä. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 194. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 kivet on poistettu ja kuoppaa kaivettu hiukan syvemmälle. Kuvaussuunta W. 24.7.2012.
- Kuva 195. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NNW. 24.7.2012.
- Kuva 196. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiili kuopan pohjan puhdistamisen jälkeen. Kuvaussuunta SE. 24.7.2012.
- Kuva 197. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SEE. 24.7.2012.
- Kuva 198. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NE. 24.7.2012.
- Kuva 199. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne kuvattuna alhaalta kuopasta käsin. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 200. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin eteläpuoliskon alaosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 201. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin eteläpuoliskon keskiosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 202. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin eteläpuoliskon yläosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 203. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin eteläpuoliskon yläosa ja yläpuolinen osa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

- Kuva 204. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin pohjoispuoliskon alaosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 205. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin pohjoispuoliskon keskiosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 206. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 itäprofiilin pohjoispuoliskon yläosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 207. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 kuoppa pohjasyvyydessään. Kuvaussuunta SW. 24.7.2012.
- Kuva 208. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta SW. 24.7.2012.
- Kuva 209. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 eteläisen maaleikkauksen alaosa loppuvaiheessa. Kuvaussuunta S. 24.7.2012.
- Kuva 210. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 eteläisen maaleikkauksen yläosa loppuvaiheessa. Kuvaussuunta S. 24.7.2012.
- Kuva 211. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Lähetystön seinänperustus loppuvaiheessa. Kuvaussuunta SW. 24.7.2012.
- Kuva 212. Piha, lounaisosa.** Havaintopisteen 8 pohjoinen maaleikkaus loppuvaiheessa. Kuvaussuunta N. 24.7.2012.
- Kuva 213. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta N. 24.7.2012.
- Kuva 214. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Hissin kohtaa paalutetaan. Kuvaussuunta S. 15.8.2012.
- Kuva 215. Piha, lounaisosa.** Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta S. 15.8.2012.
- Kuva 216. Piha, kaakkoisosa.** Pihan kaakkoisnurkan kellareihin johtavaa portaikkoa puretaan. Kuvaussuunta SE. 27.7.2012.
- Kuva 217. Piha, kaakkoisosa.** Edellinen tilanne. Vasemmanpuoleinen ovi johtaa kellareihin IV-V ja oikeanpuoleinen kellareihin I-III. Kuvaussuunta SE. 27.7.2012.
- Kuva 218. Piha, kaakkoisosa.** Edellinen tilanne. Pohjalla näkyy savikerros. Kuvaussuunta S. 30.7.2012.
- Kuva 219. Piha, kaakkoisosa.** Puolikaarenmuotoisen portaikon perustukset ovat oikealla. Kuvaussuunta SSW. 27.7.2012.
- Kuva 220. Piha, kaakkoisosa.** Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta SSW. 27.7.2012.

- Kuva 221. Piha, kaakkoisosa.** Työmaaportaat on tehty kellareihin. Kuvaussuunta S. 15.8.2012.
- Kuva 222. Piharakennus.** Kuvaussuunta NW. 15.8.2012.
- Kuva 223. Piharakennus, huone A.** Piharakennuksen huonetila A rakennuksen perustusten vahvistamisen aloittamisen aikaan. Kuvaussuunta N. 23.7.2012.
- Kuva 224. Piharakennus, huone A.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.
- Kuva 225. Piharakennus, huone A.** Betonilattia on purettu ja hiekka poistettu tilan eteläosasta. Kuvaussuunta N. 24.7.2012.
- Kuva 226. Piharakennus, huone A.** Purkamiseen käytetty bobcat ”pihteineen”. Kuvaussuunta N. 24.7.2012.
- Kuva 227. Piharakennus, huone A.** Bobcat ja betonilattia. Kuvaussuunta SEE. 24.7.2012.
- Kuva 228. Piharakennus, huone A.** Bobcat työssään. Kuvaussuunta SE. 24.7.2012.
- Kuva 229. Piharakennus, huone A.** Tila on syvennetty tavoitekorkeuteensa. Poistettu osa käsitti vain irtonaista ”uudempaa” hiekkaa. Kuvaussuunta NNE. 24.7.2012.
- Kuva 230. Piharakennus, huone A.** Havaintopisteessä 9 itäseinän keskiosan vierestä tuli irtonaisen hiekkakerroksen alta tumman maan yläpinta. Kuvaussuunta NE. 24.7.2012.
- Kuva 231. Piharakennus, huone A.** Havaintopiste 9. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 232. Piharakennus, huone A.** Havaintopiste 9. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 233. Piharakennus, huone A.** Havaintopiste97. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SE. 24.7.2012.
- Kuva 234. Piharakennus, huone A.** Havaintopisteessä 9 on kaivettu tummaa maata syvenmälle pienellä koealueella. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 235. Piharakennus, huone A.** Lähikuva havaintopisteen 9 kuopasta, johon maakairalla tehtiin vielä pisto. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.
- Kuva 236. Piharakennus, huone A.** Tilan länsipuoliskon seinänperustaa. Kuvaussuunta NE. 25.7.2012.
- Kuva 237. Piharakennus, huone A.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SW. 25.7.2012.
- Kuva 238. Piharakennus, huone A.** Tilan koilliskulmassa tuli esiin kivijalan vierestä paksun hiekkakerroksen alta tumma maa. Kuvaussuunta NNE. 27.7.2012.

- Kuva 239. Piharakennus, huone A.** Edellinen kuoppa, länsiosa. Kuvaussuunta NNW. 27.7.2012.
- Kuva 240. Piharakennus, huone A.** Edellinen kuoppa, keskiosa. Kuvaussuunta N. 27.7.2012.
- Kuva 241. Piharakennus, huone A.** Edellinen kuoppa, itäosa. Kuvaussuunta NNE. 27.7.2012.
- Kuva 242. Piharakennus, huone A.** Edellinen kuoppa. Kuvaussuunta E. 27.7.2012.
- Kuva 243. Piharakennus, huone A.** Tilan eteläosa tavoitesyvyydessä. Kuvaussuunta SSE. 27.7.2012.
- Kuva 244. Piharakennus, huone A.** Tilan pohjoisosa tavoitesyvyydessä. Kuvaussuunta NNW. 15.8.2012.
- Kuva 245. Piharakennus, huone A.** Vaalean hiekan alta etsittiin tumman maan yläpintaa tilan keskiosassa. Kuvaussuunta N. 15.8.2012.
- Kuva 246. Piharakennus, huone B.** Lattia ja sen alapuoliset maat on poistettu kovaan pohjaan saakka. Kuvaussuunta W. 30.7.2012.
- Kuva 247. Piharakennus, huone B.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta E. 30.7.2012.
- Kuva 248. Piharakennus, huone B.** Tilan kova pohja on poistettu ja tila on kaivettu tavoitetasoonsa rakennuksen perustusten vahvistamisen takia. Kuvaussuunta W. 15.8.2012.
- Kuva 249. Piharakennus, huone B.** Porrashuoneen 2. kerros. Kuvaussuunta W. 30.7.2012.
- Kuva 250. Piharakennus, huone B.** Lähikuva tilan länsiseinän perustuksista. Kuvaussuunta S. 15.8.2012.
- Kuva 251. Piharakennus, huone B.** Lähikuva pohjasta. Edessä on ilmeisesti iso kivi. Kuvaussuunta W. 15.8.2012.
- Kuva 252. Piharakennus, huone C.** Lattia ja sen alapuoliset kerrokset on poistettu tavoitetasoon. Kuvaussuunta NWW. 15.8.2012.
- Kuva 253. Piharakennus, huone C.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SE. 15.8.2012.
- Kuva 254. Piharakennus, huone D.** Lattia ja sen alapuoliset kerrokset on poistettu tavoitetasoon. Kuvaussuunta NW. 30.7.2012.
- Kuva 255. Piharakennus, huone D.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta W. 30.7.2012.
- Kuva 256. Piharakennus, huone D.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SE. 30.7.2012.
- Kuva 257. Piharakennus, huone D.** Portaita hakataan rikki. Kuvaussuunta SE. 30.7.2012.

- Kuva 258. Porttikonki.** Porttikongista löytyi tiilisen viemärikaivon puolikas latan kohdalta. Kuvaussuunta W. 5.4.2013.
- Kuva 259. Porttikonki.** Lähikuva tiilirakenteesta. Kuvaussuunta SWW. 5.4.2013.
- Kuva 260. Porttikonki.** Lähikuva kaivon eteläseinästä, megapaalun yläosasta ja muovisesta putkesta. Kuvaussuunta SW. 5.4.2013.
- Kuva 261. Porttikonki.** Lähikuva länsiseinästä, jossa on vanhan putken sisään laitettu muoviputki. Kuvaussuunta W. 5.4.2013.
- Kuva 262. Porttikonki.** Lähikuva pohjoisseinästä. Kuvaussuunta NW. 5.4.2013.
- Kuva 263. Helenankatu.** Helsingin Energian Lampan taloon kaivama kaukojäähdytysputkikaivanto Helenankadun itäisen jalkakäytävän kohdalla. Kuvaussuunta S. 3.4.2013.
- Kuva 264. Helenankatu.** Kaivanto Helenankadun pohjoispäässä työ- ja elinkeinoministeriön kohdalla. Kuvaussuunta SE. 3.4.2013.
- Kuva 265. Helenankatu.** Edellinen tilanne. Kaivannon pohjalla on puhdas hiekka ja länsiprofiilissa putket lähes kaivannon pohjatasolla. Kuvaussuunta NNW. 3.4.2013.
- Kuva 266. Helenankatu.** Kaivantoa on kaivettu pidemmälle etelään. Kuvaussuunta S. 4.4.2013.
- Kuva 267. Helenankatu.** Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NNE. 4.4.2013.
- Kuva 268. Helenankatu.** Kaivanto työministeriön eteläosan kohdalla. Kuvaussuunta NNW. 5.4.2013.
- Kuva 269. Helenankatu.** Lähikuva kaivannon länsiprofiilista edellisestä kohtaa. 5.4.2013.
- Kuva 270. Helenankatu.** Kaivanto kadun keskiosassa oikealla sijaitsevan Helenankatu 7 kohdalla ennen punaisen väristä Lampaa. Kuvaussuunta SSW. 8.4.2013.
- Kuva 271. Helenankatu.** Lähikuva kaivannon länsiprofiilista edellisen kuvan kaivantovaiheen eteläpäästä. Kuvaussuunta NW. 5.4.2013.
- Kuva 272. Helenankatu.** Kaivannon eteläpää Lampan talon pohjoisosan linjalla. Kaivanto kääntyi kadun poikki kohti Lampaa. Kuvaussuunta S. 8.4.2013.
- Kuva 273. Helenankatu.** Kaivanto on kaivettu Helenankadun poikki. Kuvaussuunta NNW. 8.4.2013.
- Kuva 273. Helenankatu.** Helenankadun poikki menevä kaivanto kuvattuna alhaalta kaivannosta käsin. Keskellä Helenankatua kadunsuuntaisesti meni vesi- ja

viemäriinjat. Edessä on ilmeisesti viemäriputki. Kuvaussuunta E.
8.4.2013.

Kuva 274. Helenankatu. Kaivanto Lampan talon kohdalla. Jalkakäytävän kohdalla oli runsaasti kaapeleita ym. Kuvaussuunta SW. 8.4.2013.

Kuva 275. Helenankatu. Kaukojäähdytysputket on asennettu kaivantoon.
Kuvaussuunta S.

Kuva 277. Helenankatu. Kuoppa Lampan porttikongin edessä Helenankadun keskellä. Putkilinjojen takia profiileissa näkyy enimmäkseen vain uusia täyttökerroksia. Eteläprofiilissa näkyy alhaalla puhdasta hiekkaa.
Kuvaussuunta SW. 3.4.2013.

Kuva 278. Piha. Pihan eteläosa uusine lasikatteineen. Kuvaussuunta S. 5.4.2013.

Kuva 279. Pih a. Pihan pohjoisosa uusine lasikatteineen. Kuvaussuunta N. 5.4.2013.

KUVATAULUT

Kuva 1. Kellari I. Lampan talon **kellari I** Pohjoisesplanadin puoleisen päärungon pihan puoleisessa osassa. Koekuoppa 1 sijoitettiin lattialla oikealla näkyvän johtopinon kohdalle. Kuvaussuunta W. 25.2.2009.

Kuva 2. Kellari I. Yleiskuva koekuopasta 1, tasosta 1. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 3. Kellari I. Koekuoppa 1, taso 1. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 4. Kellari I. Koekuoppa 1, taso 2. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 5. Kellari I. Koekuoppa 1, taso 3. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 6. Kellari I. Koekuoppa 1, taso 4. Koekuopan pohjalla on vielä sekoittunut vaalea hiekka. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 7. Kellari I. Koekuopan 1 länsiprofiili. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 8. Kellari I. Koekuopan 1 länsiprofiili kuopan syventämisen jälkeen tasossa 5. Alimmaisena kerroksena on koskematon luonnollinen vaalea silttikerros. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 9. Kellari II. Lampan talon kellari II Pohjoisesplanadin puoleisen päärungon pihan puoleisessa osassa. Kuvassa näkyy tilan länsiosa kuvattuna kellarin pihalle johtavan portaikon oven kohdalta. Kuvaussuunta S. 25.2.2009.

Kuva 10. Kellari II. Sama kohta kuvattuna lautaoven kohdalta. Takaseinän kohdalla oikealle on oviaukko kellariin I. Kuvaussuunta S. 5.3.2009.

Kuva 11. Kellari II. Kellaritilan kaakkoisosa. Kuvaussuunta SE. 5.3.2009.

Kuva 12. Kellari II. Kellaritilan itäosa. Kuvaussuunta S. 25.2.2009.

Kuva 13. Kellari II. Kellaritilan lounaispuolisko. Taustalla näkyy oviaukko kellariin I. Kuvaussuunta SW. 25.2.2009.

Kuva 14. Kellari II. Kellarin koillisnurkka. Seinän alaosassa näkyy megapaalutuksen betonivalut. Oikealla on oviaukko kellariin III. Kuvaussuunta NEE. 25.2.2009.

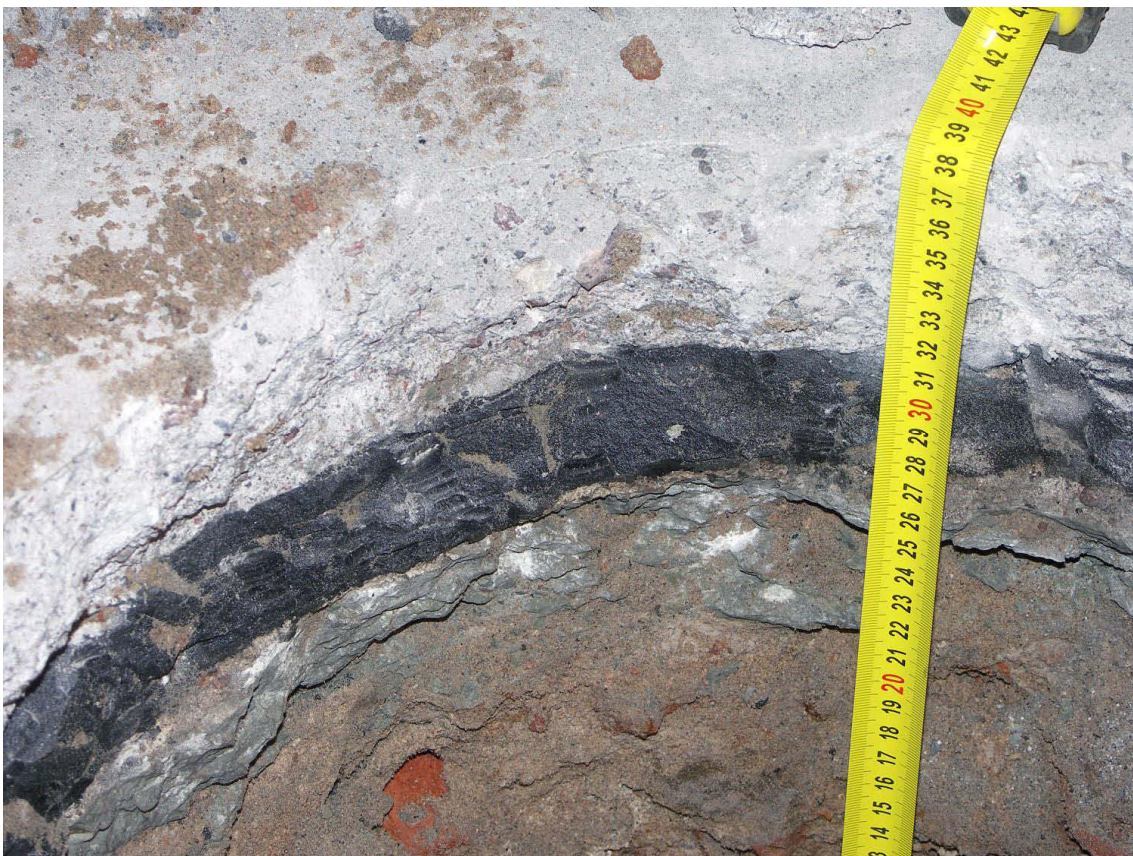
Kuva 15. Kellari II. Yleiskuva koekuopasta 2 tasossa 1. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.

Kuva 16. Kellari II. Koekuoppa 2, taso 1. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.

Kuva 17. Kellari II. Koekuoppa 2, taso 2 ja koillisseinän profiili. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.

Kuva 18. Kellari II. Lähikuva koekuopan koillisseinän profiilin yläosasta, jossa betonilattian alla on musta kreosottikerros. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.

Kuva 19. Kellari II. Kellari betonilattian ja niiden alapuolisten maakerrosten poiston jälkeen. Tilassa on esillä kallio ja irtokiviä. Kuvaussuunta S. 21.9.2009.

Kuva 20. Kellari II. Edellinen tilanne kellaritilan itäosassa. Kuvaussuunta S. 21.9.2009.

Kuva 21. Kellari II. Edellinen tilanne kellarin länsiosassa. Kuvaussuunta SSW. 21.9.2009.

Kuva 22. Kellari II. Kalliota on porattu tilan lattiapinnan alentamisen takia kellari III oviaukon edessä. Kuvaussuunta E. 8.10.2009.

Kuva 23. Kellari II. Irtokiviä ja seinän perustuskiviä on porattu kiven halkomisen takia tilan länsiosassa. Kuvaussuunta SW. 8.10.2009.

Kuva 24. Kellari II. Kellarin pohjoisosan lattia on valettu ja seiniä varten on rudoitukset valmiina. Kuvaussuunta S. 13.1.2012.

Kuva 25. Kellari II. Tilan lounaisnurkkaus. Ylempänä sijaitseva oviaukko johtaa kellariin I. Kuvaussuunta SW. 15.8.2012.

Kuva 26. Kellari III. Yleiskuva kellaritilasta, jossa oli tiililattia ja itäseinällä tiilikoroke. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.

Kuva 27. Kellari III. Edellinen tilanne. Oviaukon takana on kellari II.
Kuvaussuunta W. 25.2.2009.

Kuva 28. Kellari III. Koekuoppa 2 sijaitti tilan keskellä. Kuvaussuunta E.
5.3.2009.

Kuva 29. Kellari III. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SWW. 5.3.2009.

Kuva 30. Kellari III. Koekuoppa 3, taso 1. Tiililattian tiilet on irrotettu koekuopan kohdalta. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 31. Kellari III. Koekuoppa 3, taso 1. Tilanne tiilien poiston jälkeen.
Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 32. Kellari III. Koekuoppa 3, taso 1. Irtolaasti on poistettu.
Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 33. Kellari III. Koekuoppa 3, taso 2. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 34. Kellari III. Edellinen tilanne kuvattuna ylhäältä. Kuvaussuunta W. 4.3.2009.

Kuva 35. Kellari III. Koekuoppa 3, taso 3. Kuvaussuunta W. 5.3.2009.

Kuva 36. Kellari III. Koekuoppa 3, eteläprofiili. Kuvaussuunta W. 5.3.2009.

Kuva 37. Kellari III. Tilan tiililattia, tiilikoroke ja niiden alapuolisia kerroksia on poistettu tilan lattian alentamisen takia. Kuvaussuunta E. 21.9.2009.

Kuva 38. Kellari III. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta E. 21.9.2009.

Kuva 39. Kellari III. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta W. 21.9.2009.

Kuva 40. Kellari III. Lähikuva tilan lounaisnurkasta, jossa näkyy pian kiviperustuksen ja sen alapuolisen sekoittuneen hiekan alla luonnollinen harmaa savi. Kuvaussuunta S. 21.9.2009.

Kuva 41. Kellari III. Kellarin lattia on valettu ja seiniä varten on betoniraudat. Kuvaussuunta E. 13.1.2012.

Kuva 42. Kellari III. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta W. 13.1.2012.

Kuva 43. Kellari IV. Yleiskuva tilasta. Kuvaussuunta N. 25.2.2009.

Kuva 44. Kellari IV. Koekuoppa 4 sijaitsee latan oikealla puolella. Kuvaussuunta E. 4.3.2009.

Kuva 45. Kellari IV. Koekuoppa 4, taso 1. Kuvaussuunta N. 4.3.2009.

Kuva 46. Kellari IV. Koekuoppa 4, taso 2. Kuoppa on kaivettu eri tasoille kuopan eri kohdissa. Kuvaussuunta N. 4.3.2009.

Kuva 47. Kellari IV. Koekuopan 4 pohjoisprofiili. Kuvaussuunta N. 4.3.2009.

Kuva 48. Kellari IV. Tila syvennetynä tavoitetasoonsa. Kuvaussuunta N. 14.9.2009.

Kuva 49. Kellari IV. Tilan lattia on valettu ja reunoilla on raudoituksia. Kuvaussuunta N. 13.1.2009.

Kuva 50. Kellari IV. Tilan itäseinä on repeytynyt pahasti töiden aikana. Vrt. kuva 44. Kuvaussuunta NE. 15.8.2012.

Kuva 51. Kellari V. Tilan länsiosa. Kuvaussuunta N. 4.3.2009.

Kuva 52. Kellari V. Tilan koillisosa eli päätäila. Kuvaussuunta NE. 4.3.2009.

Kuva 53. Kellari V. Lähikuva edellisestä tilasta. Kuvaussuunta NE. 25.2.2009.

Kuva 54. Kellari V. Kuva edellisestä tilasta. Taustalla vasemmalla on oviaukko kellariin IV. Pilarin takana on tilan länsiosa. Kuvaussuunta SWW. 4.3.2009.

Kuva 55. Kellari V. Edellisen tilan luoteisnurkka. Kuvaussuunta NW. 25.2.2009.

Kuva 56. Kellari V. Tilan pääosan itäreunasta etelään menevä tila. Kuvaussuunta S. 4.3.2009.

Kuva 57. Kellari V. Tilan länsiossa lattiatason alentamisen jälkeen. Länsiseinän perustuksen tiilikoroke on purettu pois. Kuvaussuunta NW. 14.9.2009.

Kuva 58. Kellari V. Tilan pääosa lattiatason alentamisen jälkeen. Kuvaussuunta NE. 14.9.2009.

Kuva 59. Kellari V. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta NE. 14.9.2009.

Kuva 60. Kellari V. Tilan länsiseinän perustuksen tiilikoroke on purettu ja perustuskiviä on lohkottu. Kellarin tiiliholvi on myös purettu. Vrt kuvat 51 ja 57. Kuvaussuunta NW. 15.8.2012.

Kuva 61. Kellari V. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NW. 15.8.2012.

Kuva 62. Kellari V. Päätilan lattia on valettu. Kuvaussuunta NE. 15.8.2009.

Kuva 63. Kellari VI. Porttikongin pohjoisseinässä oleva portaikon oviaukko. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 64. Kellari VI. Portaikko kellariin, alaovi suljettuna. Kuvaussuunta N. 25.2.2009.

Kuva 65. Kellari VI. Portaikko kellariin, alaovi auki. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 66. Kellari VI. Portaikko kuvattuna kellarista käsin. Kuvaussuunta S. 5.3.2009.

Kuva 67. Kellari VI. Tilan koillispuolisko. Kuvaussuunta NE. 25.2.2009.

Kuva 68. Kellari VI. Edellinen tilanne laajemmin kuvattuna. Kuvaussuunta NEE. 5.3.2009.

Kuva 69. Kellari VI. Tilan lounaispuolisko. Kuvaussuunta SW. 5.3.2009.

Kuva 70. Kellari VI. Tilan luoteispuolisko. Kuvaussuunta W. 25.2.2009.

Kuva 71. Kellari VI. Tilan länsireunasta pohjoiseen menevä tila. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 72. Kellari VI. Pohjisseinän tiili- ja roskakasaa. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 73. Kellari VI. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta N. 25.3.2009.

Kuva 74. Kellari VI. Koekuoppa 5, taso 1 sijaitsi tilan keskellä. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 75. Kellari VI. Koekuoppa 5, taso 1. Lähikuva irtomaan alta esiin tulleesta lautatasosta. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 76. Kellari VI. Koekuoppa 5, taso 2. Laudat on poistettu. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 77. Kellari VI. Koekuoppa 5, taso 3. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 78. Kellari VI. Koekuoppa 5, taso 4. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 79. Kellari VI. Koekuoppa 5, taso 5. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 80. Kellari VI. Koekuoppa 5, pohjoisprofiili. Kuvaussuunta N. 5.3.2009.

Kuva 81. Kellari VII. Oviaukko kellareiden VIII ja VII välissä. Taustalla on kellari VII. Kuvaussuunta S. 1.7.2009.

**Kuva 82. Kellari VII. Edellinen tilanne salamavalokuvassa. Kuvaussuunta S.
1.7.2009.**

**Kuva 83. Kellari VII. Tilan länsipuolisko roskineen. Kuvaussuunta SSW.
1.7.2009.**

Kuva 84. Kellari VII. Koekuoppa 6 sijaitsi tilan keskiosassa. Kuvaussuunta SSW. 1.7.2009.

Kuva 85. Kellari VII. Koekuoppa 6 pohjaan saakka kaivettuna. Kuvaussuunta SSE. 1.7.2009.

Kuva 86. Kellari VII. Koekuopan 6 eteläprofiili. Kuvaussuunta SSE. 1.7.2009.

Kuva 87. Kellari VIII. Yleiskuva tilan länsipuoliskosta, joka oli täynnä hiekkaa ja tiili- ja laastimurskaa ilmeisesti megapaalutuksesta johtuen. Kuvaussuunta S. 1.7.2009.

Kuva 88. Kellari VIII. Yleiskuva tilan eteläpuoliskosta. Kuvaussuunta SE.
1.7.2009.

Kuva 89. Kellari VIII. Yleiskuva tilan pohjoispuoliskosta. Kuvaussuunta N.
1.7.2009.

Kuva 90. Kellari VIII. Länsiseinän keskellä ollut syvennys. Kuvaussuunta W. 1.7.2009.

Kuva 91. Kellari VIII. Tilan luoteispuolisko. Kuvaussuunta NNW. 1.7.2009.

Kuva 92. Kellari VIII. Tilan koillisnurkan pohjoiseen menevä osa.
Kuvaussuunta N. 1.7.2009.

Kuva 93. Kellari VIII. Koekuoppa 7 sijaitsi tilan keskiosassa. Kuvaussuunta N.
1.7.2009.

Kuva 94. Kellari VIII. Koekuoppa 7 pohjaan saakka kaivettuna tasossa 1. Kuvaussuunta N. 1.7.2009.

Kuva 95. Kellari VIII. Lähikuva koekuopasta ja pohjoisprofiilista. Kuvaussuunta N. 1.7.2009.

Kuva 96. Kellari IX. Yleiskuva tilasta, jossa oli vähemmän hiekkaa ym. johtuen megapaalutuksesta. Kuvaussuunta W. 1.7.2009.

Kuva 97. Kellari IX. Edellinen tilanne. Vasemmalla on betoniportaait ylöspäin. Kuvaussuunta W. 1.7.2009.

Kuva 98. Kellari IX. Lähikuva portaista. Kuvaussuunta SW. 1.7.2009.

Kuva 99. Kellari IX. Koekuoppa 8, taso 1. Kuvaussuunta NW. 1.7.2009.

Kuva 100. Kellari IX. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta NW. 1.7.2009.

Kuva 101. Kellari IX. Edellinen tilanne, kuopan itäsivu. Kuvaussuunta E. 1.7.2011.

Kuva 102. Kellari IX. Koekuoppa 7, taso 2. Kuvaussuunta NW. 1.7.2009.

Kuva 103. Piha. Yleiskuva pihasta ennen viimeisen rakennusvaiheen alkamista kesällä 2012. Kuvaussuunta N. 13.1.2012.

Kuva 104. Piha. Edellinen tilanne kuvattuna pihalta käsin. Kuvaussuunta NNE. 13.1.2009.

Kuva 105. Piha, pohjoisosa. Asfalttikerros on poistettu pihan kapeasta pohjoisosasta. Hätäpoistumiskäytävä kaivettiin vasemmalla näkyvän piharakennuksen ja oikealla olevan Helenankadun siiven välille kaivinkoneen kohdalle. Kuvaussuunta N. 14.9.2009.

Kuva 106. Piha, pohjoisosa. Pintasoran poistaminen on aloitettu. Kuvaussuunta NE. 14.9.2009.

Kuva 107. Piha, pohjoisosa. Pihan koillisnurkasta tuli melko pian esiin metalliputki ja sen ympärillä sekoittuneita hiekköjä. Harmaa hiekka oli vuoden 1962 megapaalutuksen kaivannon täyttömaita, joka oli tuhonnut pihan koilliskulman ja itäreunan vanhat kerrokset leveältä alueelta. Kuvaussuunta NE. 15.9.2009.

Kuva 108. Piha, pohjoisosa. Kaivanto kaivettiin kahden putken eteläpuolelle. Kuvaussuunta NE. 15.9.2009.

Kuva 109. Piha, pohjoisosa. Lähikuva kaivannon keskiosan pohjoisprofiilista. Putkien päällä on musta hiilimäinen kerros. Kuvaussuunta NE. 15.9.2009.

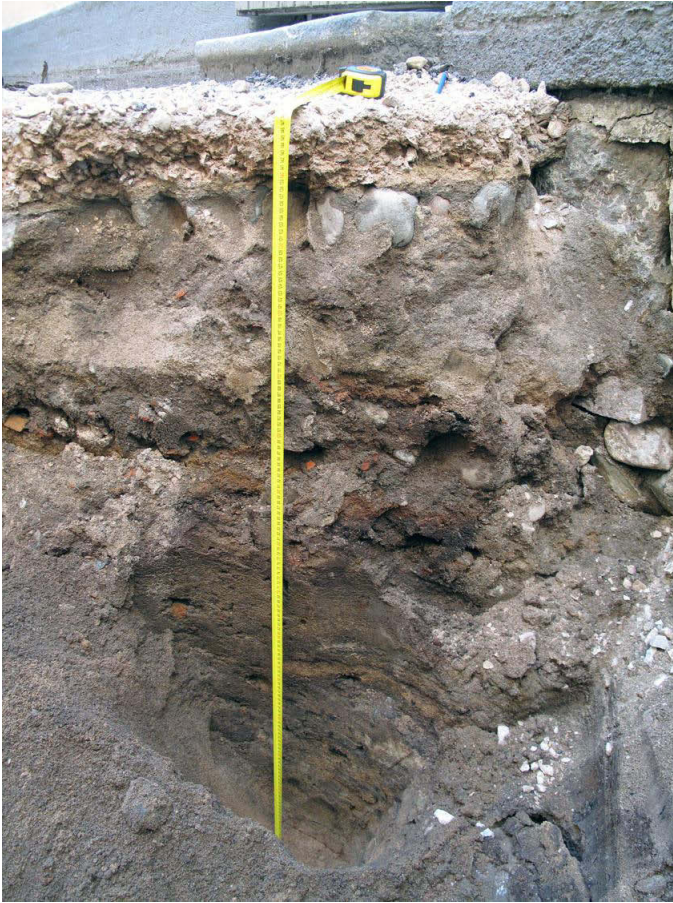
Kuva 110. Piha, pohjoisosa. Havaintopiste 1 sijaitsi heti edellisen kuvan kohdan itäpuolella. Kuvaussuunta NW. 15.9.2009.

Kuva 111. Piha, pohjoisosa. Havaintopiste 1 sijaitsi vasemmanpuoleisen miehen edessä. Kuvaussuunta NE. 15.9.2009.

Kuva 112. Piha, pohjoisosa. Kaivannon länsiosaa levennetään ja syvennetään. Kuvaussuunta N. 15.9.2009.

Kuva 113. Piha, pohjoisosa. Havaintopiste 2 sijaitsi piharakennuksen portaikon (Piharakennus, huone B) oviaukon kohdalla. Ylimmän sorakerroksen alla näkyy pihan mukulakiveystä todennäköisesti nykyisten rakennusten ajalta. Kuvaussuunta SW. 15.9.2009.

Kuva 114. Piha, pohjoisosa. Havaintopiste 2 sijaitsi vasemman askelkiven kohdalla. Kuvaushetkellä maata on jo poistettu. Kaivannon pohjalla näkyy luonnollinen kellertävä puhdas hiekka, jonka keskellä on vaaleampi poikittainen vyöhyke. Siitä paljastui putkilinja. Kuvaussuunta SW. 15.9.2009.

Kuva 115. Piha, pohjoisosa. Lähikuva kaivannon pohjasta kun keraaminen putkilinja on tullut esiin. Kuvaussuunta SW. 15.9.2011.

Kuva 116. Piha, pohjoisosa. Kaivannon länsiprofiilissa oli yhtenäinen, uudempi, sekoittunut kerros. Kuvaussuunta N. 15.9.2011.

Kuva 117. Piha, pohjoisosa. Kaivannon länsipää piharakennuksen itäseinän kohdalla. Perustuksena on suurien kivipaasien jälkeen epämääräinen kiveys ja alimpana puhdas hiekka. Kuvaussuunta W. 15.9.2009.

Kuva 118. Piha, pohjoisosa. Kaivanto levennetään. Kuvaussuunta SSE. 15.9.2009.

Kuva 119. Piha, pohjoisosa. Kaivantoa on kaivettu piharakennuksen itäseinän alle. Kuvaussuunta NW. 16.9.2009.

Kuva 120. Piha, pohjoisosa. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta NW. 16.9.2009.

Kuva 121. Piha, pohjoisosa. Kaivannon eteläpuolista pintaa, joka oli erittäin sekavaa. Kuvaussuunta W. 16.9.2009.

Kuva 122. Piha, pohjoisosa. Kaivannon länsipäästä kuvan 116 sekoittuneesta hiekasta tuli esiin syvemmälle kaivettaessa tiilirakenteinen viemärikaivo, johon edellä mainittu putki johti. Vasemmalla etualalla näkyy piharakennuksesta poistettu/pudonnut perustuskivi. Kuvaussuunta NW. 27.7.2011.

Kuva 123. Piha, pohjoisosa. Kaivannon pohjoisprofiili. Profiilin länsiosa oli tuhoutunut tiilirakenteisen kaivon takia ja itäosa megapaalutuksen takia. Kerrokset näkyvät selvästi profilissa. Keskiosan alaosassa saattoi olla vanhempia kerroksia, vaikka nekin näyttivät olevan suurimmaksi osaksi uudempia sekoittuneita kerroksia. Kuvaussuunta N. 16.9.2009.

Kuva 124. Piha, pohjoisosa. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NNE. 17.9.2009.

Kuva 125. Piha, pohjoisosa. Kaivanto ja putket kuvattuna piharakennusta kohden. Kuvaussuunta W. 17.9.2009.

Kuva 126. Piha, pohjoisosa. Kaivannon länsipää piharakennuksen itäseinän perustuksen alla. Luonnollinen hiekka tulee melko korkealle. Kuvaussuunta W. 17.9.2009.

Kuva 127. Piha, pohjoisosa. Kaivannon itäpää Helenankadun siiven länsiseinän kohdalla. Aukon molemmilla puolilla näkyy megapaalut. Aukon kohdalta on sahattu pois betoniperustus. Kuvaussuunta E. 17.9.2009

Kuva 128. Piha, pohjoisosa. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NE. 22.9.2009.

Kuva 129. Piha, pohjoisosa. Kaivautuminen rakennusten alle ilman mitään tukirakenteita näkyi seinien repeytymisenä melkein heti. Kuvassa piharakennus. Kuvaussuunta W. 22.9.2009.

Kuva 130. Piha, pohjoisosa. Edellinen tilanne, kuvassa piharakennus. Kuvaussuunta NW. 22.9.2009.

Kuva 131. Piha, pohjoisosa. Sama repeytyminen näkyi myös Mariankadun siiven seinässä. Kuvaussuunta E. 22.9.2009.

Kuva 132. Piha, pohjoisosa. Tunnelin rakentaminen lopetettiin rakennusten sortumisvaaran takia. Seinien alle tehtiin betonivalut. Kuvassa piharakennus. Kuvaussuunta NW. 8.10.2009.

Kuva 133. Piha, pohjoisosa. Vastaava betonivahvistus tehtiin myös Mariankadun siiven seinän alle. Kuvaussuunta NE. 8.10.2009.

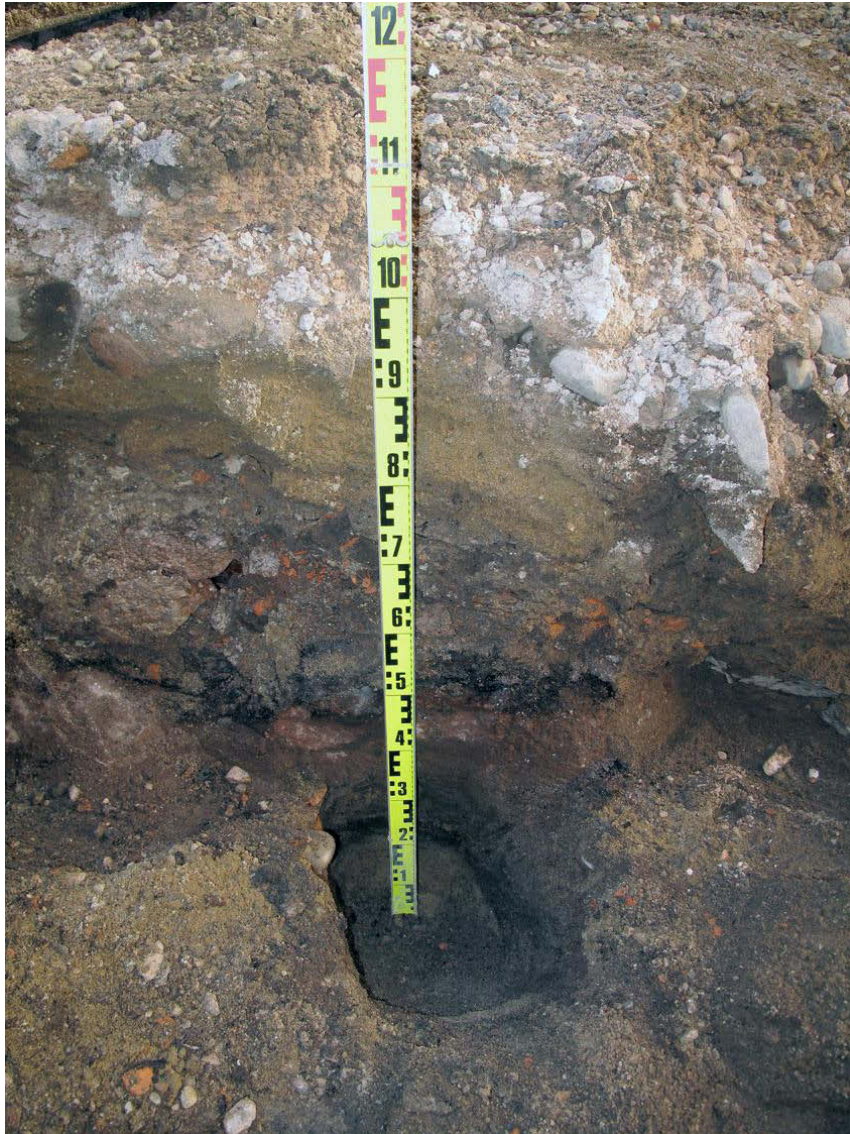
Kuva 134. Piha, pohjoisosa. Pihan keskiosassa kapeammalla pihaosuudella piharakennuksen eteläpään kohdalta dokumentoitiin maaleikkaus havaintopisteessä 3. Maaleikkauksen edessä itäpuolella, kuvan etualalla, maa oli sekoittunutta ilmeisesti kohdalla olevan putkilinjan takia. Kuvaussuunta SW. 8.10.2009.

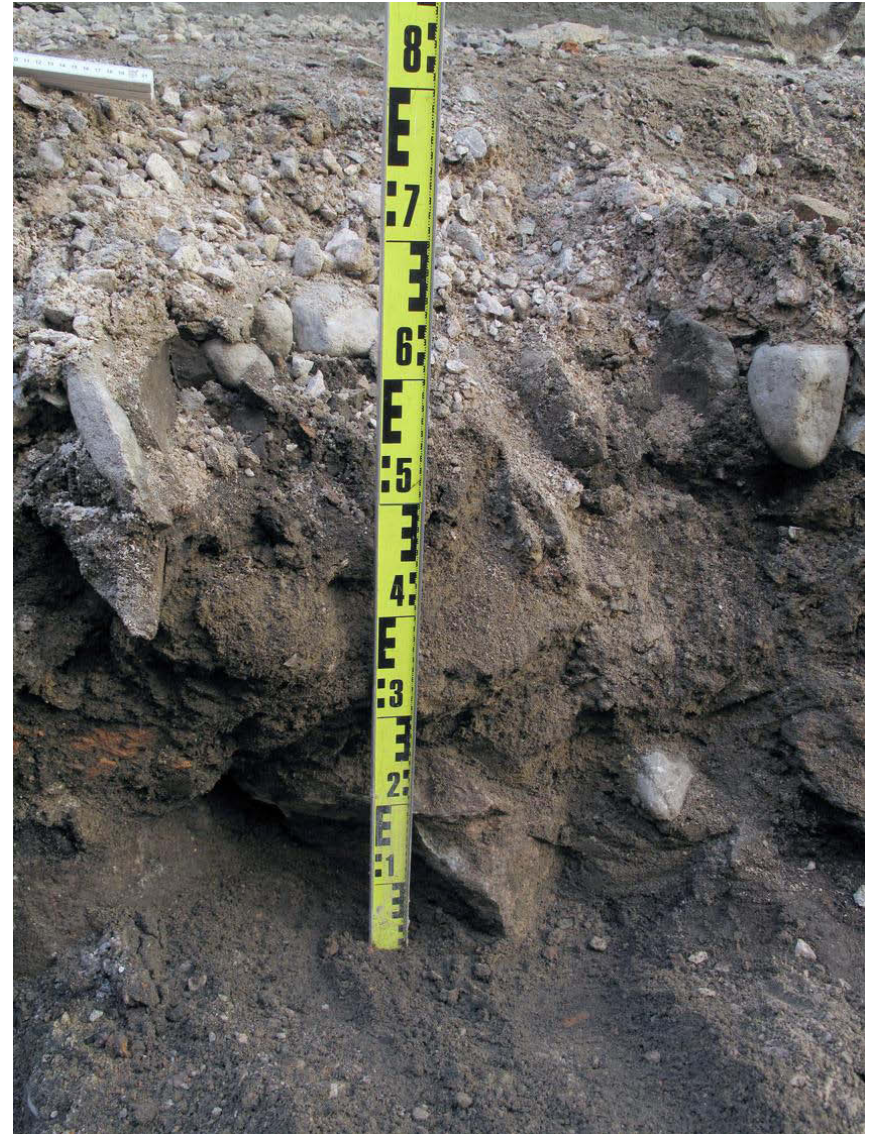
Kuva 135. Piha, keskiosa. Havaintopisteen 3 profiili suurimmaksi osaksi puhdistettuna. Sorakerroksen alla näkyy pihan mukulakiveys todennäköisesti nykyisten rakennusten ajoilta. Kuvaussuunta NW. 8.10.2009.

Kuva 136. Piha, keskiosa. Havaintopisteen 3 profiili välillä 0-50 cm. Kuvaussuunta W. 6.10.2009.

Kuva 137. Piha, keskiosa. Havaintopisteen 3 profiili välillä 30-100 cm. Kuvaussuunta W. 8.10.2009.

Kuva 138. Piha, keskiosa. Havaintopisteen 3 profiili välillä 100-160 cm. Kuvaussuunta W. 8.10.2009.

Kuva 139. Piha, keskiosa. Havaintopisteen 3 profiilin pohjoisosa välillä 110-180cm. Kohtaa on puhdistettu edellisestä kuvaustilanteesta. Kuvaussuunta W. 8.10.2009.

Kuva 140. Piha, keskiosa. Havaintopisteen 3 profiilin pohjoisosa välillä 180-250 cm. Kuvaussuunta W. 8.10.2009.

Kuva 141. Piha, keskiosa. Piha havaintopisteen 3 dokumentoinnin aikana. Profiili sijaitsi latan kohdalla. Kuvaussuunta N. 8.10.2009.

Kuva 142. Piha, keskiosa. Pihan pohjatyöt on tehty. Kuvaussuunta N. 15.10.2009.

Kuva 143. Piha, keskiosa. Piharakennus kivijalkaa. Askelkivien alla näkyy uusi betoniperustus. Kuvaussuunta NW. 15.10.2009.

Kuva 144. Piha, keskiosa. Mariankadun siiven länsiseinää, jossa näkyy megapaalutuksen betonivaluosa. Kuvaussuunta E. 15.10.2009.

Kuva 145. Piha, keskiosa. Havaintopiste 4 sijaitsee heti havaintopisteen 3 eteläpuolella piharakennuksen kaakkoisnurkan edessä. Kuvaussuunta W. 15.10.2009.

Kuva 146. Piha, keskiosa. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta W. 15.10.2009.

Kuva 147. Piha, keskiosa. Pihan kapeamman ja leveämmän osan kohtauspaikka. Edellisten kuvien havaintopiste 4 sijaitsi lapion kohdalla. Kuvaussuunta W. 15.10.2009.

Kuva 148. Piha, keskiosa. Pihan kapeamman pohjoisosan kohdalle on laitettu sorakerros. Kuvaussuunta N. 19.10.2009.

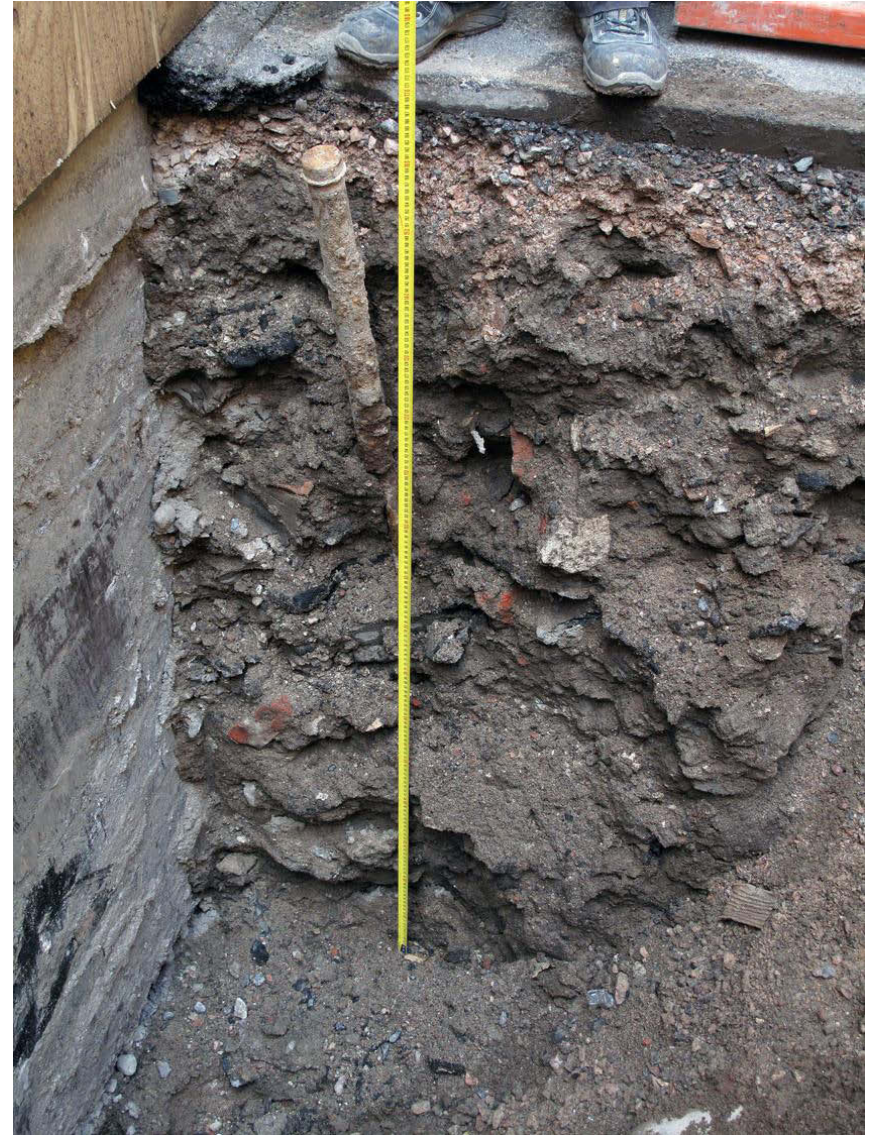
Kuva 149. Piha, keskiosa. Pihan kapeamman osan Mariankadun siiven luona näkyi kaivussyvyydellä vain täyttömaata siiven megapaalutuksen takia. Kuva on heti porttikongin pohjoispuolelta. Kuvaussuunta SE. 8.10.2009.

Kuva 150. Piha, länsiosa. Havaintopiste 5. Ruotsin suurlähetystön seinän alla oli betoniperustus. Kuvaussuunta SW. 8.10.2009.

Kuva 151. Piha, länsiosa. Havaintopiste 5. Koekaivannon eteläseinässä näkyi vain sekoittuneita maita, koska seinän vierusta on ollut auki lähetystön seinäperustusten korjausten aikana. Kuvaussuunta SSW. 8.10.2009.

Kuva 152. Piha, länsiosa. Edellinen tilanne, kaivannon pohjoisseinä. Kuvaussuunta NW. 8.10.2009.

Kuva 153. Piha, länsiosa. Piha töiden aikana. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.

Kuva 154. Piha, länsiosa. Pihaa lähetystön seinän luona koekaivannon peittämisen jälkeen. Kuvaussuunta SSE. 15.10.2009.

Kuva 155. Piha, eteläosa. Asfaltti ja sen alapuoliset maat saakka on poistettu tavoitekorkeuteen saakka pihan leveämmän eteläpuoliskon eteläosassa. Kuvan kohta sijaitsee rakennuksen päärunгон puolikaarenmuotoisen portaikon koillispuolella. Havaintopiste 6 sijaitsee tässä kohtaa. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.

Kuva 156. Piha, eteläosa. Edellinen tilanne puolikaarenmuotoisen portaikon pohjoispuolella. Havaintopiste 7 sijaitsee kulman kohdalla. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.

Kuva 157. Piha, eteläosa. Edellinen tilanne puolikaarenmuotoisen portaikon luoteispuolella. Kuvaussuunta NW. 15.10.2009.

Kuva 158. Piha, eteläosa. Edellinen tilanne puolikaarenmuotoisen portaikon länsipuolella. Kuvaussuunta S. 15.10.2009..

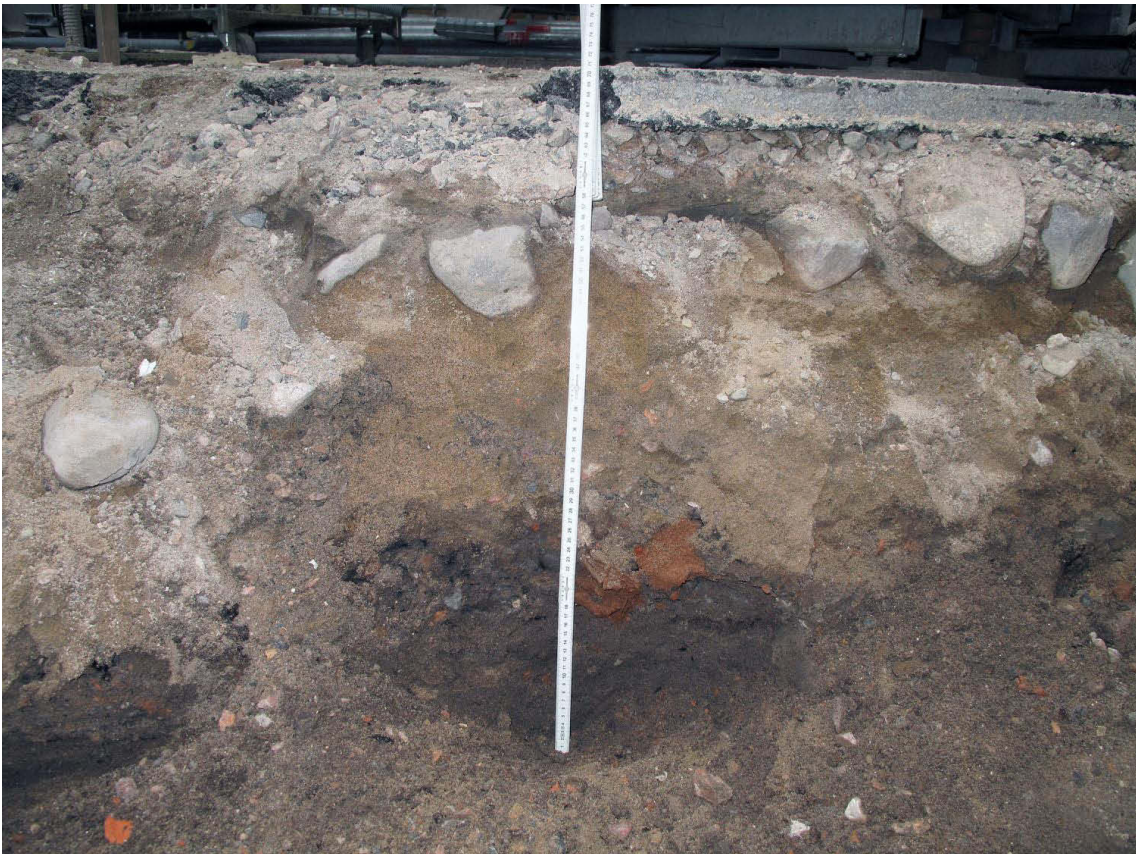
Kuva 159. Piha, eteläosa. Lähikuva puolikaarenmuotoisen portaikon länsiseinän perustuksesta. Vasemmalla on vielä asvaltti paikoillaan. Kaivetulla osuudella pihan pinta näkyy kivijalassa tummempana. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.

Kuva 160. Piha, eteläosa. Pihan länsiosa on kaivettu tavoitesyvyytensä ja pinta tiivistetty. Kuvaussuunta N. 15.10.2009.

Kuva 161. Piha, eteläosa. Havaintopiste 6 sijaitsi maaleikkauksen pohjoisreunassa. Kuvaussuunta S. 15.10.2009.

Kuva 162. Piha, eteläosa. Havaintopiste 7 sijaitsi maaleikkauksen itäreunassa kulman eteläpuolella. Kuvaussuunta SE. 15.10.2009.

Kuva 163. Piha, eteläosa. Havaintopisteen 7 pohjoispuolelle kaivettiin maaleikkauksen kulmaan syvämpi kuoppa maakerrosten paksuuksien dokumentoimiseksi. Kuvaussuunta SE. 19.10.2009.

Kuva 164. Piha, eteläosa. Havaintopiste 7. Kuvaussuunta SE. 19.10.2009.

Kuva 165. Piha, eteläosa. Lähikuva havaintopisteestä 7.
Kuvaussuunta SE. 19.10.2009.

Kuva 166. Piha, eteläosa. Lähikuva havaintopisteen 7
alaosasta. Kuvaussuunta SE. 19.10.2009.

Kuva 167. Piha, lounaisosa. Pihan eteläosa hissien perustusköppän kaivamisvaiheessa. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 168. Piha, lounaisosa. Hissien perustusköppä, havaintopiste 8, kaivettiin kaivinköppänen kohdalle puolikaarenmuotoisen portaan itäpuolelle. Kuvaussuunta SW. 23.7.2012.

Kuva 169. Piha, lounaisosa. Hissin perustuskuopan, havaintopisteen 8, alue.
Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 170. Piha, lounaisosa. Kaivaminen on aloitettu. Kuvaussuunta W.
23.7.2012.

Kuva 171. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 vanhan rakennuksen aluskivien yläpinnat ovat tulleet esiin. Kuopan länsi- ja eteläpuolella on uudempia täyttömaita. Kuvaussuunta W. 23.7.2012.

Kuva 172. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 173. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 aluskiviä ja tummaa maata niiden eteläpuolelta on kaivettu enemmän esiin. Kuvaussuunta W. 23.7.2012.

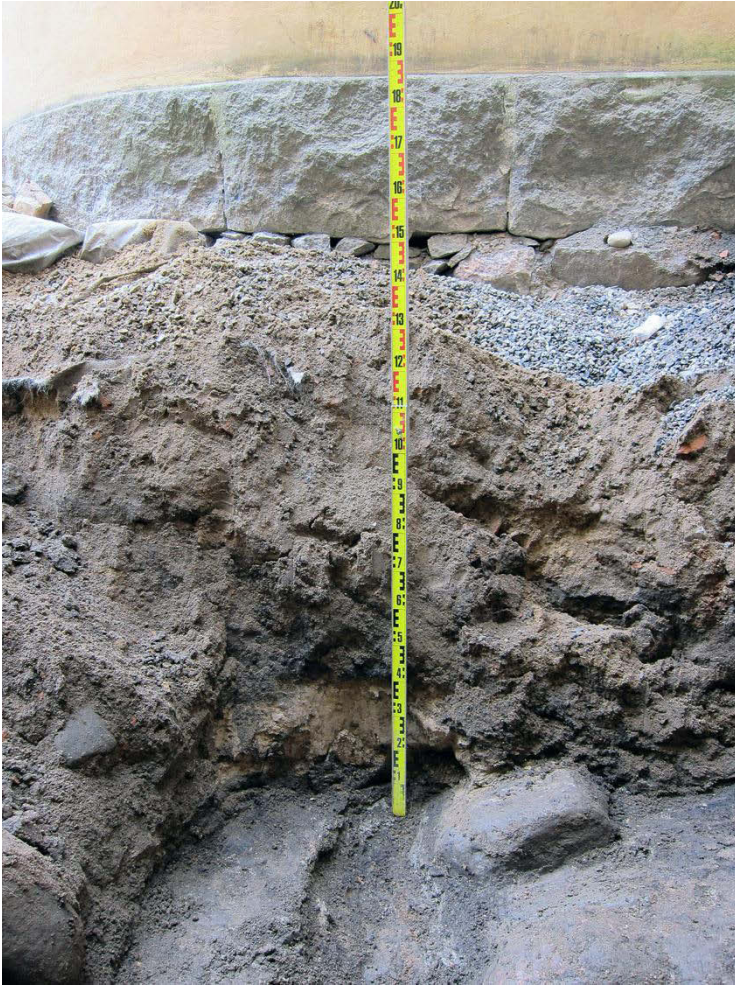
Kuva 174. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 rakennetta ja maita on kaivettu jälleen hiukan lisää esiin. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 175. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 176. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itä- ja eteläprofiilit kaivauksen tässä vaiheessa. Kuvaussuunta SSE. 23.7.2012.

Kuva 177. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiili. Kuvaussuunta E. 23.7.2012.

Kuva 178. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 eteläprofiili, jossa oli uudempia täyttömaita. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 179. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 aluskivien eteläpuolista aluetta on kaivettu vähän syvemmälle. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 180. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 181. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäisin aluskivi profiilin vierestä on poistettu. Poikittaiset kivet lapion alapuolella ovat lähetystön seinäperustuskaivannon irtokiviä. Kuvaussuunta W. 23.7.2012.

Kuva 182. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta E. 23.7.2012.

Kuva 183. Piha, Iouaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 184. Piha, Iouaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiili. Kuvaussuunta E. 23.7.2012.

Kuva 185. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 aluskivien kohdalta, latan kohdalla itäprofiilin vieressä, on kaivettu pohjalla syvemmälle. Kuvaussuunta SE. 23.7.2012.

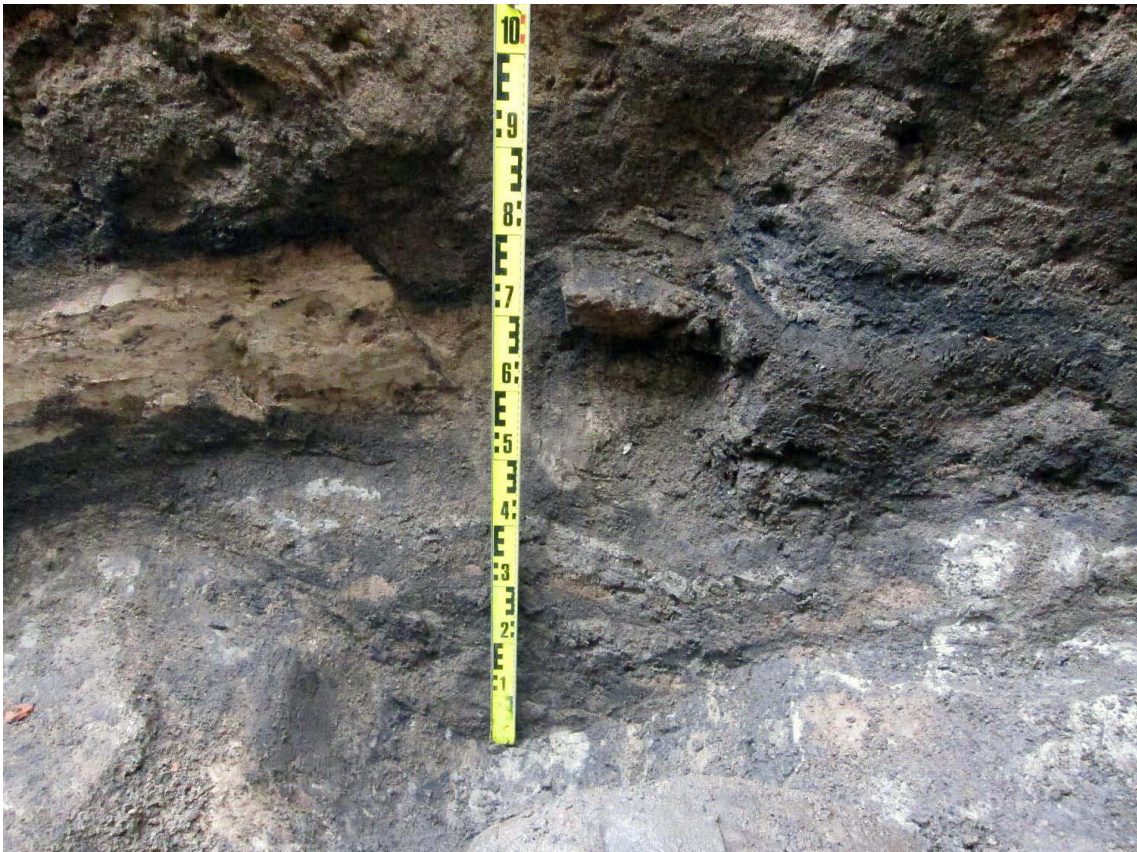
Kuva 186. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 eteläprofiili. Kuvaussuunta SSE. 23.7.2012.

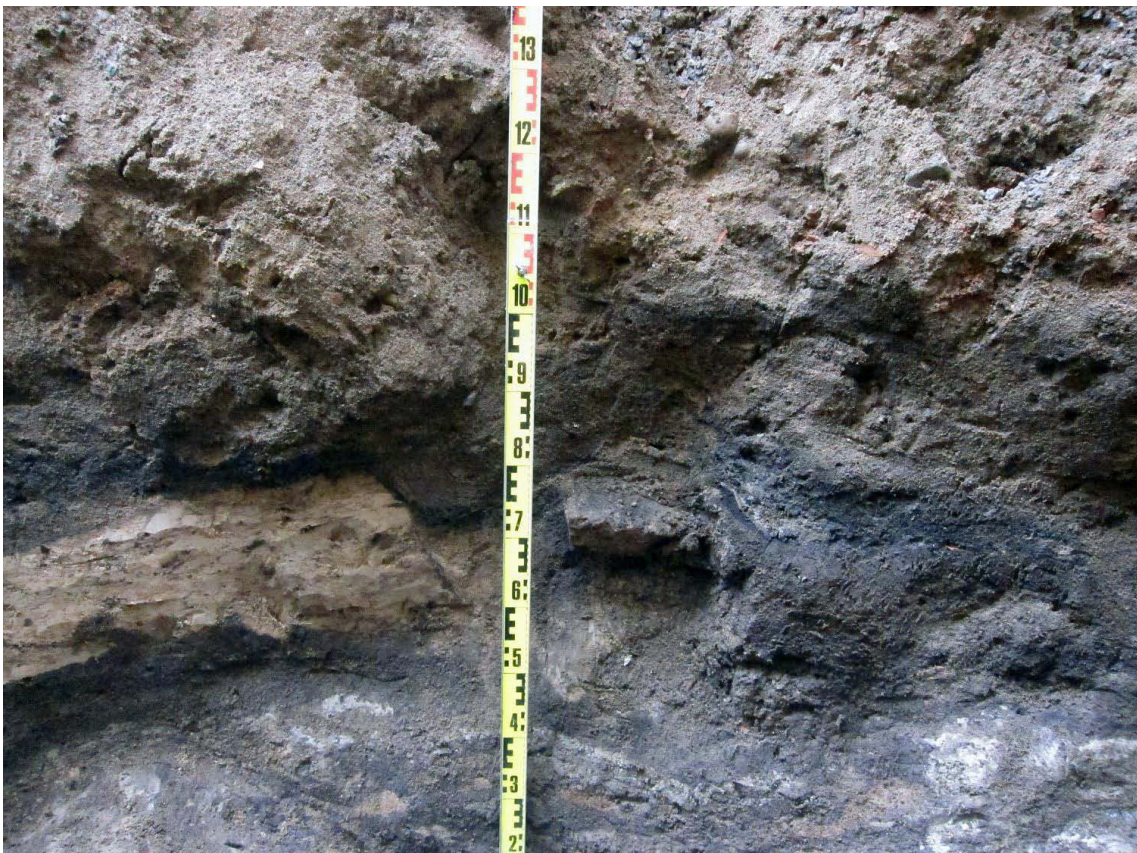
Kuva 187. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 yksi aluskivi on poistettu kuvan oikeassa reunassa. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

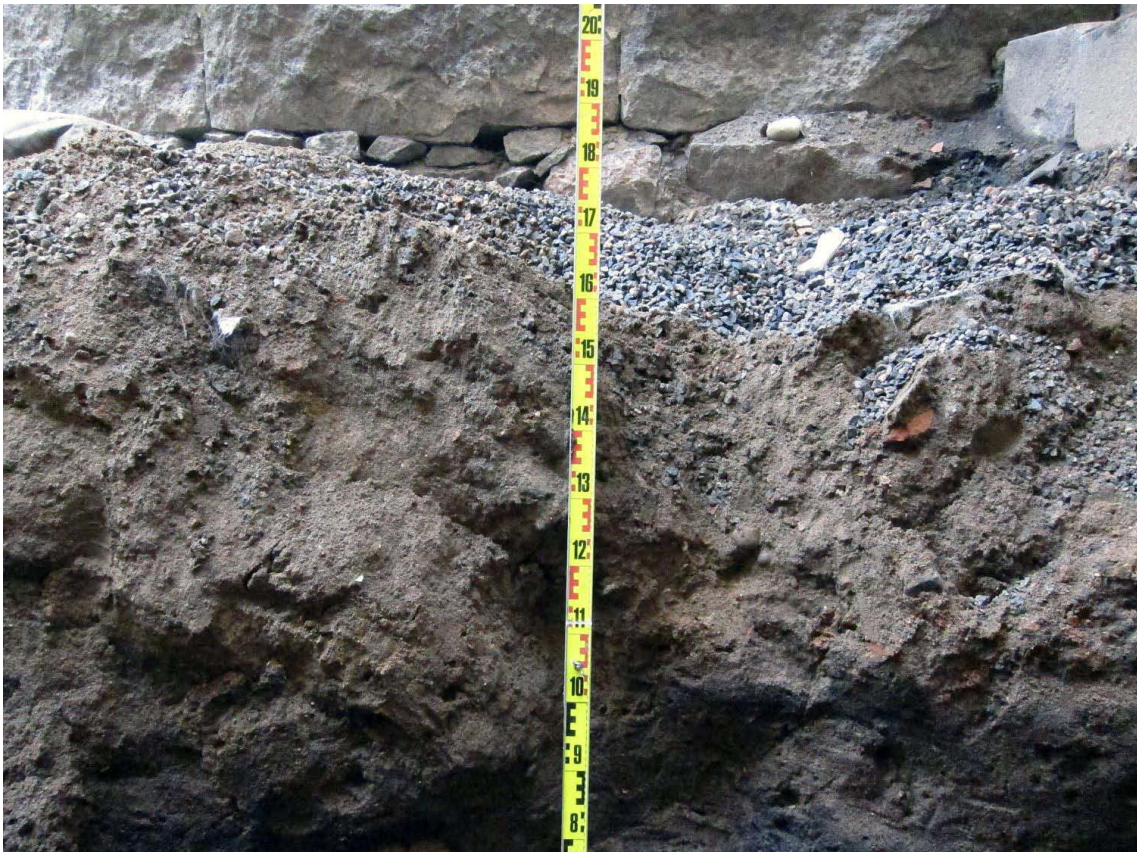
Kuva 188. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiili. Kuvaussuunta SE. 23.7.2012.

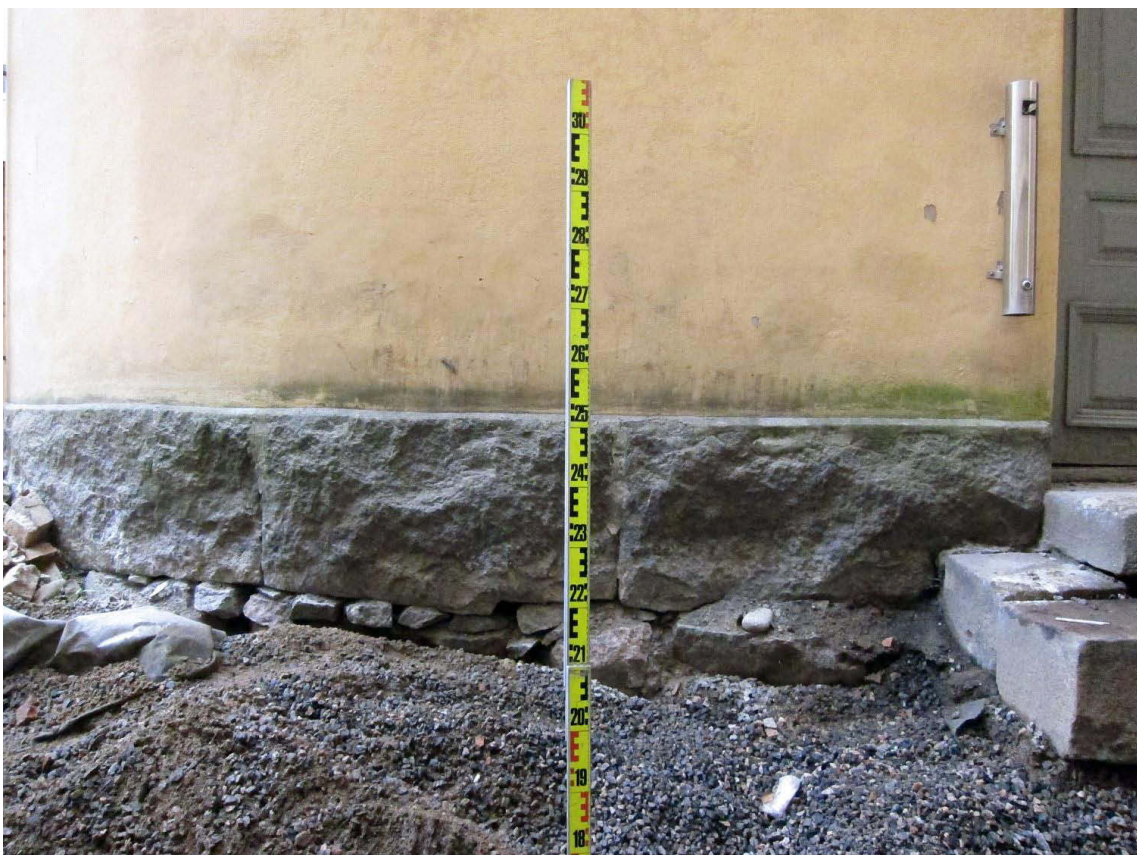
Kuva 189. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin alaosa kivirivin kohdalta. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

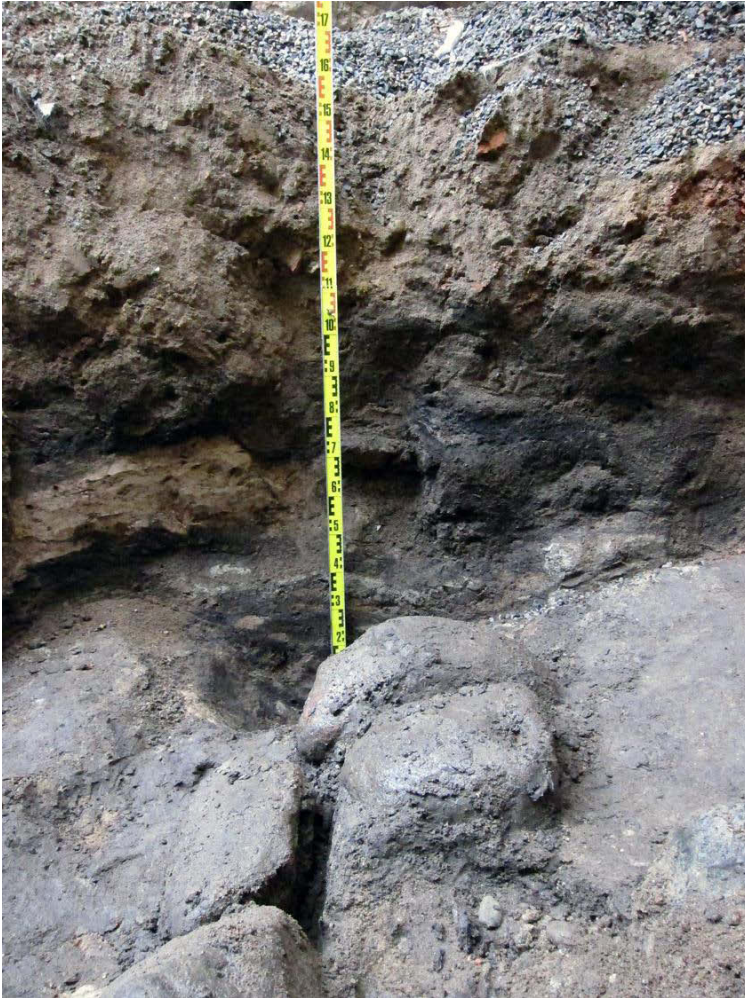
Kuva 190. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin keskiosa kivirivin kohdalta (jatkuu kuvat 190-192). Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 191. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin yläosa kivirivin kohdalta. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 192. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin yläosa maanpinnan yläpuolelle kivirivin kohdalta. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 193. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 edellinen profiilikohta yhdessä kuvassa. Vasemman rivin kivet ovat varsinaisesta kivrivistä poistettuja kiviä. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 194. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 kivet on poistettu ja kuoppaa kaivettu hiukan syvemmälle. Kuvaussuunta W. 24.7.2012.

Kuva 195. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NNW. 24.7.2012.

Kuva 196. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiili kuopan pohjan puhdistamisen jälkeen. Kuvaussuunta SE. 24.7.2012.

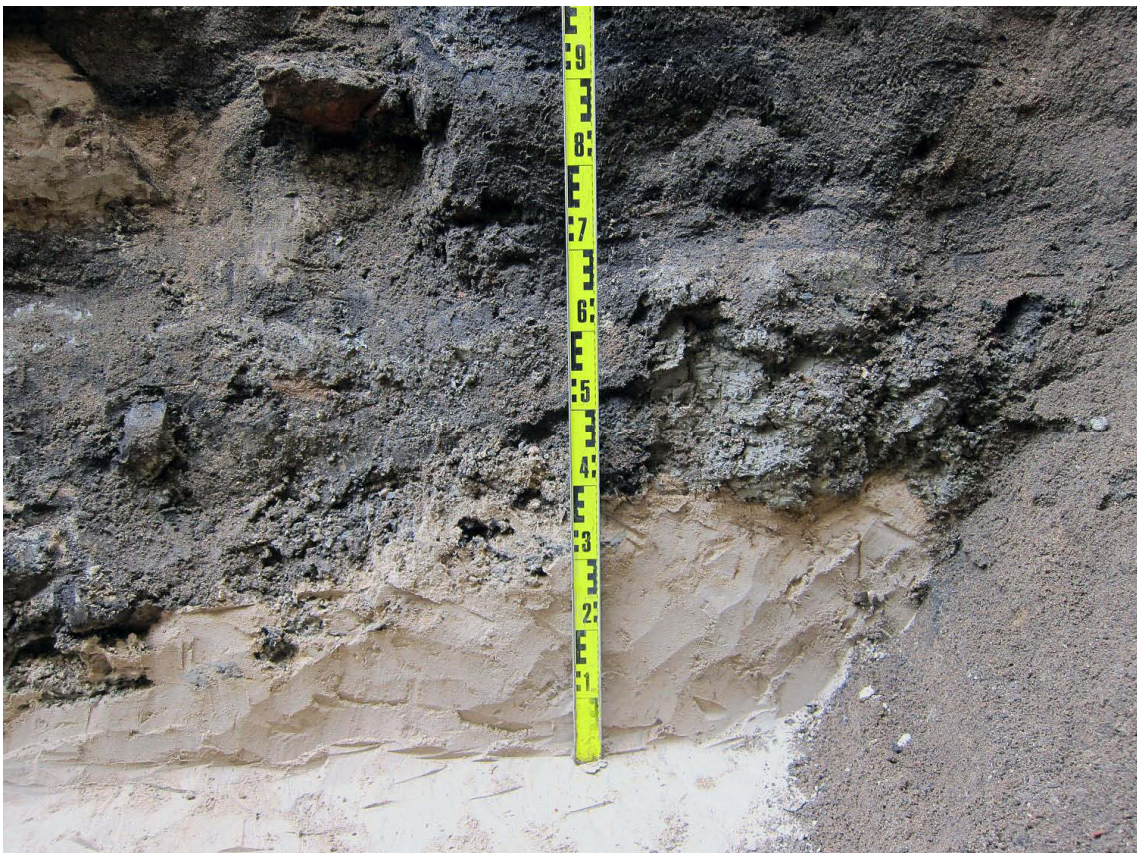
Kuva 197. Piha, Iouaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SEE. 24.7.2012.

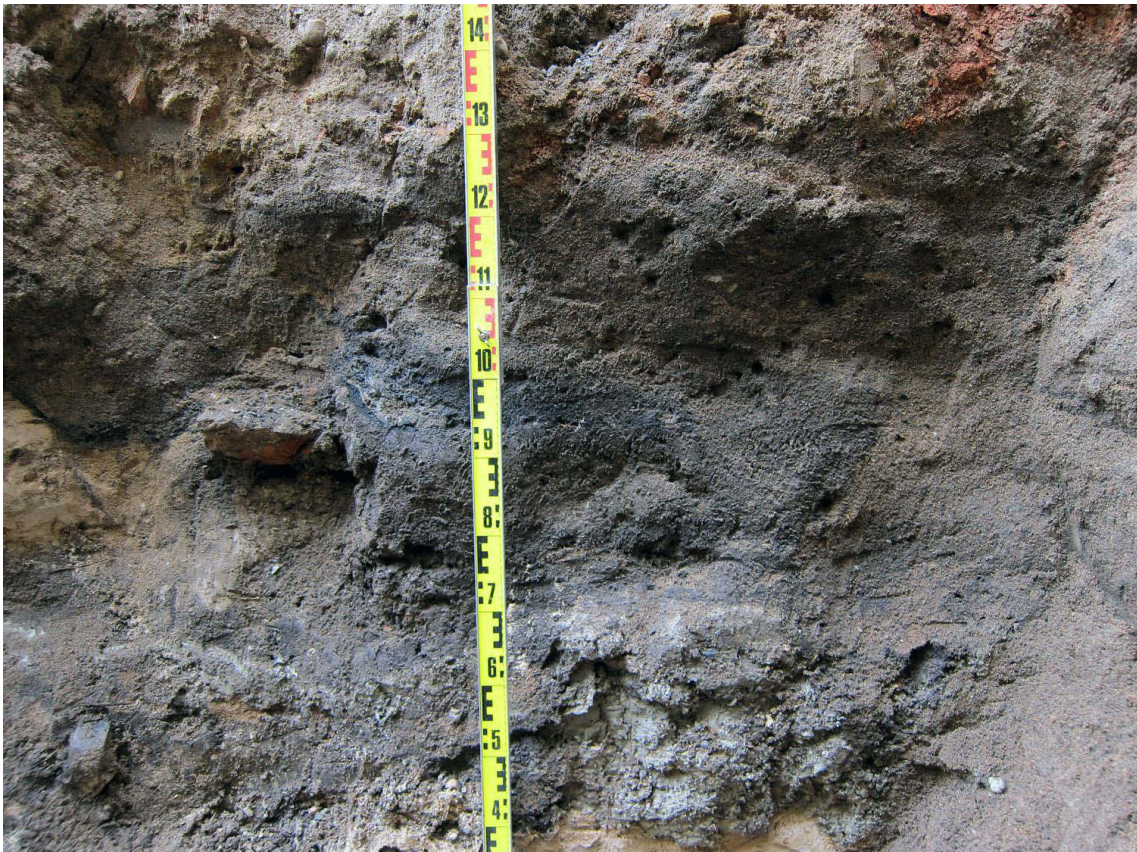
Kuva 198. Piha, Iouaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NE. 24.7.2012.

Kuva 199. Piha, Iouaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne kuvattuna alhaalta kuopasta käsin. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 200. Piha, Iouaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin eteläpuoliskon alaosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

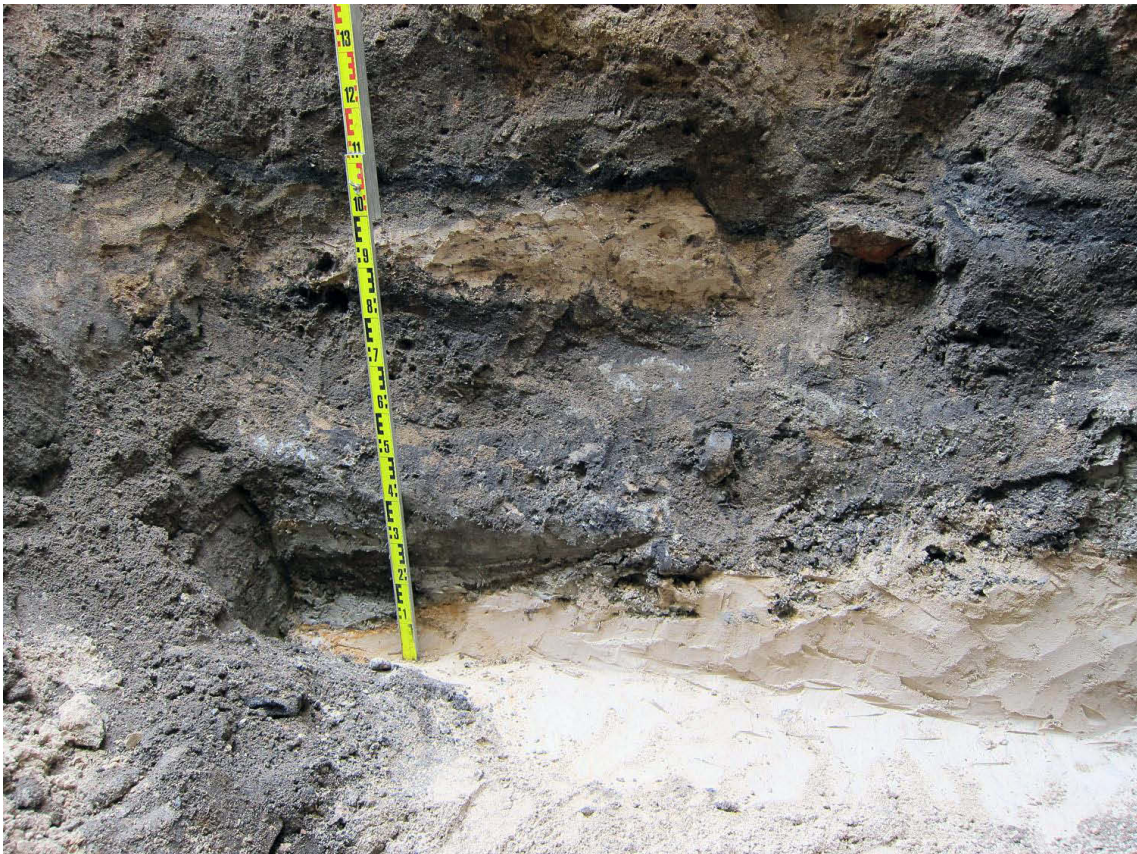
Kuva 201. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin eteläpuoliskon keskiosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 202. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin eteläpuoliskon yläosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 203. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin eteläpuoliskon yläosa ja yläpuolinen osa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 204. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin pohjoispuoliskon alaosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 205. Piha, Iounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin pohjoispuoliskon keskiosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 206. Piha, Iounaisosa. Havaintopisteen 8 itäprofiilin pohjoispuoliskon yläosa. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 207. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 kuoppa pohjasyvytydessään.
Kuvaussuunta SW. 24.7.2012.

Kuva 208. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Lähikuva edellisestä.
Kuvaussuunta SW. 24.7.2012.

Kuva 209. Piha, Iouaisosa. Havaintopisteen 8 eteläisen maaleikkauksen alaosa loppuvaiheessa. Kuvaussuunta S. 24.7.2012.

Kuva 210. Piha, Iouaisosa. Havaintopisteen 8 eteläisen maaleikkauksen yläosa loppuvaiheessa. Kuvaussuunta S. 24.7.2012.

Kuva 211. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Lähetystön seinäperustus loppuvaiheessa. Kuvaussuunta SW. 24.7.2012.

Kuva 212. Piha, lounaisosa. Havaintopisteen 8 pohjoinen maaleikkaus loppuvaiheessa. Kuvaussuunta N. 24.7.2012.

Kuva 213. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta N. 24.7.2012.

Kuva 214. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Hissin kohtaa paalutetaan. Kuvaussuunta S. 15.8.2012.

Kuva 215. Piha, lounaisosa. Havaintopiste 8. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta S. 15.8.2012.

Kuva 216. Piha, kaakkoisosa. Pihan kaakkoisnurkan kellareihin johtavaa portaikkoa puretaan. Kuvaussuunta SE. 27.7.2012.

Kuva 217. Piha, kaakkoisosa. Edellinen tilanne. Vasemmanpuoleinen ovi johtaa kellareihin IV-V ja oikeanpuoleinen kellareihin I-III. Kuvaussuunta SE. 27.7.2012.

Kuva 218. Piha, kaakkoisosa. Edellinen tilanne. Pohjalla näkyy savikerros. Kuvaussuunta S. 30.7.2012.

Kuva 219. Piha, kaakkoisosa. Puolikaarenmuotoisen portaikon perustukset ovat oikealla. Kuvaussuunta SSW. 27.7.2012.

Kuva 220. Piha, kaakkoisosa. Lähikuva edellisestä. Kuvaussuunta SSW. 27.7.2012.

Kuva 221. Piha, kaakkoisosa. Työmaaportaati on tehty kellareihin.
Kuvaussuunta S. 15.8.2012.

Kuva 222. Piharakennus. Kuvaussuunta NW. 15.8.2012.

Kuva 223. Piharakennus, huone A. Piharakennuksen huonetila A rakennuksen perustusten vahvistamisen aloittamisen aikaan. Kuvaussuunta N. 23.7.2012.

Kuva 224. Piharakennus, huone A. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta S. 23.7.2012.

Kuva 225. Piharakennus, huone A. Betonilattia on purettu ja hiekka poistettu tilan eteläosasta. Kuvaussuunta N. 24.7.2012.

Kuva 226. Piharakennus, huone A. Purkamiseen käytetty bobcat "pihteinen". Kuvaussuunta N. 24.7.2012.

Kuva 227. Piharakennus, huone A. Bobcat ja betonilattia. Kuvaussuunta SEE.
24.7.2012.

Kuva 228. Piharakennus, huone A. Bobcat työssään. Kuvaussuunta SE.
24.7.2012.

Kuva 229. Piharakennus, huone A. Tila on syvennetty tavoitekorkeuteensa. Poistettu osa käsitti vain irtonaista "uudempaa" hiekkaa. Kuvaussuunta NNE. 24.7.2012.

Kuva 230. Piharakennus, huone A. Havaintopisteessä 9 itäseinän keskiosan vierestä tuli irtonaisen hiekkakerroksen alta tumman maan yläpinta. Kuvaussuunta NE. 24.7.2012.

Kuva 231. Piharakennus, huone A. Havaintopiste 9. Edellinen tilanne.
Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 232. Piharakennus, huone A. Havaintopiste 9. Edellinen tilanne.
Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 233. Piharakennus, huone A. Havaintopiste 9. Edellinen tilanne.
Kuvaussuunta SE. 24.7.2012.

Kuva 234. Piharakennus, huone A. Havaintopisteessä 9 on kaivettu tummaa maata syvemmälle pienellä koealueella. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 235. Piharakennus, huone A. Lähikuva havaintopisteen 9 kuopasta, johon maakairalla tehtiin vielä pisto. Kuvaussuunta E. 24.7.2012.

Kuva 236. Piharakennus, huone A. Tilan länsipuoliskon seinänperustaa. Kuvaussuunta NE. 25.7.2012.

Kuva 237. Piharakennus, huone A. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SW.
25.7.2012.

Kuva 238. Piharakennus, huone A. Tilan koilliskulmassa tuli esiin kivijalan vierestä paksun hiekkakerroksen alta tumma maa. Kuvaussuunta NNE.
27.7.2012.

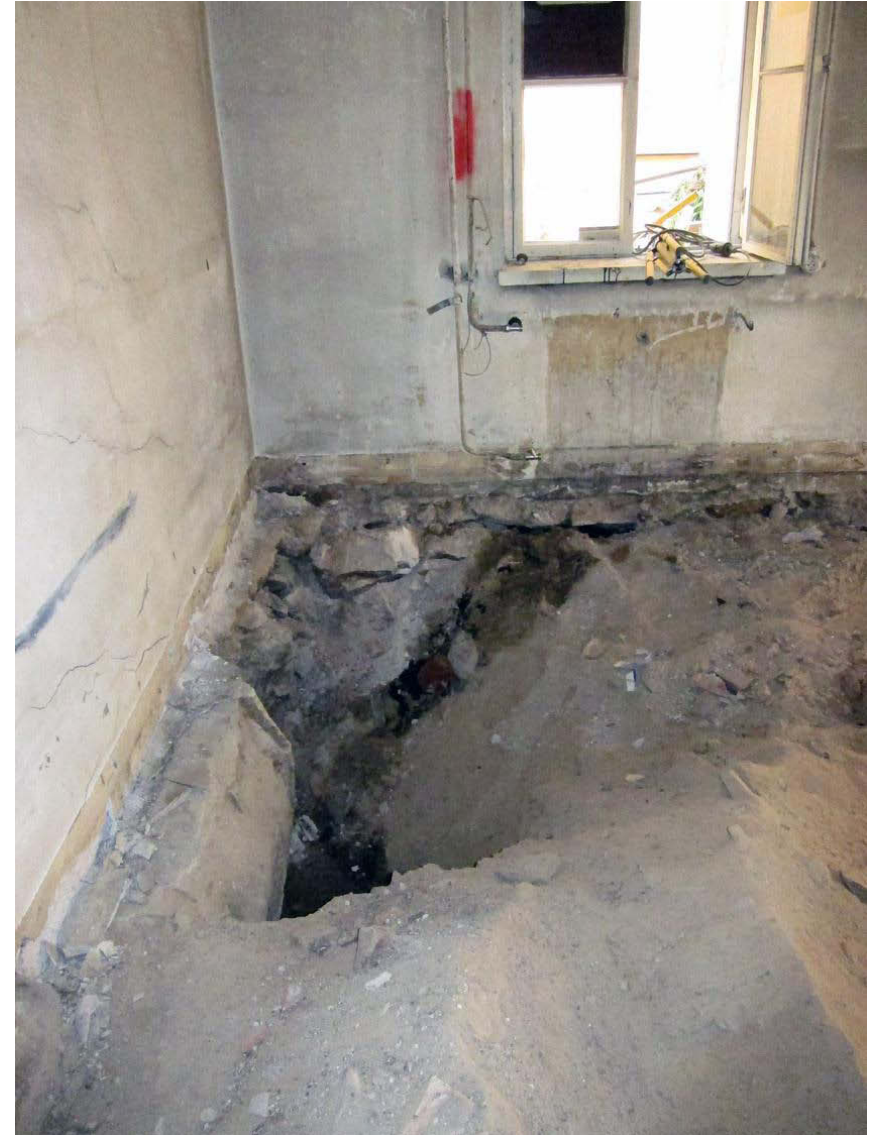
Kuva 239. Piharakennus, huone A. Edellinen kuoppa, länsiosa. Kuvaussuunta NNW. 27.7.2012.

Kuva 240. Piharakennus, huone A. Edellinen kuoppa, keskiosa. Kuvaussuunta N. 27.7.2012.

Kuva 241. Piharakennus, huone A. Edellinen kuoppa, itäosa. Kuvaussuunta NNE. 27.7.2012.

Kuva 242. Piharakennus, huone A. Edellinen kuoppa. Kuvaussuunta E. 27.7.2012.

Kuva 243. Pi harakennus, huone A . Tilan eteläosa tavoitesyvyydessä.
Kuvaussuunta SSE. 27.7.2012.

Kuva 244. Pi harakennus, huone A . Tilan pohjoisosa tavoitesyvyydessä.
Kuvaussuunta NNW. 15.8.2012.

Kuva 245. P iharakennus, huone A. Vaalean hiekan alta etsittiin tumman maan yläpintaa tilan keskiosassa. Kuvaussuunta N. 15.8.2012.

Kuva 246. Piharakennus, huone B. Lattia ja sen alapuoliset maat on poistettu kovaan pohjaan saakka. Kuvaussuunta W. 30.7.2012.

Kuva 247. P iharakennus, hu one B. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta E. 30.7.2012.

Kuva 248. Pih arakennus, huone B. Tilan kova pohja on poistettu ja tila on kaivettu tavoitetasoonsa rakennuksen perustusten vahvistamisen takia. Kuvaussuunta W. 15.8.2012.

Kuva 249. Pih arakennus, huone B. Porrashuoneen 2. kerros. Kuvaussuunta W. 30.7.2012.

Kuva 250. Pih arakennus, huone B. Lähikuva tilan länsiseinän perustuksista. Kuvaussuunta S. 15.8.2012.

Kuva 251. Pi harakennus, huone B. Lähikuva pohjasta. Edessä on ilmeisesti iso kivi. Kuvaussuunta W. 15.8.2012.

Kuva 252. Pi harakennus, huone C. Lattia ja sen alapuoliset kerrokset on poistettu tavoitetasoon. Kuvaussuunta NWW. 15.8.2012.

Kuva 253. Pih arakennus, huon e C. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SE. 15.8.2012.

Kuva 254 P iharakennus, hu one D . Lattia ja sen alapuoliset kerrokset on poistettu tavoitetasoon. Kuvaussuunta NW. 30.7.2012.

Kuva 255. Piharakennus, huone D. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta W. 30.7.2012.

Kuva 256. Piharakennus, huone D. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta SE. 30.7.2012.

**Kuva 257. Piharakennus, huone D. Portaita hakataan rikki. Kuvaussuunta SE.
30.7.2012.**

Kuva 258. Porttikonki. Porttikongista löytyi tiilisen viemärikaivon puolikas latan kohdalta. Kuvaussuunta W. 5.4.2013.

Kuva 259. Porttikonki. Lähikuva tiilirakenteesta. Kuvaussuunta SWW. 5.4.2013.

Kuva 260. Porttikonki. Lähikuva kaivon eteläseinästä, megapaalun yläosasta ja muovisesta putkesta. Kuvaussuunta SW. 5.4.2013.

Kuva 261. Porttikonki. Lähikuva länsiseinästä, jossa on vanhan putken sisään laitettu muoviputki. Kuvaussuunta W. 5.4.2013.

Kuva 262. Por ttikonki. Lähikuva pohjoisseinästä. Kuvaussuunta NW. 5.4.2013.

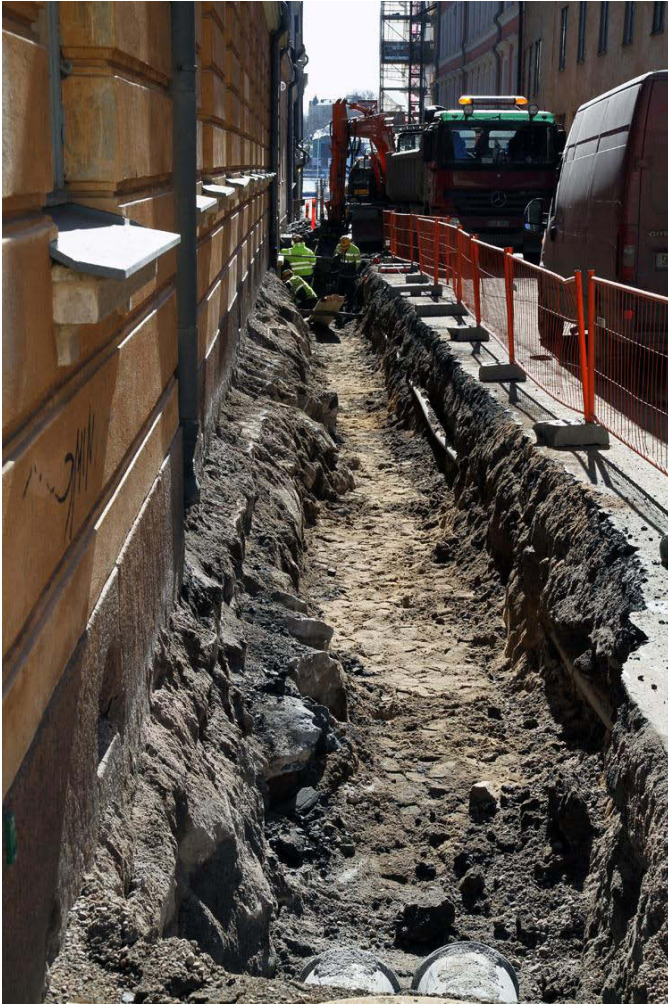
Kuva 263. Helen ankatu. Helsingin Energian Lampen taloon kaivama kaukojäähdytysputkikaivanto Helenankadun itäisen jalkakäytävän kohdalla. Kuvaussuunta S. 3.4.2013.

Kuva 264. Helen ankatu. Kaivanto Helankadun pohjoispäässä työ- ja elinkeinoministeriön kohdalla. Kuvaussuunta SE. 3.4.2013.

Kuva 265. Helen ankatu. Edellinen tilanne. Kaivannon pohjalla on puhdas hiekka ja länsiprofiilissa putket lähes kaivannon pohjatasolla. Kuvaussuunta NNW. 3.4.2013.

Kuva 266. Helen ankatu. Kaivantoa on kaivettu pidemmälle etelään.
Kuvaussuunta S. 4.4.2013.

Kuva 267. Helenankatu. Edellinen tilanne. Kuvaussuunta NNE. 4.4.2013.

Kuva 268. Helen ankatu. Kaivanto työministeriön eteläosan kohdalla. Kuvaussuunta NNW. 5.4.2013.

Kuva 269. Helenankatu. Lähikuva kaivannon länsiprofiilista edellisestä kohtaa. 5.4.2013.

Kuva 270. Helen ankatu. Kaivanto kadun keskiosassa oikealla sijaitsevan Helenankatu 7 kohdalla ennen punaisen väristä Lampaa. Kuvaussuunta SSW. 8.4.2013.

Kuva 271. Helen ankatu. Lähikuva kaivannon länsiprofiilista edellisen kuvan kaivantovaiheen eteläpäästä. Kuvaussuunta NW. 5.4.2013.

Kuva 272. Helen ankatu. Kaivannon eteläpää Lampan talon pohjoisosan linjalla. Kaivanto kääntyi kadun poikki kohti Lampaa. Kuvaussuunta S. 8.4.2013.

Kuva 273. Helen ankatu. Kaivanto on kaivettu Helenankadun poikki. Kuvaussuunta NNW. 8.4.2013.

Kuva 273. Helen ankatu. Helenankadun poikki menevä kaivanto kuvattuna alhaalta kaivannosta käsin. Keskellä Helenankatua kadunsuuntaisesti meni vesi- ja viemäriinjat. Edessä on ilmeisesti viemäriputki. Kuvaussuunta E. 8.4.2013.

Kuva 274. Helen ankatu. Kaivanto Lampan talon kohdalla. Jalkakäytävän kohdalla oli runsaasti kaapeleita ym. Kuvaussuunta SW. 8.4.2013.

Kuva 275. Helen ankatu. Kaukojäähdytysputket on asennettu kaivantoon. Kuvaussuunta S. 17.4.2013.

Kuva 277. Helen ankatu. Kuoppa Lampan porttikongin pohjoispuolella Helenankadun keskellä. Putkilinjojen takia profiileissa näkyy enimmäkseen vain uusia täyttökerroksia. Eteläprofiilissa näkyy alhaalla puhdasta hiekkaa. Kuvaussuunta SW. 3.4.2013.

Kuva 278. Pih a. Pihan eteläosa uusine lasikatteineen. Kuvaussuunta S. 5.4.2013.

Kuva 279. Piha. Pihan pohjoisosa uusine lasikatteineen. Kuvaussuunta N. 5.4.2013.

LÖYTÖLUETTELO

KM	Alue	X	Y	Z	Krs	Yhteys	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat(mm)	Paino (g)	Muuta
1	Hp 3	18 241	50 304	2,35-2,55		RSH	Fajanssi	Astia	Fajanssia. Kaareva kylkipala astiasta (lautanen?), jossa sisäpinnalla sinisellä maalattua koristelua. Molemmilla pinnoilla valkoinen tinalasitus. Saviaines kellertävä.	1	19x15x5	1,4	Profilia puhdistassa alimmasta tummanharmaata hiekasta.
2	Hp 3	18 241	50 304	2,35-2,55		RSH	Valkosavi	Liitupiippu	Liitupiipun koristelmaton varsikatkelma läheltä pesää. Valkosavea. Reikä 2mm.	1	24x10	2,2	
3	Hp 7	18 231	50 304	2,8-3,4		lrto	Fajanssi	Astia	Fajanssia. Kylkipala astiasta, jonka sisäpinnalla sinisellä maalattua kukkakoristelua. Molemmilla pinnoilla valkoinen tinalasitus. Saviaines kellertävä. Mahdollisesti lautanen.	1	22x17x4	1,7	Irtolöytö havaintopisteen kohdalta ennen sen syventämistä.
4	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Valkosavi	Liitupiippu	Liitupiippujen koristelemattomia varsikatkelmia. Valkosavea.	8	49x8	20,7	
5	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Fajanssi	Astia	Fajanssia. Lautasen suureunapala. Sisäpinnalla sininen raita lähellä suureunaa kiertäen. Kellertävä savimassa.	1	29x12x4	1,0	
6	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Fajanssi	Astia	Fajanssia. Kupin suureunapala. Sisäpinnalla kiertyä suureunan alapuolella maalattu sininen viiva. Ulkopinnalla pieniä sinisiä kukkia. Saviainen vaalea.	1	24x15x3	1,3	
7	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Fajanssi	Astia	Fajanssia. Kaareva kylkipala, jossa sisäpinnalla sinistä maalauskoristelua, jota levinyt valkoiselle tinalasitukselle. Ulkopinnalla valkoinen tinalasitus. Saviaines kellertävä.	1	14x10x4	0,4	
8	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Fajanssi	Astia	Fajanssia. Kylkipalassa molemmilla pinnoilla valkoinen tinalasitus. Savimassa kellertävä.	1	19x11x8	0,9	
9	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Fajanssi	Astia	Fajanssia tai majolikkaa. Astian kylkipala, jonka sisäpinnalla sinistä koristelua valkoisessa tinalasituksessa. Pinta epätasainen. Ulkopinta lohjennut. Savimassa kellertävä.	1	25x13x9	1,3	

KM	Alue	X	Y	Z	Krs	Yhteys	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat(mm)	Paino (g)	Muuta
10	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Punasavi	Astia	Punasavea. Astian kylkipala. Sisäpinnalla vaaleanvihreä lyijylasitus ja ulkopinnalla rihausta lasittamattomassa pinnassa.	1	31x17x6	2,6	
11	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Punasavi	Astia	Punasavea. Astian kylkipala. Sisäpinnalla kellertävän ruskea lyijylasitus. Ulkopinta tummunut.	1	24x22x5	2,3	
12	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Punasavi	Astia	Punasavea. Astian kylkipala. Sisäpinnalla vaalea saviliete tai bolus-raita. Lasitus lohjennut pois todennäköisesti. Ulkopinta lohjennut.	1	32x16x5	2,2	
13	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Punasavi	Astia	Punasavea. Astian kylkipala, jonka sisäpinnalla ruskea lyijylasitus. Ulkopinta lohjennut.	1	28x20x4	1,6	
14	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Valkosavi	Astia	Valkosavea. Astian kylkipala. Sisäpinnalla vihreä lyijylasitus ja ulkopinnalla rihausta lasittomalla pinnalla.	1	32x22x5	3,0	
15	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Lasi	Astia	Kirkas lasi. Lasiastian ohuita kaarevia paloja.	4	33x19x1	2,0	
16	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Lasi	Pullo	Lasia. Vihreän lasipullon kaareva kylkipala.	1	34x14x3	2,0	
17	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Lasi	Ikkunalasi	Ikkunalasien retusoituja katkelmia.	4	70x43x4	27,2	
18	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Lasi	Ikkunalasi	Ikkunalasien kaksi vihertävää reunapaksunospalaa.	2	49x38x2	18,1	
19	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Lasi	Ikkunalasi	Ikkunalasien vihertäviä reunapaloja ja paloja. Reunapalat on leikattu lasiveitsellä. Paksuudet 1-2 mm.	60	91x34x1,5	101,4	
20	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Palamaton luu	Eläimen leukaluu, hammas	Eläimen leukaluun katkelma hampaineen.	1	61x32x15	7,1	
21	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Palamaton luu	Eläimen hammas	Eläinten hampaita.	5	32x22x12	24,5	
22	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Palamaton luu	Eläimen nikama	Ison eläimen nikama.	1	72x30	38,4	
23	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Palamaton luu	Eläimen luu	Eläinten erilaisia luita.	27	109x40x17	252,8	

KM	Alue	X	Y	Z	Krs	Yhteys	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat(mm)	Paino (g)	Muuta
24	Hp 8	18 224	50 300-301	2,0-2,2		TSH	Palanut luu	Eläimen luu	Eläinten palaneita luita.	3	27x15x9	3,3	
25	Tila A	18 244	50 300	2,78		TM	Valkosavi	Liitupiippu	Liitupiipun koristelamaton varsikatkelma. Valkosavea.	1	36x6	1,5	
26	Tila A	18 244	50 300	2,78		TM	Lasi	Pullo	Vihreän lasipullon kaareva kylkipala.	1	19x9x4	0,4	
27	Tila A	18 244	50 300	2,78		TM	Lasi	Ikkunalasi	Ikkunalasien vihertäviä paloja.	2	36x13x2	2,7	
28	Piha	18 222-253	50 299-309			Irto	Lasi	Pullo	Värittömän pullon kaula.	1	34x19x1,5	13,5	Löytynyt pihan maakasasta.